Julien Gracq

Argol Şatosu'nda

ROMAN

Çeviren: Ayşe Eziler Kıran

YKY
Yapı Kredi Yayınları

ARGOL ŞATOSU'NDA

Julien Gracq 1910'da Fransa'nın Loire bölgesinde doğan *Julien Gracq*, tarih ve coğrafya öğretmenidir. Romanlarında, coğrafi bölgenin insan üzerindeki etkilerini incelemiştir. Roman dışında denemeler, düzyazı ve şiirlerle tiyatro oyunları da kaleme almış olan *Julien Gracq*, Alman romantizminin ve gerçeküstücülüğün etkisinde kalmıştır. 1991'de *Le Rivage des Syrtes* adlı romanına verilen Goncourt Ödülü'nü reddeden, içindeki bunaltıyı özenli üslubuyla damıtan bu ilginç yazara göre dil; insanları buluşturan, birleştiren, onları mistik yoldan anlamayı sağlayan bir araçtır.

Ayşe Eziler Kıran 1950 yılında İzmir'de doğdu. İlkokulu Türkiye'nin çeşitli illerinde ve Fransa'da okudu. Orta eğitimini Ankara'da tamamladıktan sonra, Hacettepe Üniversitesi Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü'ne girdi ve 1973 yılında mezun oldu. 1977 yılında Poitiers Üniversitesi'nde Actualité artistique et littéraire dans la Correspondance de Marcel Proust (Marcel Proust'un Mektuplarında Sanatsal ve Yazınsal Actualite) başlıklı doktora tezini tamamladı.

1980-1983 yıllarında Paris'te yazın, dilbilim, anlambilim ve göstergebilim alanlarında araştırma ve çalışmalar yaptığı Toplum Bilimleri Yüksek Okulu'ndan (École des Hautes Études en Science Sociales) 1985 yılında mezun oldu.

J. Greimas'ın Kusur Konusunda, J. Gracq'ın Argol Şatosu'nda adlı yapıtlarını Türkçeye çevirdi. Z. Kıran ile birlikte Yazınsal Okuma Süreçleri başlıklı kitabın üçüncü bakısı yayına hazırlanmakta, Dilbilime Giriş'in üçüncü baskısı ise 2006'nın sonunda yayımlandı.

Fransız ve Türk yazınsal yapıtlarının ve karikatür, fotoğraf, resim gibi sabit görsel göstergelerin göstergebilimin araçlarıyla çözümlemesini yapıyor, görsel göstergebilim ve dil bilimleri alanındaki son gelişmeleri yakından izlemeye çalışıyor.

Türk yazınından T. Yücel, Bilge Karasu ve H. A. Toptaş, Fransız yazınından M. Proust ve J. Gracq, M. Yourcenar, Amerikan yazınından J. C. Oates en sevdiği yazarlar.

JULIEN GRACQ

Argol Şatosu'nda

Çeviren:
Ayşe Eziler Kıran

Roman

YKY
Yapı Kredi Yayınları

Yapı Kredi Yayınları - 3430
Edebiyat - 998

Argol Şatosu'nda / Julien Gracq
Özgün adı: Au Château d'Argol
Çeviren: Ayşe Eziler Kıran

Kitap editörü: Füsun Önen Pinard
Düzelti: Nilüfer Altınel

Kapak tasarımı: Nahide Dikel

Baskı: Promat Basım Yayım San. ve Tic. A.Ş.
Sanayi Mahallesi, 1673 Sokak, No: 34 Esenyurt / İstanbul

Çeviriye temel alınan baskı: Librairie José Corti, 1961
1. baskı: İstanbul, Ekim 2011
ISBN 978-975-08-2094-6

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş. 2010
Sertifika No: 12334
© Librairie José Corti, 1938

Bütün yayın hakları saklıdır.
Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
Yapı Kredi Kültür Merkezi
İstiklal Caddesi No. 161 Beyoğlu 34433 İstanbul
Telefon: (0 212) 252 47 00 (pbx) Faks: (0 212) 293 07 23
http://www.ykykultur.com.tr
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
İnternet satış adresi: http://alisveris.yapikredi.com.tr

İÇİNDEKİLER

Okura Uyarı • 7

Argol • 11

Mezarlık • 22

Heide • 29

Herminien • 36

Denizde • 43

Uçurumdaki Küçük Kilise • 49

Orman • 57

Yol • 63

Oda • 77

Ölüm • 81

Okura Uyarı

İçeriğiyle savaş sonrası dönemde yenilenme umudundan farklı şeyler de getiren, kâşiflerin o hep çocuksu cennetinin tükenmiş hazlarını yeniden canlandıran tek yazın okulunun (bu konuda artık tartışmak bile olanaksız) yapıtlarıyla görünür bir biçimde ortak özellikler taşıyan (bunun için hiçbir biçimde özür dilenmeyecektir) bir anlatıyı tanıtmaya çalışmak belki pek de gerekli olmayabilir.

Bir kaldırım, boş oda, orman ya da yol dönemecinde beliren ve hiç de düşsel olmayan kimi görüntülerin dönüştürücü gücü, yıldırım hızındaki etkisi ve böylece tuzağa düşürdüklerini sonsuza dek damgalama yeteneği, bu kavramlar hâlâ üzerinde durulmayacak kadar bildik görünse de artık çok sıradan oldular. Dinlerin çoğunun bunları Tanrı'nın inayeti kavramında öne, selametin veya daha somut olarak kurtarıcı veya lanetleyeninkini (zira ikisi eytişimsel olarak birbirinden ayrılamaz) ilk sıraya itmekteki ısrarlarına göre değerlendirilirse; geriye bir de muhtemelen bu yeni ışıkla, doğru tanımlanmamış ama uzun süre büyük ilgi uyandırmış birtakım insana ilişkin sorunları aydınlatmak kalıyordu. Bu arada şefaat eden de merhametin tüm etkisi yok edilerek cezalandırmamak için, haklı olarak, hiçbir zaman tümüyle bir kenara bırakılmak zorunda kalmamış görünmektedir. Bu silik yolda bile öncüler hiç eksik olmamıştır. Wagner'in yapıtı, Nietzsche'nin büyük bir hata yaparak düşüncesizce Hıristiyanlara terk ettiği şiirsel bir vasiyetle kapanır. Nietzsche böylece eleştirmenleri şaşırtarak öylesine açık bir yüzeysel araştır-

ma yöntemine yöneltme sorumluluğunu üzerine almıştır ki bugün artık "ustanın Hıristiyanlığın acı çekerek kurtulma gizini kabul etmesi"nden söz edilmesinden çok sıkılmaktayız. Oysa, Wagner'in yapıtı öylesine açık bir biçimde yeraltı, daha doğrusu cehennem arayışı yörüngelerini biraz daha genişletmeye yöneliktir ki, yapıt bize tek başına *Parsifal*'in -üstelik hâlâ gayet hassas bir biçimde direnen- cesedi kutsal yağ ile yağlamaya dayalı kutsamadan bambaşka bir anlama geldiğini sonunda açıklar. Eğer bu kısa anlatı, başyapıtın yalnızca şeytansı –bu nedenle de geçerli- bir yorumu olarak kabul edilseydi, hâlâ görmek istemeyen gözler için bile, tek başına, bu anlatıdan birkaç ışık saçılacağı ümit edilebilirdi.

Bu öyküyü çevreleyen, genel olarak sakıncalı sayılan koşullar, anlatının özünü oluşturmuyor. İyice düşününce, bu koşulların anlaşılabilir bir edebin içgüdüsel hareketleri olarak kabul edilebileceğine inanıyorum. Burada, ancak toplumların genel eğilimleri "Yanılgıya düşmeyin!" demekten uzak durabilir. Bildik de olsalar, her istendiğinde söz ettiklerim gibi olguların değişmez direnişi, herkese dağıtılacak bu anlatının yetersizliğinin tek nedeni olarak anlaşılmalı.

Bu kitabın kimi kavşaklarında, her zaman yol işaret levhasının tatsız karaltısı gibi dikilen nesneleri, davranışları ya da durumları simgesel açıdan değerlendirmenin çok safça olacağını söylemeye bile gerek yok. Gerçek ve düşsel yaşamının hep içinde barındırdığı payın ağır basan bölümü açısından bakıldığında, -genelde- simgesel açıklama, her zaman çok gülünç bir fakirleştirmedir. Bu nedenle, yol gösterici her düşüncenin dışlanışında, her olayın, güçlü ve zayıf durumların çevresinde gelişmemiş, çok kolay ulaşılabilir tek bir kavram, her durumda -özellikle de burada- rahatlıkla simgesel açıklamanın yerine geçebilir. Metafiziğin, yaşam gibi bir kitapta görkemli bir biçimde dile getirdiği gibi "verilenin" kendiliğinden inandırıcılığı, aptalca simgesel görüntü oyunlarının kaytarmalarını sonsuza dek dışlamalı ve bizi ilk ve son olarak kesin bir arınma eylemine itmeli.

Bu anlatıda şurada burada seferber edilen ve her zaman korkunun sıkıntıyla kullanılan gizli nedenlerini harekete geçirmeye yönelik savaş makinelerine gelince; yepyeni olmasınlar, özellik-

le de öyle görünmesinler, sonuçta da olabildiğince uzakta uyarıcı gösterge rolünü oynayabilsinler diye özel özen gösterilmiştir. Bizleri her zaman tüm sıradanlıklarıyla büyüleyerek, tedirginlik duygusuna kaçınılmaz şiddeti vererek, önceden tir tir titreteceği konusunda uyararak geceleri düşlere sallanan şatoların, seslerin, ışıkların, hortlakların çekici numaralarını bir kenara bırakmamak en kaba zevksizlik kusuru işlemek olacaktı. Tıpkı savaşın ancak hileleri birbirinden örnek alarak yenilenmesi gibi, *Friedland Muharebesi*'nde *Cannes* ve *Rossbach*'ta *Leuctres*'in yaptıklarının yinelenmesini akla getirmesi, bence yazarın ancak bu kutsal ama sonsuz sayıda çoğaltılabilir göstergelerle yenebileceğini doğrular gibi görünmekte. Burada zincirlerini, hortlaklarını ve tabutlarını saklayan *Udolphe'un Gizleri, Otrante Şatosu*'nun ve *Usher Konağı*'nın cevherleri bu zayıf hecelere biraz büyü gücü iletmek için seferber olabilir; yazarın yapacağı şey, kendisine her zaman tükenmez bir coşku veren bu yapıtlara minnetini açıkça belirtmekten ibaret olacaktır.

1938

Argol

Kırsal alan öğleden sonra güneşiyle hâlâ sıcak olmasına karşın Albert, Argol'e giden uzun yola girdi. Akdikenlerin çoktan genişlemiş gölgesine sığınıp ilerlemeye başladı.

Rastlantının huzursuzluğunu uzun uzun hissetmek için kendine bir saat daha zaman tanımak istiyordu. Argol kırevini, bir ay önce koruları, tarlaları, ek yapılarıyla birlikte hararetli –daha doğrusu gizemli– tavsiyeler üzerine, görmeden satın almıştı. Albert kendisine karar verdiren, Balzac'a, Chouan öykülerine ve polisiye romanlara bayılan çok değerli –uygun olduğundan biraz fazla- dostunun o genizden gelen tuhaf vurgulu konuşmasını düşünüyordu. Fazla düşünüp taşınmadan şansın bu inanılmaz af talebini imzalamıştı.

Albert, zengin ve soylu ama dünya zevkleriyle pek ilgilenmeyen bir ailenin, taşrada uzak bir şatonun ıssız duvarları arasında uzun süre kıskançlıkla tuttuğu son erkek evladıydı. On beş yaşındayken düşünce ve güzelliğe ilişkin tüm yeteneklerinin geliştiği görülüyordu ama Paris'te herkesin kendisine görülmedik bir kesinlikle vaat ettiği başarılara arkasını dönmüştü. Bu akıllı gencin tüm güçlerine bilgi iblisi egemen olmuştu. Avrupa'nın tercihen en eski üniversitelerine, Ortaçağ hocalarının çağcıllarca ender olarak aşılabilen bir felsefe bilgisinin anısını bıraktığı üniversitelere gitti. Hall, Heidelberg, Padova, Bologna'da göründü. Her yerde bilgisinin derinliği, parlak görüşlerinin özgünlüğüyle kendini gösterdiyse de pek arkadaş edinemedi, özellikle de kadınları sürekli olarak küçümsemesiyle şaşkınlık yarattı. Onlardan kaçmıyordu ama

sakin ve her daim ölçülü tutumdan da hiçbir zaman vazgeçmiyordu. Kadınlardan biriyle ilişkiye girer girmez, öyle anormal, öyle soğuk bir şekilde aşırıya kaçan kafa tutmalarla kışkırtmaya girişiyordu ki, en gözüpeklerin bile beti benzi atıyor, Albert'in derhal "korku" yaftasını yapıştırdığı şeyi gösterdikleri için aşağılanınca, üzülerek de olsa, göçebe ve uyuşuk kariyerine başka yerlerde devam etsin diye kendisini terk ediyorlardı. Kimi zaman, özellikle önemli, konusu açısından zengin bir deneme, yazarının beğenilerindeki ve ruhundaki tuhaflığı ortaya koyan, her yönden güçlü ve bulunmaz bir belge sunan bir yazı, Paris'te yazın çevrelerinde ilişkisini sürdürdüğü birkaç güvenilir arkadaşını hem sevindiriyor, hem kaygılandırıyordu. Son yıllarda giderek solan yüzünün güzelliği neredeyse daha öldürücü bir niteliğe bürünmüştü. İki şişkin çıkıntıya ayrılmış alnının keskin çizgileri, ince telli sarı saçları arasında kayboluyordu. Saçları öylesine hafifti ki rüzgâr aralarında oynayarak onları düzeltiyor, kuru ve ayrık kıvrımlarını uzatıyordu. Her zaman aşırı yorucu soyut araştırmalarla uğraşan insanlarda görülen, çok ender rastlanan bir özellikti bu. Burun kadifemsi, donuk bir maddeden mamul, ince ve düz; hareketli burun delikleri kasılmaya son derece elverişliydi. Eksenlerinin kesinlikle birbirine koşut olmasını istemiş doğanın sinsi bir tuzağıyla insanı büyüleyen ve inceledikleri kişinin her zaman *arkasına* bakıyormuş gibi görünen gözler, baktıkları kişiye sanki büyük bir fiziksel içsel düşün ağırlığını ulaştırırken yandan attığı bakışlarda ortaya çıkan duru akları da yarı tanrısallığın gayri insani ve sert belirtisi gibi neye uğradığını şaşırtıyordu. Gergin dudaklarının tuhaf bir şişme yeteneği vardı. Boynunun duruşu zarifti, geniş ve güçlü göğsü duygular *sonuna dek dökülsün* diye yaratılmıştı. Ateşli ve tedirgin ellerindeki zayıf ve uzun parmaklarının her birinin bağımsız bir yaşamı varmış gibi görünürken en ufak bir hareketleri bile oldukça esnek ve olağanüstü biçimde anlam yüklüydü. Düşünceli ve meleksi kişi işte böyleydi; yukarılardan gelen hafif ve diri bir hava, ışık dolu bu alnı sürekli okşar gibiydi ama bu fizyonominin tinselliğinin tehlikesi, bedeninin ağır, uzun kol ve bacaklarının tensel ve öldüren zarafeti tarafından her an bozuluyordu. İşte burayı başka tuzaklar sarmıştı; korkutan esneklik, uyuyan sıcaklık, karanlıklar ve ana damarları bunlarla dolduran ağır kanın

sihri... Kadınlar bu güçsüz kollara zorlanmadan, akıl hastanesine veya hapishaneye girer gibi düşmeyi isterdi. Yaşamın en gizli, ulaşılması en zor sırlarına sızmak ve bunların en coşku verici gerçeklerini ele geçirmek için yaratılmış, çekici kişi işte böyleydi.

Daha önce söz edildiği gibi, ruhu özellikle felsefe araştırmalarına uygundu. Yirmi yaşında, her türlü başarı ve kariyer kaygısını bir yana bırakarak anlam ve düşünce âleminin gizlerini çözmeyi görev edinmişti. Kant, Leibniz, Platon ve Descartes'ı okudu ama zevklerinin doğal eğilimi onu daha somut düşünce biçimlerine itiyordu. Kimileri bunlara "böylesi özel bir ışığın ışınını sızdırmaktan hoşlanmayan, evreni cömertçe, göğüs gerer gibi kavrayan daha korkusuz düşünce biçimleri" deme cesaretini gösterdiler ve ondan oluşturan tüm parçaları bir bir sayarak Aristoteles gibi, Plotius gibi, Spinoza gibi kendi gerçeğini ve *eksiksiz* bir açıklamasını talep ettiler. Ama o, özellikle felsefe dehalarının prensi Hegel'e karşı müthiş bir merakın esiri olmuş; mimarlığın ve kohezyon biliminin kralını, utkusunun *soyut* kabulünü engelleyeni, en parlak felsefe sistemlerinin bile kendisinin devasa samanyolunu oluşturan nebülözden başka bir şey olmadığını düşünen bu kişiyi hararetle takdir ediyordu. Eytişimi Arşimed'in alay olsun diye istediği şu dünyayı yerinden oynatacak kaldıraç olarak tutuyor, melankolik diyarın kasvetli ve kuru geçeceğini tahmin ettiği günlerini iyice doldurmak için Hegel'i, Brötanya bölgesindeki gözlerden uzak şatosuna götürüyordu.

Rastlantının kendisini çok tuhaf bir biçimde birkaç aylığına sabitlediği diyarın vahşi ve ıssız yapısı, gidişatın tekdüzeliğiyle yatışmış ruhunu uyandırmakta gecikmedi. Sağında, insanın gözünü katırtırnaklarının soluk sarısından alamadığı dümdüz fundalıklar uzanıyordu. Orada burada, kıyılarındaki düzensiz taşların, sinsi toprağın ortasındaki insan ayağına en güvenilir dayanağı oluşturduğu yeşillikli birikintilerde sular uyukluyordu. Ufukta, erozyonun üç dört yüksek piramit şeklini verdiği toprak, alçak bir dağ zinciri biçiminde büyük bir kıvrımla yükselir gibiydi. Batmakta olan güneş bu dağların kısa otlarını harika bir sarıyla renklendiriyor; dağların sivri kumtaşından dişlerinin doruğunda, yarısı çökmüş sütunların kaba kitleleri gökyüzünde en ince ayrıntılarına dek belirginleştiriyordu. Yakındaki ok-

yanusu düşününce serin bir rüzgâr, aydınlık ve gümüş parlaklığında bir gökyüzü bu dağların belirgin yanay çizgilerine bir tür görkem veriyordu. Solda daha çok karanlık ve hüzünlü meşelerle epeyce siyah ve kuru çam ağacının bulunduğu korular yükseliyordu. Buralarda görünmeyen derelerin sesi duyuluyorduysa da kuş şarkılarının azlığı ve hüzünlü tekdüzeliği Albert'i sarsmıştı. Çok yakında, yola koşut bir yükselti bu yandaki görüşü kapatarak orada, tepede batan güneşe karşı ince bir çizgi halinde sıralanmış şemsiye çamlar yatay ve zarif dallarıyla yamacın görüntüsünü sanki belirginleştiriyor ve bir an için manzaraya bir Japon baskısının beklenmedik uçuculuğunu katıyordu. Batı rüzgârı bu karışık, seyrek ormanların dallarını sertçe sarsıyor, büyük gri bulut yığınlarını hemen uzaklaştırıyordu. Bu ıssız bölgelerde insan yok gibiydi. Yalnızlık duygusu sonunda Albert'in içini sıktı. Dalların arasından bir açıklık ayrımsadığında, o zamana dek bilmediği bir yürek çarpıntısıyla *Argol* malikânesinin kulelerini gördüğünde, tuhaf bir rahatlama ile -daha önce söz edilen, sözcüğün en ince anlamıyla- minneti duyumsadı.

Şato, Albert'in biraz önce yanından geçtiği kayalık tepenin doruğunda yükseliyordu. Buraya hiçbir arabanın geçemeyeceği dolambaçlı bir patika çıkıyor ve solda, yolla birleşiyordu. Patika, Albert'in geçtiği sırada kurbağaların aceleyle daldığını duyduğu dar, bataklık bir çayırda bir süre kıvrılarak tırmandıktan sonra sarp bir eğimle dağın yamaçlarına yaklaşıyordu. Çevre tümüyle sessizleşmişti. Patikanın kenarında sık eğrelti yığınları adam boyunca uzanıyor, çakıl taşlarının oluşturduğu bir dipyüzey üzerinde insanı şaşırtan berraklıkta sessiz sessiz akan derelerin iki yanında da sık korular, yolu sağ yamacında en beklenmedik kıvrımlarla sarıyordu. Tırmanış sırasında şatonun en yüksek kulesi, yolcunun güçlükle yol aldığı uçurumlara tepeden bakarak, kahverengi ve gri kayaçtan yapılarak kabaca birleştirilmiş ve üzerinde seyrek aralıklarla delikler açılmış, neredeyse biçimsiz kütlesiyle insanın gözünü rahatsız ediyor, sonunda da neredeyse dayanılmaz bir sıkıntı duygusu yaratıyordu. Ormana dair yalnızlıkların bu dilsiz gözcüsünün üstünden, yolcunun adımlarına tutunmuş bir bekçi gözü, onu patikanın en karmaşık dolambaçlarında bir an bile gözden kaçıramazdı; nefret bu kulede

pusu kurup kaçak bir ziyaretçiyi beklemişse, gelen kişi çok kısa bir süre sonra tehlikeyle karşı karşıya kalacak demekti! Bu güçlü yuvarlak kalenin kalın granit döşeme taşlarından yapılmış mazgalları, bu zahmetli yola girmiş yolcunun *hep tam başının üstünde* beliriyor ve durmaksızın artan büyük bir aceleyle taşan ağır, gri bulutları her an biraz daha belirginleştiriyordu.

Albert bu dik yokuşların tepesine ulaştığı an, şatonun tüm bedeni, kendisini saklayan son çalılıklar arasından çıktı. Böylece yaylanın dar şeridini tümüyle kaplayan cephe göründü. Yüksek, yuvarlak kuleye soldan dayanan cephe, yalnız mavi kayaçtan yatay örülü kalın bir duvardan yapılmış ve grimsi bir çimentoyla kaplanmıştı. Binanın en gösterişli yanı olan çatısı, sürekli yağışlı yerlerde çok az rastlanan bir özellikte, kat kat taraçalar biçimindeydi. Bu yüksek cephenin tepesi, yangından yıkılmış bir sarayın duvarları gibi yatay ve sert bir çizgiyle göğe değiyor, çatı kule gibi duvarın dibinden görülebildiği için de anlaşılmaz bir *yükseklik* etkisi yaratıyordu.

Seyrek açıklıkların biçimi ve konumu da bir o kadar çarpıcıydı. Uyumlu yapılarıyla neredeyse ayrılmaz bir biçimde çağımızla bağlantılı her çeşit *kat* kavramı bu şatodan dışlanmış gibiydi. Pek seyrek olan pencereler şaşırtıcı bir iç dağılım olduğu hissi uyandırarak her zaman eşit olmayan yüksekliklerde duvarlardan açılıyordu. Aşağıdaki pencerelerin tümü alçak ve çok uzun dikdörtgenler biçimindeydi, mimarın ince, uzun topların atışı için eski kalelerde açılan mazgal deliklerden esinlendiği de görülüyordu. Çıplak duvarın içine insanı ürküten hava delikleri gibi açılmış bu uzun ve dar yarıkların çevresini bir tek renkli taş bile süslemiyordu. Uzun pencereler, yükseklik ve darlıkları insanı şaşırtan yay biçimli sivri kemerlerden oluşuyor; düşey, uzun neredeyse çırpınan çizgilerin yönü, yüksek taraçanın granit korkuluk duvarlarının ağır ve yatay çıkıntısıyla ezici bir karşıtlık oluşturuyordu. Köşeli ve düzensiz biçimlerdeki tüm pencereler kurşun çerçevelerle tutturulmuş vitraylarla donatılmıştı. Cephenin soluna, gözetleme kulesinin dibine de üzerinde bakır çiviler parlayan, oymalı meşe kaplamadan yapılmış, dar, alçak kapı açılıyordu.

Dört köşe bir kule, cephenin sağında, köşelerinden biriyle duvara bitişiyordu. Gözetleme kulesinden daha alçak olan bu

kule, ince piramit biçiminde arduvaz bir çatıyla örtülüydü. Kabaca örülmüş büyük granit parçalarından yapılmış, aralarında usta bir tırmanıcının çatıya kadar çıkabilmesi için yeteri kadar tutunacak yer bulabileceği düşey tonoz kaburgalarıyla uzunlamasına çizilmişti. Bu kulenin ilerisinde, ağaçların tekdüze dalgalanmaları altında suların mırıltısının duyulduğu ikinci bir vadiye inen dağın öbür tarafındaki dik yokuşlar başlıyordu. Claude Gelée'nin manzara resimlerine kondurmayı sevdiği saraylar gibi İtalyan zevkine uygun bir biçimde yapılmış olan bu kanat, karanlık cepheyle tam bir karşıtlık oluşturuyordu. Burada kapı girişlerinde üçgen biçimli alınlıklarla beyaz taştan tırabzan parmaklıkları görülüyor, görkemli pencereler insanın içini açan daireleri aydınlatıyormuş gibi bir izlenim uyandırıyordu. Duvarın dolgun bölümlerinde ağaçlar arasında açık renk bir sıva parıldarken, kırmızı ve mor renkli iki ipek bayrak taraçalara hâkim yüksek bir direğin tepesinde rüzgârda dalgalanıyordu.

Şatonun bedeniyle patikanın kıvrıla kıvrıla tırmandığı uçurumlar arasına sıkışmış dar yayla uzantısının her tarafı kısa ve yumuşak, göze çok hoş gelen parlak yeşil bir çimle örtülüydü. Burada tek patika bile görünmüyor, şatonun kapısı doğrudan yumuşacık çimen halıya açılıyordu. Şatonun patikasının çok eski ve zorlu şekliyle karşılaştırıldığında, bu tuhaf özellik Albert'i bayağı şaşırttı.

Tam çimenler üzerinde birkaç adım atmıştı ki, şatonun hizmetlilerinden biri sessizce onu karşılamaya geldi. Dümdüz çimenlikteki adımlarının elinde olmadan haşmetli bir görüntü verdiği bu Brötonun yüzü sert bir hareketsizlikle belirmişti. Albert'in önünde saygıyla eğildikten sonra şatonun içinde önden giderek yolu gösterdi.

Albert o zaman binanın, imgeleme avluların anormal yerleştirilişini çağrıştıran dış görünüşünün iç düzene ters düşmediğini ayrımsadı. Konuklar önce tam daire biçiminde, üç sıra sütunla bölünmüş yüksek kubbeli bir salona giriyordu. Ön cephedeki alçak mazgallardan, yandan gelen ve batmakta olan güneşin etkisiyle dans eden altın tozlardan oluşan uzun, yatay çizgilere dönüşen aydınlık, beyaz sütunlarla dörtgenlere ayrılmış ışıklı bir alan oluşturuyor, kubbelerin onca yüksekliğini bölen gerçek dışı değiş-

ken görüntü oyunları gözün gerçek derinliği algılamasını engelliyordu. Salonda hiç mobilya yoktu ama kalın postlar, inanılmaz gösterişli bir zenginlikteki Asya ipeğinden yapılmış pek çok yastık oraya buraya, duvarların ve çıplak sütunların dibine gelişigüzel yığılmıştı. Burası Altınordu'nun beyaz bir Bizans katedralinde gece konaklama yeri gibiydi. Bu salona alçak ve hep dolambaçlı merdivenlerle inen, dik eğimlerle kesilen, girinti çıkıntılarla dolu, sanki şatonun kocaman iç sahanlığını damarlarından geçiyormuş gibi gelen üç boyutlu bir labirent izlenimi bırakan dar, uzun geçitler açılıyordu. Salonların büyük bir bölümü her türlü belirgin kullanım amacından yoksun görünüyordu; abanoz masalar, koyu renk deriden divanlar, şatafatlı duvar halıları düzensiz bir biçimde dağılmış gibiydi. Mobilyaların daimî *boşluğu* şaşırtıcıydı. Alçak ve uzun yemek odası dörtgen kristal aynaların tutturulduğu kırmızı bakır levhalarla kaplanmıştı. Som bakırdan bir levha masayı oluşturuyor, büyük çiçek demetleri dümdüz iç yüzeylerde soluk bir kırmızıyla parlıyordu. Batan güneşin sarı ışınları kan rengindeki madeni zırha dokunarak çok güçlü renk uyumları yaratıyordu; donuk kırmızı çiçek yığınları bu duvarlarda neredeyse gösterişli ve parlak bir hüznün simgesi, karanlık yığınlar olarak görünüyordu. Bu arada korkunç parıltılar bulutların bıraktığı izlerle bu duvarlar üzerinde kayıyor; yağlı, bulanık ve yapışkan bir ışığın birikintileri masanın üzerine, aynaların zarif çerçevelerine vuruyor; bu sert madenin, bu düşman iç yüzeylerin parıltısı ruhu içine kapanmaya zorluyor ve düşünceyi sivri, çelik bir kılıç gibi insanın içine işleyen bir ateşin ucuna yoğunlaştırır gibi görünüyordu. Albert şatonun büyük salonuna geçtiğinde şaşkınlığını gizlemekte oldukça zorlandı. Salon, şatonun öteki odalarından gözle görülür biçimde büyüktü. Ama özellikle *yüksekliği* ötekilerin en az üç katıydı. Sanki şatonun üst taraçaları salonun tavanını oluşturup tüm yapıyı yukarıdan aşağı doğru delen kapalı geniş bir kuyu oylumunu gösteriyordu. Yüksekliği altında ezilmiş salonun eşyaları taban düzeyinde çökmüş, alçak bir divan üzerine yığılmış beyaz ve gri postlar, abanoz ve sedef masalar, zarif oymalı Brötanya meşesinden mobilyalar, bir tür yakamız yayan ve ancak Gauguin'in bazı resimlerinin bu konuda fikir verebileceği, çok parlak kükürt sarısından yastıkların serpiştirildiği el işlemesi ku-

maşla döşenmiş alçak ve derin koltuklardan oluşuyordu. Duvarların beyaz taşı her yerde soluk renkli dikdörtgen duvar halılarıyla gizlenmiyordu. Ama bu salonu özellikle ışık düzeni görülmemiş, olağanüstü bir yer haline getirmekteydi. Yatay mazgal deliklerinden, çok hafif ve oynak bölmelerle salonu yüksekliğine ayıran kesintisiz ışık tabakaları püskürerek ince aralıklarından, küçük ışık birikintilerinin bir camresimden geçerek aşağıya düştüğü pürtüklü bir çatı merteğinden yapılmış tavanın neredeyse tümünü gizliyordu. Kalın bir duvarda sivri kemerli pencereler de salonu, gözü sürekli olarak donuk yüzeylerde dinlendiren, iki bölge arasında koyu bir gölge bırakan çiğ bir düşey ve keskin bölmelerinden ayırıyordu. Salonun aşağı bölümündeki sivri kemerli pencerelere karışık çiçek ve yaprak desenli açık renkli ipek kumaşlar gerilmişti. Süzülen bu su yeşili ve tatlı sarı ışık sanki denizin derinliklerinden fışkırıp aydınlık, yoğun ve saydam bir tortu tabakasıyla dolup taşan salonun iç bölümlerini hep aynı renkte sıcak bir örtüyle kaplarken güneşin yabanıl ışınları birkaç ayak aşağıda, üst bölümlerde oynaşıyordu. Tüm düzlemleri ışığa derhal duyarlı kılan bu katmanlaşma, süzülmüş bir ışık içinde yere yayılan bu çılgınca şatafat ve gün ışığının biricik büyüsünün tüm gücüyle yayıldığı bu kaba tavan arasındaki karşıtlık yüreğine işleyen keyifli bir coşkuyla ruhunu yüceltirken, Albert gemi gövdesi gibi gıcırdayan küçük, çıngırtılı kulenin cilalı tahta merdiven kafesine hızlı adımlarla süzülüyordu.

Dalgalara kapılmış büyük bir geminin güvertesine çıkar gibi merdivenlerden şatonun taraçalarına çıkıldığında; bakır döşemelerle, ince kemerlerle, ipek örtülü kalın duvarlarla o ana dek yalnızca *yorumlanan* güneşin güzellikleri yabanıl özgürlükleri içinde yayılıyordu. Taraçanın üzerinden geçen ve iki yüz ayak ötede, aşağıda ağaç denizlerinin altında eğilen güçlü ve serin bir hava akımı neredeyse insanın soluğunu kesiyordu. Yukarıdaki ipek bayrakların çok yakından gelen, yelken sesine benzer çarpmaları birdenbire duyulan eprimiş kıvrımları her yerde dans eden gölgelerin ardından koşturduğu için beyaz taşlar üzerindeki ışık tozları göze keskin bir biçimde çarpıyordu. O sırada, güneşin cümbüşü de tümüyle ıssız bir ufuk üzerinde yayılmaktaydı. Kayalık tepenin uçurumlara ulaştığı kuzey tarafında sarı ve düz

fundalıklar, yaylanın dümdüz yüzeyini aşan, tüm dalgaları sanki okyanusun sert rüzgârlarıyla acımasızca budanmış gibi, kıyılarına dek ağaçlarla örtülü olduğu sezilen bir vadinin beklenmedik kıvrımlarıyla bölünmüştü. Vadi, insanın gözüne sonsuz gibi görünen bir uzaklıkta genişleyerek ufukta beliren yalıyar çizgisinin arka yüzünü deliyor ve bu üçgen biçimli yarıktan bakılınca, kıyısı köpüklerle donanmış, küçük beyaz ve ıssız kumsallarla çevrilmiş bir koyu ayrımsatıyordu. Bir yelkenlinin dahi görünmediği bu deniz, kesin kımıltısızlığıyla insanı şaşırtıyordu. Koyu mavi bir fırça izi gibiydi. Bu yarığın ötesinde Albert'in yolda ayrımsadığı alçak dağ zinciri yalıyarları kapatıyor, tam orada yine tek ağacın bile olmadığı inişli çıkışlı, ser ve yalın biçimli bir manzara başlıyordu. Boz renkli geniş bataklıklar en uçtaki yamaçların dibinden doğu ufkuna doğru uzanmaktaydı.

Güney ufkunda yukarı Storrvan bölgesi yayılıyordu. Orman, şatonun duvarlarından başlayarak yarım daire biçiminde gözün görebildiği en son sınıra dek uzanıyordu. Hüzünlü ve yabanıl bir orman, saltık sessizliği ruhu acıyla boğan, uyuyan bir koruydu. Tüm ağırlığıyla devinimsiz, kırışık yüzeyinde dolaşan bulutların koyu lekeleriyle hareli derisi iyice belirginleşen bir yılanın halkaları gibi şatoyu sımsıkı sarıyordu. Gökyüzünün bu düz ve beyaz bulutları sanki korkunç derinlikteki yeşil uçurumun üzerinden çok yükseklere doğru süzülüyordu. Bu yeşil denize bakıldığında açıklanması güç bir sıkıntı duyumsanıyordu. Albert'e, ormanın tuhaf bir biçimde canlı olması, masal ya da düş ormanına benzemesi *gerekiyor*muş ve ağaçlar *ilk sözünü söylememiş* gibi geliyordu. Doruklarına dek ağaçlarla kaplı yüksek kaya setleri batıya doğru birbirlerine koşut olarak sıralanıyor, bu derin vadilerde suları iyice kabarmış bir ırmak akıyordu. O anda esen hafif bir rüzgâr, nehrin yüzeyini soğuktan üşümüş insanın derisi gibi diken diken etti ve birdenbire binlerce parlak yüzey, göz kamaştıran güneşi tuhaf bir biçimde kımıltısız bir ışıkla yansıttı. Ancak ağaçlar, sessizlik ve ürkütücülüklerini ufkun mavimsi katlarına dek sürdürdü.

Albert alçak bir kapıdan, taraçalara bakan yuvarlak kuleye geçti. Burası değerli tahta raflarla donatılmış bir çalışma odası olarak düzenlenmişti; dört oval pencere de insanın gözünün şa-

tonun çevresindeki farklı manzaralara dalıp gitmesini sağlıyordu. Yapının üst bölümlerinde odalarda, hemen girişte çok dikkat çekici, görkemli post yığınları saplantı haline gelmiş unsurlar gibi durmadan ortaya çıkarken taban çok sayıda postla örtülü, duvarlar Sibirya panteriyle beyaz ayı kürkünün düzenli dönüşümüyle yapılmış, özenli elişi satranç masaları gibi işli kürk örtülerin altına saklanmıştı. Sanki her yerde muhteşem bir *başıboşluk* egemendi; yataklar bile basit kürk yığınları gibi görünüyordu. Albert'in cephede ayrımsayabildiği alçak, uzun, çok düzensiz açıklıklar burada özel etki yaratan bir kullanıma neden oluyordu; uyuyan bir insanın uyandığında bakışlarının elinde olmadan ağaçların dipsiz kuyusuna daldığı ve kendini bir an için ormanın yüksek dalgalarının üstünde büyülü bir gemide sanabileceği gibi olan, üç ayak derinliğindeki her üç odadaki bu açıklıklar yatağın dayandığı duvarın yüzeylerinden biri boyunca ilerleyen uzun, yatay bir yarıkla aydınlanıyor ve hemen bir ayak yükseklikte döşemeye açılıyordu. Yatağın karşı köşesinde, açık renkli mermerden küçük bir kurna bulunuyor; cerrah aletleri gibi keskin bir ışıkla parlayan tuvalet takımları, kürklerin ipeksi ve uzayan beyazlıklarıyla göze hoş gelen bir karşıtlık oluşturuyordu. Kitaplık kare kulenin en üst katındaydı. İşler ve Günler'den sahnelerin bulunduğu oyma işi tahta levhalar duvarlara, tavana ulaşmayacak bir biçimde tutturulmuştu. Bu levhalar tavanın altında beyaz ve donuk bir taştan yapılmış geniş bir pervazın görünmesini sağlıyordu. Yeşil camresimler düşünce sığınağını aydınlatıyor, sönmeyen umudun ve bilginin sınırsız gücünün simgeleri olan tahta oyma katedraller de mobilyaları oluşturuyordu. Albert burada biraz oyalanıp metal kapamaçlı birkaç ilginç eski kitap karıştırdı. Kalın camresimlere çarpan kurşun tanesini andıran bir ses duyunca başını kaldırdı; yağmur şiddetle camresimlere vuruyordu. Manzaranın vaat ettiği beklenmedik değişikliğin keyfini çıkarmak üzere taraçalara doğru koştu.

Fırtına, Storrvan üzerinde tüm şiddetiyle patlıyordu. Kenarları paramparça, ağır, gri bulutlar beyazımsı bir sisin baş döndürücü örtülerinin zaman zaman sardığı kulelere neredeyse dokunarak batıya doğru hızla ilerliyordu. Ama özellikle rüzgârdı; *rüzgâr,* korkunç ağırlığının boşalmasıyla uzamı dolduruyordu.

Neredeyse gece olmuştu. Kasırga, incecik saçlar arasından süzülür de geçermiş gibi otları ayırıyor, gri ağaç yığınları arasında hızla gözden kaybolan hendekler açıyor, böylece bir anda çıplak toprak, siyah kayalar ve dar vadilerin çatlakları görünüyordu. Büyük bir şiddetle bu gri yeleyi büken kasırgadan müthiş bir çatırtı geliyordu; biraz önce yeşil bir köpüğün altına saklanan kütükler rüzgârın sarsmasıyla çıplak kalmışlardı. Halat örgüsü gibi gerilmiş ince ve gri dalları görülüyordu. Ve ağaçlar devriliyor, devriliyordu. Düşmeden önce kuru bir çatırtı, sonra bir anda binlerce çatırtı, fırtınanın gürlemesini bastıran, yankılanan bir ses çağlayanı duyuluyor ve devler sulara gömülüyordu. Bir avuç taşın birden savrulması gibi sağanak da selinin buz gibi serinliğini yaymıştı ve orman, tüm yapraklarının madensi titremesiyle karşılık veriyordu. Çıplak kayalar tehlikeli zırhlar gibi parladı, nemli bir sisin sıvı ve sarımsı aylası bir an ormandaki her ağacının tepesini taçlandırdı –bir an sarı ve aydınlık, muhteşem, yarı saydam bir kuşak bir saniyede her ağacın en ince dallarına dek belirginleştiği ufuk çizgisi üzerinde parlayıp korkuluk duvarının üzerindeki sularla ışık saçan taşları, Albert'in yağmurdan ıslanmış sarı saçlarını, soğuk ve ağaçların tepesinde yaldızlı, buz gibi, neredeyse acımasız bir ışıkla dolaşan sıvı soğuk bir sisi aydınlattı– sonra söndü ve gece bıçak gibi indi. İlk bakışta görünüşü bir anda değişen bu yabanıl doğanın korkunç şiddeti Albert'i çocuk gibi ürpertti. Korkunun bu bilinen tuzakları karşısında omuzlarını kaldırdıysa da fazla ağır gelen bir rahatsızlığın yükünü omuzlarından atamadı. Belki gerçekten bir şeyler *olmuştu.* Bir geçeneğin dönemecinde ayağı, uyuyakalmış bir adama çarptı... Döşemelerin üzerinde boylu boyunca korkunç derecede yorgun bir hayvan gibi uzanmış olan bu adam, Albert'i karşılamaya gelen hizmetliydi. Elinde olmadan ürperdi. Kuşkusuz, pek çok bakımdan ürkütücü olabilecek bir çevreyi tüm öğleden sonra korkunç kılan bu tedirginliğin yüreğine sonunda ulaşabildi. Büyük salının ortasındaki bir bakır tepsinin üzerine dörtgen bir kâğıt konmuştu. İletinin mührünü kırdı ve okudu:

"Cuma günü Argol'a geliyorum. Heide de benimle geliyor. Herminien."

Mezarlık

Daha sonraki günler yoğun ve değişken *tatil* günleri oldu. Albert gizemli yuvasından çocuklar gibi hoşnut, kendini el değmemiş doğanın büyüsüne bırakıyordu. O sıralarda, Brötanya bölgesi zavallı çekiciliğini, kırgın çiçeklerini saçıp savurmaktaydı; Albert'in her gün atla yaptığı bitmez tükenmez gezintilerinde geçtiği fundalıklarda dikenli, dikensiz katırtırnakları, eğrelti otları yığınlar halinde yetişiyordu. Sık sık kırların ortasında sert sağanaklara yakalanıyor; derme çatma kulübelere, kalın bir yosun tabakasıyla örtülü dolmenlerin altına sığınıyordu. Yalnızca Storrvan Ormanı'nda dolaşmayı göze almıyordu. İlk geceki fırtınanın verdiği korku hâlâ yüreğindeydi.

Bu arada, içinde birdenbire tüm Hegel dizgesi yüce ve meleklere özgü bir yükseklik kazanır gibi olan Mantık'ın zor sayfalarını çözerek büyük bir hırsla çalışıyordu. Albert, insanlığı uzun tarihinde büyüten söylemlere çok meraklıydı, büyük bir tutkuyla bunların öz anlamını arıyordu. Bu nedenle bir sabah, *örneklere* karşı herkese duyurmuş olduğu tiksintisine karşın, Hegel'in insanın düşüşü mitine getirdiği bir açıklamadaki özene çok şaşırdı: "İnsanın cennetten kovulma öyküsünü biraz daha yakından incelersek daha önce söylediğim gibi, *Düşüş*ün, tinsel yaşam üzerine bilginin evrensel yansımasını ortaya koyduğunu buluruz. Doğal ve sezgisel biçimiyle tinsel yaşam masumiyetin ve güven veren yalınlığın görüntüsünü taşır, ancak ruhun özü daha yüksek bir şeyi özümleme koşullarını içerir. Tinsel olan, doğal olandan, özellikle de hayvansal yaşamdan kendini bilme yüce-

liğine ulaşan ve kendi öz varlığını bilmeyle ayrılır. Bu ayrım da dönüşerek kaybolmalı ve özümsenmelidir, böylece ruh, barışa doğru yeniden utku dolu bir yola açılabilir. Öyleyse uyum tinseldir, yani düzeltme ilkesi yalnız ve yalnız düşüncededir. *Yaraya neden olan el, yarayı iyileştirendir de.*"

Bu sayfalardan keyifli bir kesinlik yükselir gibiydi. Albert'i, kafa tutarak öldürmeyi her zaman başardığı insanı küçük düşüren ve doğal aşk değil, yalnız bilgi sonsuzluğa dek rahatlatabilirdi. Kendi hakkında yanılmıyorsa böyle olması gerekirdi; "İyiliği ve kötülüğü bildiğiniz için tanrılar gibi olacaksınız", cennetten kovulmanın nedeni buradaydı ama aynı zamanda tek olası kurtuluş da buradaydı. Okumayı sürdürüyordu: "Düşünce saf bir içgüdü değildir, aksine özellikle akıl yürütme ve düşünmeye olan eğilimi içerir. Çocuk masumiyeti, düşüncenin kendi kendisi için elde edilmesi gerektiğini anımsattığı için tatlı ve sevimlidir." Bu görkemli eytişim Albert'in kaygılarına gökten gelen bir yanıt gibiydi. Böylelikle, onu yalnız bilgi kurtarıyordu. Öz, canlı bilgi. Albert düşüncelerinde her şeyden elini ayağını çekmiş, çalışmayla dolu yaşamına şöyle bir göz attı ve gururla haklı olduğuna karar verdi. Yoksa yaşamını taşıdığı bu yeni ve yabanıl yerler, daha önce bütün gücüyle kendini temize çıkarma gereksinimini duyduğu yüreğinin *romantik* tellerine mi dokunmuştu? Aklının bu yanıtı ona küstahça geldi ve taraçayı, birkaç dakika hızlı adımlarla arşınladı.

Herminien, en sevdiği arkadaşıydı. Sürekli rahat davranışları, yere sıkı sıkıya, kendine güvenle basışı, insanlar arasında entrika yaratmadaki dehası, hep fazlasıyla yukarılarda dolaşan düşünceleri, baş döndürücü ve karışık uzamlarda uçmaya fazla eğilimli olan Albert'i çekiyordu. Bu özellikleri, Albert'in özellikle anımsadığı bir takma ada, Herminien'ın boğuk ve kuşkulu bir ses tonuyla söylediği "Doktor Faust" takma adına neden olmuştu. Herminien, tuhaf bir yetenekle insan davranışının en karışık dürtülerini açığa çıkarmasıyla insanı şaşırtırdı. Sokakların üstünde gecikmiş bir yıldız gibi lambası yanan üniversite öğrencisinin yukarı kattaki odasında çoğunlukla şafak vaktine dek sürdürülen, kırlarda dolambaçlı bir gezintiden sonra yorgunluktan kendilerini attıkları kır kahvesinde yapılan uzun ve incelikli ko-

nuşmalar; ikisinin de tam bir iyi niyetle, karşılıklı bir itiraf biçiminde kendi doğalarının en gizli yanına yaklaşmaya çalıştıkları, zekânın hız almak için durmadan dikkatli ve anlayışlı başka bir zekânın desteğini aradığı konuşmalar o zamanlar Albert'in anılarında bu çifte görüş yeteneğini tehlikeli kılıyordu. Albert'e hep Herminien'ın bu bitmez tükenmez çözümleme gücünü kullanması, gelecekte de rahat ve keyifle kullanmasını gerektiriyormuş gibi geliyordu. Belki de onu hayatta tutan bağlar pek güçlü değildi, çünkü çeşitli ve her zaman zekice olan merakları durmadan dağılıyordu. Bu kimi zaman onu Avrupa müzelerinde dolaştıran ender bazı resimlerin faturası, kimi zaman da bir an için bu insanca ve açgözlü çekiciliğin odak noktası bir kadındı; Herminien her adımda, büyü yapmışçasına, bu kadını kurtulunamaz sıkıntıların doğduğu bir entrika burgacına sürükler ama bu entrikalar tam ölümcül bir yöne sapacağı sırada birden yön değiştirirdi. Çünkü, sevgilisi yiğitler sahnesine girip güçlü bir yansımayla kendisini drama özendirdiği anda, Herminien o ana dek hiçbir trajik tutkunun karşı koymadığı bir silahı ya da cazibeyi kullanma ustalığıyla kayıtsız ve şeytanlığa varan bir alaycılıkla önlemini almasını bilirdi. Sürekli istediği, müthiş doğal davranışının anlamsızlığını her an ortaya koyduğu bu akıl almaz mantık ve aşk oyunları, her dakikasını en ince ayrıntısına kadar tasarladığı bir rolü oynamaya davet ettiği bütün kadınların kendisine uzun süre kin beslemesine neden olurdu. Herminien yasının ve sanatın gizlerine ince, yetişkin bir zevkle ulaşır, ancak güzelliğin tüm etkisine değinecek yerde işleyiş biçimini ortaya koyardı. Bu tehlikeli oyunlarda, yine de bir heyecan ve soğuk bir titreşim, gerçek bir coşku sezilirdi. O zaman sakin yüzü canlanır, gözleri aydınlanır, fiziksel yorgunluk bu çelik bedende etkisiz kalır ve tartışma ya da çözümleme Herminien'ın güç harcamasına gerek kalmadan günlerce, gecelerce, mantıksal sonuca ulaşıncaya dek devam edebilirdi. Kendi içinde, en ateşli anlarında akıl almaz bir sakınımı, iblisçe bir bilinci vardı. Belki de Albert onu tümüyle ele aldığında, son derece karışık ilişkileri arkadaşlık adıyla süslemekle yanılıyordu. Bu ilişkilerde zevklerin neredeyse tam benzeşmesi, dilin inceliklerine aynı yaklaşım, ilerlemekte olan ve üçüncü kişilerle yapılan her konuşmanın orta-

sında hep var olan, görünmez bir damga gibi kesinleşen, kendilerine özgü bir değer dizgesi, her yönden daha da kaygı verici olan suç ortaklığı niteliğini hak ederdi. Öylesine çok ortak tuhaf zevk, birbirlerine öğrettikleri kendilerine özgü bir dilin öylesine çok sapkınlığı, düşünsel ve keskin silahlarının sürekli çarpışmasıyla oluşan öylesine çok düşünce, öylesine çok konuşma sonucu ses tonunun değişmesi, belirli bir kitabın anımsanması, bir anda Albert'in aklına peş peşe binlerce ortak anı getiren bir esinti, bir ad, en sonunda, ikisinin arasında bir elektrik kondansatörünün uçlarını yaklaştırır ya da uzaklaştırır gibi ikisi karşı karşıya geldiklerinde kaybolan ve yeniden doğan tehlikeli, sarhoş eden, değişken bir havanın dalgalanmasına neden olurdu. O zaman, bu insan kaynağının odağında yer alan her nesne tehlikeli ve yeni bir ışık içinde görünürdü. Bu yeni ışıkta sözün yansıması, güzelliğin parıltısı, sanki bu beklemede kalmış, ağır ve devinimsiz, her olayı en son *patlama* gücüne, en delirtici sonuçlara götüren bu insan yükünün yakınındaymış gibi düzensiz ve uzun titreşimler yaratırdı. Her ikisi de uzun zamandır bilmeden bu kokuşmuş, muhteşem ve insan soluğundan daha keskin havayla beslenmekteydi; *insan kondansatörü,* aniden çakan şimşekler gibi durmadan birbirlerine coşkunun ve tehlikenin tüm sarhoşluğunu gösteren, insanın aklını karıştıran bu iki yüzün birleşmesinden doğar gibiydi. Yaşamın ve güzelliğin armağanlarının, en coşku veren deneyimlerin, büyülü pırıltısıyla içlerine dolan bu yansıtıcı ışığının tam altına getirilmedikçe onlar için değeri yoktu. Belki de biri ötekinin korkunç ve samimi düşmanlığının aynası olmasaydı, boş bir kristal küre gibi içine girdikleri, insana özgü hiçbir şeyi kendi gözleriyle *görmedikleri* ortak inlerine *artık* ganimet getiremedikleri noktaya çoktan gelirlerdi. Çünkü birbirlerine düşmandılar da, ama bunu söyleme yürekliliğini gösteremiyorlardı. Ne bunu kendilerine itiraf edebiliyorlar ne de -tuhaf da olsa- ikisinin arasındaki ilişkinin en hafif biçimde bile olsa anımsatılmasına katlanabiliyorlardı. Hegel, kendisinin ve karşıtının hayaleti gibi gizemli bir biçimde, melek gibi görkemle yanlarında yürüseydi, herhalde ikisine de gülerek sonunda öteki amaçlarının yanında aydınlatmaktan başka amacı olmayan başkaları gibi bu kitabın da gerekli bir *anlaşma* biçimi

olup olmadığı konusunda kendini sorgulardı. Böylece, her ikisi de *kendi paylarına* düşen bir yaşam çılgınlıklarının yakın ve gizemli izlenimlerini düşünüyor, buna ölümün baş döndürücü tadını da katarak yan yana ve sessizce yürüyorlardı.

Heide'nin yüzü Albert'e neredeyse tümden yabancı kalmıştı. O zamana dek doğrulanamamış söylentiler, bu son yıllarda dünyada, özellikle Akdeniz yarımadalarıyla Amerika'da aşırı sayıdaki devrimci patlama, Heide'in dolaştığı yerlere rastlamıştı. Pek çok tanığa göre de sanki toplumsal sarsıntıların en şiddetli noktası, ateş ve buzun birleşimi olan bu insanın kendi doğal uyumuyla soluk aldığı tek ortamdı. Ayrıca, son haftalarda Heide hakkında neredeyse tam bir sessizlik egemendi. Albert o zaman, hep kayıtsızlıkla dinlediği bu tür sıkıntıları ve Heide adının tek başına yeterince aydınlatamadığı, kendisi için geliş saatine dek soru işareti olarak kalması gereken karışık siyasal söylentilerden hiçbir zaman ayrı düşünmediği konuğunun *cinselliğinin* verdiği tuhaf bir rahatsızlık duygusunu ayrımsadı.

Konukların gelmesinden bir gün önce Argol diyarında soluk bir güneş parladı, Albert de şatonun kulelerinin tepesinden pırıltısı görünen denize doğru uzun bir at gezintisi yaptı. Eğimli yanı yosunla örtülü kayayla yeşil dal yığınlarından oluşan gerçek bir çitin arasından, vadinin yamacını kesen bir keçiyoluna girdi. Denizden gelen yorulmak bilmez rüzgâr, uzun ve esnek dalları kayalıklara doğru, çok yakındaki dalgaların soluk su yosunu ormanını sığ kayalıklar boyunca nasıl yatırırsa öylece yatırıyordu. Böylece arasından geçen güneşin yerde parlak lekelerden oluşan devinmeli bir ağı dans ettirdiği yapraklardan yapılmış bir yorgan keçiyolunu baştan başa örtüyordu. Yol ıssız bir kıyıya ulaşıyordu. Buralardaki en son yaşam belirtileri incecik, ıslık sesi çıkaran, gri, uzun ot demetleri darmadağınık bir biçimde kum çıkıntılarına takılıyor, sudan ıslanmış saç yığınları gibi rüzgârın keyfine göre birbirlerine yapışıyorlardı. Bakışlar batıda, yüksek, kara bir burunda duruyordu. Sonsuz enginliği bir anda tarayan göze ne bir kuş ne de bir yelkenli sunan bu deniz Albert'e, özellikle ölümü çağrıştıran *boşluğu* yüzünden katlanılmaz geldi. Çünkü parlak bir gökyüzünün altında tümüyle grimsi ve soluk bir beyazlıkta kalmasına karşın, yüzeyi çok düzgün

bir biçimde kabarıktı. İnsanın gözü, elinde olmadan kıvrımları izliyor, bakışlar karşı konulmaz bir biçimde, yalnızca korkunç ve boş akı görünen, iyice kabarmış yüzeyi insan ruhuna en dayanılmaz sorunları yönelten, gözbebeği geriye kaymış göz imgesini düşündürüyordu. Sıvı öğe içinde koyun karmaşık kıvrımlarını pek az arayla izler gibi görünen ince beyaz çizgiler, zaman zaman sessizce kıyıya doğru ilerliyordu. O zaman insanın kulağı şaşkınlıkla su setinin yıkılmasına benzer korkunç bir çökmenin sesini algılıyor ve dana dili gibi serin, pürtüklü ve geniş sıvıdan oluşan bir dil kıyının kumlarını gıcırdatıyordu.

Koyun içi kısmına doğru perişan kum otlarının yerlerini çıplak taşlara bıraktığı yerde, Albert atını, insan eliyle biçimlendirilmiş, hüzün dolu, gri, yıpranmış ve yaklaştıkça, görünüşe göre uzun zaman önce terk edilmiş bir mezarlık olarak belirginleşen taş yığınına doğru sürdü. Kumların yayılımı taş kapakların alt düzeyine gelmiş olduğundan mezar duvarları kumla tümüyle örtülmüş gibi görünüyordu. Kumdan, gözle görülür bir düzensizlikle Gael haçlarına benzeyen, kolları tuhaf bir biçimde kısa, yekpare taştan yapılmış haçlar yükseliyor, neredeyse görünmeyen bir yükselti hâlâ mezarların yerini belirtiyordu. İnsanların terk ettiği bu yerin yabanıl kıraçlığı, Albert'in yüreğinde yalnızca kötülük dolu bir merak uyandırdı. Atını taç haçlardan birinin koluna bağlayarak kumla kaplı yolları hızla dolaştı. Yazıların tümü çoktan okunmaz hale gelmişti. Bu acımasız, çifte günahkâr yıkımın sorumlusu olan rüzgâr, her an korkunç bir gayretle ince bir tozu granitlerin üzerine savuran kum taneciklerinin sürekli ıslığıyla kendini belli ediyordu. Sanki *rüzgârın* dipsiz avucundan dökülüyorlardı. Zamanın korkunç kum saatiydi! Albert'in yüzünün solgunluğu her zamankinden daha açıktı, rüzgâr da arpa ve kum rengindeki tuhaf, donuk sarı saç tutamlarını delirmişçesine karıştırıyordu. Görünüşe göre, kumun düzensiz ilerlemesi nedeniyle tam olarak değerlendirmenin olanaksız olmasına karşın, ötekilerden biraz uzakta dikili, epey yüksekte bir taş dikkatini çekti. Ama Albert'e asıl şaşırtıcı gelen, haçın bu haliyle kurtuluş simgelerinin bu ıssız yerin açıklamasını çok hüzünlü kılması, toprağın hâlâ görülebilen kabartılarından hiçbirinin haçın yakın çevresinde görünmemesiydi. Kumun

düzensiz kıvrımları, insanın bu haçın burada, yere, ayaklarının dibine yatmış ölümün göstergesi mi olduğunu, yoksa tam tersine en kasvetli yalnızlığın ortasında hâlâ var olan sonsuz *yaşamın* gururlu göstergesini sunmak üzere mezarların uyuyan sakinlerine meydan mı okuduğunu dile getirmekte uzun süre kararsız kaldığı biçimde inişli çıkışlıydı. Elinin altındaki anlamı hem açık hem ikircikli olan bu haçın gizi yavaş yavaş Albert'i sarar, içinde gizemli benzetmeler yaratır, yüzünde hemen hemen deli gibi bir gülümsemeyi korurken kolunu yönlendiren bir güçle hızla haça doğru yürüdü, keskin sivri bir taş alarak haça kabaca

HEIDE

yazdı.

O anda mezar taşlarının üzerinde bir gölge perdesi yoğunlaştı ve Albert hem bu ani loşluğun nedenini anlamak hem de koyun görüntüsünü son bir kez keyifle seyretmek için başını arkaya attı. Kocaman bir bulut, gemilerin bilmediği bu akar vadilerin bağışlayan konuğu gibi denizin üzerinde yavaş yavaş süzülüyordu. Bu göksel yolculuğun zengin ve gururlu görkemini anlatacak kelime yoktu. Bulut, bir an için koyun içlerine doğru ilerler gibi olduysa da muhteşem bir eğri çizerek bembeyaz, pırıl pırıl şişkin karnıyla göğsünde açılır gibi olan derin koyu gölge körfezleri arasında, sergilediği karşıtlığa hayran bırakarak, bir kanat takımının üstündeymişçesine doğuya yöneldi. Bir an tüm kütlesiyle krallığının fırtınalı ve masum ölüm görüntüsünü aydınlatarak sallandıktan sonra uzaklaştı. Birkaç dakika sonra rüzgârın kuru otlar arasındaki sürekli ıslığı ile bir atın kumlar içindeki tekdüze ve boğuk nal sesleri ıssız kumsalı hâlâ canlı tutan tek yaşam belirtisi olarak kalmıştı.

Heide

Albert ertesi günü tümüyle, şatonun en yüksek kulesinde, kendine göre düzenlediği ve oradan gözlerini ormanda dolaştırdığı çalışma odasında geçirdi. Aklı uzak ve belirsiz düşlerle doluydu. Beklenen bu ziyaretin öncesinde orman sığınaklarını çoğaltıyor, gizli yollarını gösteriyormuş gibi geliyordu ona; simgesel bir tanık olarak görünen yapraklarının parıltısı, hafif bir ruh gibi olan çok yakındaki bu yaşam ormana süzülüyordu. Şatonun ağır bir uykuya dalmış boş salonları bu yaşamın kendilerini doldurmasını bekledi. İşte o zaman döşeme taşlarının üzerinde bir ayak sesi, meşe levhaların çatırtısı, bir arının cama çarpması uzun zamandır beklenen bir işaret gibi beynin derinliklerinde çınladı. Albert'e, tuhaf bir biçimde bu uyuklayan şatonun ya *gezilmesi* ya da yıkıntılarının altında uyuyakalmış anlaşılmaz hizmetkârlarını da sürükleyerek efsane şatoları gibi yıkılıp gitmesi *gerekiyormuş* gibi geldi. Öğle sonrasının sıcak saatlerinde, savunmasız gün ortasında bekleyiş giderek çekilmez oluyordu. Akşama doğru şatonun patikalarında iki uzun karaltı belirdi; coşkudan ve kaygıdan yüreği duracak gibi olan Albert, konuklarını karşılamak için alelacele merdivenlerden indi.

Herminien ile Albert birbirlerine olabilecek en nazik biçimde yaklaştılar. Bu güçlü omuzlar, bu gür saçlı baş, bu esmerleşmiş yüz, taş salonda yankılanan sesin boğuk tınısı hoşnutluğun, gözle görünür bir rahatlığın belirtisiydi. Boş ve tuhaf bir biçimde anlamsız tümcelerle kısaca selamlaşırlarken, bir anda sıradanlığın kesinlikle dışlandığı bir sahnede bir üçüncü kişi tüm ilgiyi

kendi üzerine çekiyordu. Heide ışıldayan ve soluk kesici güzelliğiyle salonu, şatoyu, tüm Argol arazisini bir anda dolduruverdi. Pembe elleriyle oynadığı geniş pilili, dikişleri çok güzel, düz beyaz kumaştan bir elbise giymişti. Yüzü, günün saatleri gibi birbirine zıt görüntüler oluşturuyordu. Bu yüzdeki düzlüklerin harika kombinasyonlarının oluşumu öyle bir biçimdeydi ki ulaşan her bir ışık hüzmesinin içinde hapsolmak zorunda kaldığı bir prizma gibiydi. Teninde yumuşacık bir saydamlık, gün ışığının canlı kristalleşmesi gibi parıldayan bir prizma gibi... Ozanların, Tanrı'nın insandaki tek yansımasını görmek isteyecekleri gözleri bile, altından ışığın sürekli görünmediği, saydam damarlarla taşınır görünen bu yüzde, azıcık daha yoğun bir parıltıdan ibaretti. En hazırlıksız insanlarda *nitelik* ve *ölçü* arasındaki temel ayrımı belirgin kılmak için yaratılmış olan bu yüzün eşsiz güzelliği değerlendirilmeye kalkıldığında, güzellik kavramlarıyla bağıntı kurulmasına alışılmış bütün o sıradan oran ve çizgi kavramlarının bir yana bırakılması gerekiyordu. Çünkü bu yüzde, her türlü büyüklük kavramından, yani değerlendirmeden bağımsız, tek başına arı nitelik egemendi. Yeryüzüyle neredeyse ilgisi olmayan bu yüz karşısında insan içgüdüsel olarak yalnız müziğin karşılaştırma öğelerinden medet umuyordu; hiçbir ressam, hiçbir ozan bu yüzün doğaüstü parıltısını içten gelen bir *alaycılık* duygusu olmadan vermeyi deneyemezdi. Ama bu, az bilinen, pek belirgin olamayan bazı ezgisel özelliklere ve *Lohengrin*'in neredeyse bazı büyüleyici tümcelerine özgü bir *alaycılık* duygusuydu. Karşısında aklın pes ettiği ve *eşsizliği* duyumsamadan önce bile sonsuza dek yardımsız ve umarsız kalan değerlendirme, son umut olarak özümlemeye çalıştığı bu güzellik karşısında, kılıcın dayanılmaz parıltısı en sıcak ve en özlem dolu sesleri bozar gibiydi.

Albert ne kadar gayret ederse etsin, Herminien ile Heide arasındaki -o güne dek hiç kuşkulanmadığı- olası bağlantıları açıklığa kavuşturmayı, dolayısıyla bu ikili ziyareti açıklamayı başaramıyor, ilişkileri çözülmez birer bilmece olarak kalıyordu. Şatonun salonlarını yavaş yavaş geçtiler. Albert bu salonların dikkat çekici bir ayrıcalığını o zaman ayrımsadı. Bu tuhaf, değişken boyutlu salonlar, tuhaf bir ses dağılımıyla konuşanların ses

tonuna egemen oluyordu. Güneş dolu aydınlık salonlarda neşeli konuşmalar, silahların çarpması gibi hızlı ve kesintili bir sesle bakır döşemelerden madeni çınlamalarla yükseliyor, kemerlerin gölgesi ve yüksekliği altında boğulmuş salonda neredeyse duyulmaz ve yoğun, müzikle dolu bir mırıltıyla alçalıyordu.

Som bakırdan masanın çevresinde otururlarken, söyleşi gittikçe hızlanıp derinleşiyordu. Heide bu konuşmalarda olağanüstü kültürünün yanı sıra Albert'i çok şaşırtan engin *bilgi*sine dair de kanıtlar sergiledi. Heide'de en sivri, en ilginç görüşler ve en sıradan töresel, toplumsal –gözle görülür ama yine de anlaşılması zor– bir önyargısızlık bir aradaydı. Bununla birlikte, olağanüstü güzelliği ona âdeta her an belirgin bir utangaçlık veriyordu; kendisine sonsuz erkin kolayca sunulunduğu bir dünyada, aslında kendisi yadsıdığı yasaları rahatça ortadan kaldırmış gibiydi. Ama bu daha tehlikeli, daha karşı konulmaz yasalar, açıkça *ayrıksı* olan kişiliğinin çevresinde kendisine karşın ortaya çıkan, tehlikeli ve bilinmedik binlerce yasağı yeniden ortaya çıkarmaktaydı. En tehlikeli ve en özgür sözlerin ortasında böyle kalıyordu. Karşısındakilerin gözünde hiç sıkılmadan –gururlu, ulaşılmaz, korkunç– *kendini anlatma* ve anlaşılma tutkusuna karşın, kişiliği her an daha da anlaşılmaz oluyordu. Kendi dışına yansıtılmış, elle tutulur örtüler gibi kendini saran güzelliğinin karanlıklarına, bir tiyatronun hiçbir zaman dokunulamayan perdesinin arkasında yeni silahlar, hançerler, iksirler ve sağlam zırhlarla donanırmışçasına erkeklere yasaklanmış büyülü eşiği aşıp gömülerek yepyeni bir pırıltı içinde yeniden doğuyordu.

Okuru yeterince uyarmıştık bu konuda, Albert ve Herminien'ın aralarındaki ne olursa olsun, son karşılaşmalarında öyle hız ve şiddetle *tanımlanamayacak* ilişkiler hayat buluyordu ki her tür heyecan izlenimi yaratmaya özgü bir tiyatro gibi, şiddeti arttıkça karşılaşmaları da tehlikeli bir suç ortaklığına dönüşüyordu. Heide'in varlığının tehlikeli bir cazibe kattığı kıvrak bir sohbetin dolambaçlarıyla -tüm görünüşe karşın- karşılıklı bir *kabullenmeyi* gerçekleştirmekten, yeniden oluşturmaktan başka amaçları yoktu. Sığındıkları ülküsel uzamda çok kez yinelenmiş, uzun zaman önce bu iki insanın vuruşmasını saptamış, birbirlerinin sınırlarını belirleyen o son derece dolambaçlı çizgide iğne-

leyici bir zevkle birbirlerine dokunmaktan keyif alıyorlardı. Birbirilerini aradılar ve buldular. İtiraf etmeye cesaret edemedikleri bir keyifle, sinsi bir göz kırpmanın, şaka amaçlı tumturaklı sözlerdeki asıl niyetin, bir ünlünün inişli çıkışlı bir biçimde söylenişinin kendileri için anlam kazandığını sonunda kabul ettiler. Oyunun en karmaşık incelikleri aşırı bir rahatlıkla denenmiş, daha ilk belirtide de hiç zorlanmadan tahmin edilmişti. Gizemli anlaşma yeniden eksiksiz, tüm yeminlerin ötesinde, tüm zararlarını küçümsediği dünyaya karşı çatlaksız bir cephe oluşturmuştu. Bu şeytani, çözümsüz noktada, karşı tarafın tüm *içselliğiyle* algıladığı en içten düşünceler, en saf gözlere bile tuzağın kuşku götürmez izini göstermişti.

O sırada yavaş yavaş batmakta olan güneş, yatay ışıklarıyla neredeyse tüm salonu kapladı. Heide'in sarı saçlarını altın bir aylayla taçlandırarak an gibi kısa bir sürede, arkadan *gelen ışığın* en az Rembrandt'ın gravürleri kadar canlı bir sahnenin kahramanlarına verdiği sınırsız gücünü aktardı. Bu ışıklı periler âleminin odak noktasına ellerinde olmadan kendilerini kaptıran Albert ile Herminien'ın gözleri karşılaştı, birbirlerini anladılar. *Değişen bir şeyler vardı.* Albert ile Herminien'ın son dakikalarda olağanüstü bir acele niteliğini kazanacak kadar hızlanan konuşmalarının tuhaflığı, hiç çaba sarf etmeden dört kat hızlanmış gibi gelen düşüncelerinin duruluğu, aralıksız konuşmaların parıltılı özelliği, akşamın bu son saatlerin sürekli bir oksijen akımıyla canlandırılan alev gibi yutuyordu âdeta. Sıkıntılı bir şaşkınlıkla bunun bilincine varıp gerçek nedenlerini ayrımsadılar. Batan güneşin kendilerini tanık olmaya zorladığı ani ışık etkisi, gerilen sinirleri üzerinde –Rembrandt'ın İsa'sını saran ışık demetinin Emmaus hacılarının üstüne düşmesi gibi– dayanılmaz bir güç oluşturdu. İşte o zaman Heide onlara, yazgının parmağının gösterebileceğinden de açık bir biçimde, aralarındaki ilişkinin, yalnızca fizikçilerin kataliz dedikleri olgunun benzeşim yoluyla kavratabileceği bu tuhaf olumsuz değişiminin ilkesi olarak göründü.

O anda konuşmalarında ayrımsanabilir bir kesinti oldu. Ardından sıkıntılı ve durmadan kesintiye uğrayan bir sohbet geldi. Herkes kendini bu sohbetin dışında tuttuğundan, Albert ya da Herminien da neredeyse şatonun, konuklarının üzerine çökmesi

kadar olağanüstü bir olayın olası sonuçlarını araştırmaya dalmış gibi yaptıklarından, sanki herkes elinden geldiğince tüm dikkatini sarf ediyordu. Her an daha dayanılmaz olan ve büyük bir fırtına bulutu gibi masanın üzerinde dolaşan bir sıkıntıyı aynı anda yüreklerinde duyumsadılar. Albert düzensiz ve bastırılması olanaksız çarpıntılarla atan yüreğini aklına gelen ilk davranışla yatıştırmak için Heide'i yukarıdaki taraçalara götürdü.

Ay, çevreyi baş döndürücü bir güzellikle aydınlatıyordu. Gece, hazinelerini sunuyordu. Bir yıldız haritasındaymış gibi, gökte her yıldız kesin yerini almıştı. Her biri öteden beri bilinen ve doğal olarak beklenen *gecenin* öylesine inandırıcı bir imgesini sunuyordu ki insan, sanki akıl almaz bir iyilikle karşı karşıya gelmiş gibi bu düzgün, saf, neredeyse çocuksu oluşumla duygulanıyordu. Gece, hazinelerini sunuyordu. Havanın serinliği çok lezizdi. Heide ile Albert taş korkulukların kenarına geldiklerinde, ikisini de aynı anda tuhaf bir duygu sardı. Sahne lambasının ışığıyla aydınlanmışçasına, birbirine sessizce sokulmuş, şato kulelerinden *üç top atışının* yankılanmasını bekleyen, şatonun çevresindeki sessizlik uçurumlarından gelmiş, karanlıkta toplanmış kararlı bir halk gibi, uçurumların her yanından ağaçların toparlak bölümleri yükseliyordu. Bu sessiz, inatçı ve kıpırtısız bekleyiş, bu inanılmaz, bu muhteşem umuda yanıt *veremeyen* ruhu sıkıyordu. Her ikisi de solgun mu solgun, orada, üst taraçada duruyordu; ay ve orman bakışlarındaki ışığa birdenbire yakalandığı için, gözleri bu sarsıcı tiyatro sahnesine dikili, geri çekilmeye cesaret edemediler. Birbirlerine bakmaya cesaret edemiyorlar, çünkü bir anda her şey beklenmedik ölçüde tehlikeli bir özellik kazanıyordu. Ne olacaklarını da kendileri hakkında verilecek kararı da bildikleri yoktu. İşte kendilerine benzeyen gece buydu... Heide bilincinin tüm ürpertisiyle (bir kadın olarak kesinlikle yenemeyeceği bir utanç duydu; Albert kendisini hiç sevmiyordu) Albert'in elinin üstüne mermer kadar soğuk, ateş kadar yakıcı elini koyarak işkence yavaşlığıyla parmaklarını parmaklarına, her parmağını her parmağına aşırı bir tutkuyla düğümledi ve Albert'in başını kendine çekerek onu kendisine yakıcı ve yabanıl bir şiddette, tüm bedenini sarsan uzun bir öpücük vermeye zorladı. Artık merdivenlerden, salonlardan geçerek boş şatonun hü-

zünlü karanlıklarına da dalsalar, yüreklerini *olayların* tehlikeli ağırlığından kurtaramayacaklardı.

Yalnız kaldığında soluk aldırmayan, insanın içini karartan düşünceler içinde kaybolan Herminien, iki dostunun gidişinden beri salonun duvarlarından birini süsleyen yekpare büyük bakır sarkacın tekdüze sallantısında, alışılmamış ve tuhaf bir biçimde duyulur seslerle yankılanmasında, hemen ölümün acımasız özelliğini buldu. Düşünceleri, Albert'le Heide'in arkasında, hüzünlü bir ısrarla şatonun gizemli köşelerinde dolaşıyordu. Kuşkusuz, görünüşte çok sıradan olan bu akşam yemeği çekici ama zalim bir yığın gözlemle zenginleşmekten geri kalmamıştı. Önünde son derece değişken ama tümüyle anlamlı, karmakarışık bir yol açan öldürücü olabilecek kadar tehlikeli bilinci, ayrıntıları bir anda olağanüstü bir kesinlikle birleştirdi. Heide'nin Albert'e gösterdiği ilginin aşırı belirgin göstergelerinin gözünden kaçmasına olanak yoktu! Ama aynı anda bu ilginin kaçınılmazlığını da ayrımsadı. Issız bir yörenin, kaybolmuş bir şatonun masalsı havasının gözle görülürcesine romantik bir çehreyi sarması; Albert, Herminien ile egemen düşünceli, bir insanın kafasını doğal olarak ileri derecede karıştıracak *içsel* özellikli bir konuşmayı sürdürürken yemek boyunca Albert'in Heide'e tuhaf bir kayıtsızlık göstermesi; işte bütün bunlar Heide'de arkadaşına karşı her an artan tutkulu bir ilgi uyandırmış olmalıydı. Heide, Herminien'ı o zamanda dek yalnızca insanlardan uzak oluşu ve göreceli *yoksulluğuyla* tanımıştı. İlgiyi üzerine çeken bu iki özelliğin her yan yana gelişlerinde yarattığı ani parıltının, ateşli ve elektrikli ortamın ve tüm akşam boyunca kendini sarmalayan akımın yalnızca Albert'ten kaynaklandığını düşünüyor *olmalıydı.* Herminien'ın kişiliğinin doğuştan gelen kaba özgürlüğünü bildiği için, buradan bağnazca bir tutkunun geldiğini görüyordu. Duvar saati, o anda Herminien'a göre çok zengin özüyle, bu arada öteki özellikler yanında *geri döndürülemez* bir zamanın parçalarını saniye saniye sürüklerken, yoğun bir düşünceyle kasılan yüz çizgilerinde yarım kalmış, acı bir gülümseme dudaklarına can verdi. İkisinin ortadan kayboluşu, sonunda, o zamana dek sahnenin öteki kişilerinin çok istediği ilgiyi kendi üzerine çevirmesini sağladı; aynı anda da Heide ile Argol'e yaptığı,

pek de savunulacak yanı olmayan bu yolculuğun gerçek ve çarpıcı anlamını gördü. Heide'i tanıdığından beri davranışlarını bireysel korunmadan çok farklı bir içgüdünün düzenlediğini kendine itiraf etmek zorunda kaldı. Her yönüyle çok tuhaf olan bu insana daha ilk bakışta özel bir kayıtsızlık duyumsadığını sandı. Herminien, her canlının kendini yok etme ve varlığı yiyip bitiren tükenme içgüdüsünün -kuşkusuz denk olmayan silahlarla- kendini koruma kaygısıyla savaştığını belki de o anda anladı. Heide'in Albert'e karşı duygularının neler olabileceğini –neler olamayacağını- önceden ama belki de yalnızca hastalıklı bir merakla, ilgisizce kestirebilmişti, Heide'in davranışındaki ateşin parıltılarıyla, sancısı beynine vuran en şaşırtıcı nedeni artık bulduğunu sanıyordu. Herminien, Argol Şatosu'nda Heide'in kendisi için ne olacağını önceden *bilememişti* ama yine de tüm bilincinin sürüklendiği, kendisi için sorun olabilecek bir durumu yaratmaktan çekinmemişti. Şimdi de –tüm bilinci alnında delicesine vuran bir kanat gibiyken- kendisinin Heide'i Albert'e olan ikili yaşamlarına sokmak ve onu, o zamana dek tüm yaşamı erkeklerden oluşan bu bilinmedik ışığının ateşiyle tutuşturmak üzere Albert'e getirdiğini ayrımsadı. Bu iyileşmez kötü kişilikle damgalanmış olan Heide, artık onun ayrılmaz bir parçası olarak kendi kanından da yakındı. Düşüncelerini kararlı bir biçimde toparladıktan sonra aklından geçenler bir tuzağın güven verici kapanma sesiyle birleşti. O zaman, şatonun çarpan yüreğinin çevresinde imparatorluğunu kurmuş gece de son çıkış yerlerini teker teker kapatıyormuş gibi bir duygu doğdu içine.

Herminien

Şatoyu çevreleyen ıssızlık, konuları özenle sardı; kısa bir süre içinde, kalışları belirsiz bir süreye bürünmüş gibi göründü. Heide'e gelince, kendini gezegenin insan titreşimlerinin *düğümlerinden* birindeymiş gibi duyumsuyordu. Mutlak erinç burada yalnızca karşıt devinimlerin ustaca karışımından doğduğu için, tehlikeli dengesizliğiyle daha yatıştırıcıydı –doğa da Heide'e çekici, tükenmez yeniliğinin ışığında bir bütün olarak göründü-; Heide insanı coşturan serin havayla, çimenlerin ve ağaçların ışığıyla, kaynak sularının arılığıyla bilinçsizce besleniyordu. Sanki serinlik ve arılıktan yapılmış bir elbise giymişti. İnsana özgü her türlü dürtünün bir an için dışlandığı art niyetsiz gezintilerin hedefi bir kaynak, bir meşe koruluğu, güneşle yaldızlanan bir düzlüktü. Heide, Storrvan koruluklarına, bu ayak basılmamış doğanın çok az bulunur sahnelerindeki dramatik görüntülerle kaynak sularının ve çarpıcı bir görkemle uzun beyaz paltosunun kıvrımlarını bıraktığı rüzgârın oyunlarının rahatça yarıştığı deniz kıyısına pek sık gider olmuştu. Yaşam, hafif bir buğunun sürekli sardığı, ışığın sevgiyle aydınlattığı kollarına, bacaklarına büyük bir coşkuyla akın ediyordu. Albert'in varlığı büyülü şatosunun en son sınırlarına dek yayılıyormuş gibi geliyordu ona, öyle ki serin bir kaynak kıyısında taptığı bu bedenin kendisine güç veren erdemi, ormanın keşfedilmemiş bir sığınağında küstahlığının kendisini hâlâ sürmekte olan bir şaşkınlığa ittiği bu öpücüğü daha o ilk akşam taraçada Albert'e verdiğinde duyumsadığından bile daha yakın, daha gerçek görünüyordu.

Ortak yaşam, doğal bir şekilde düzenleniyordu; belirli ve çok sayıdaki oyuncunun, dramın tüm içsel özelliğini vurgulamak zorunda kaldıkları bir tiyatronun farklı sahnelerinin şaşırtıcı sürekliliğindeki net ve neredeyse gerçek dışı geçiş gibi... Çoğunlukla oyuncular, günün ilk saatlerinde içlerinden geldiği gibi davranmak üzere kendi başlarına kalıyordu; bir oyunun öncesinde oyuncuların, o öldürücü bir kısıtlamaların oyunun sonuna kadar tüm davranışlarında ağırlığını sürdüreceği, giderek tehlikeli bir hal alacak o oyun örgüsüne daha girmeden ve doğal halleriyle seyirciye takdim edilmelerin benziyordu. Bu sabahlar çoğunlukla denize, ormana tek başına yapılan gezintilere ayrılıyordu. Tüm engellerden arınmış, önlerinde yeniden başlayan yaşamın aldatan kurnazlığıyla güneşin büyüsü, kaostan sonra dünyanın yeniden yaratılışına yön veren serinlik hepsini aldatıyordu. Yeryüzünün gençliğiyle yeniden yaratılmış havayla tüm ciğerlerini dolduruyorlardı; düşünceleri tüm tasalardan ve ilk akşamın fırtınalarının arkasından şiddetli bir elektrik boşalmasının bıraktığı nitratlı koku gibi, şatonun çevresinde dalgalanan hafif havanın etkisinde, kışkırtıcı özgürlükleriyle yeni baştan ve tümüyle arınır gibiydiler. Ama deneyimli bir zekânın burada göreceği tek şey; eziyet edilenlerin bedeninde, yeni işkencelerle dayanıklılığı iki katına çıkaran, acı zevkleri en sonuna dek götüren, baharat ve güzel kokular karıştırılmış şaraplar gibi, bu sinsi avuntuları içlerine işleten yazgının titizliğinden ibaretti. İkindi güneşinin iç avlularda ve şatonun odalarında ağırlaştırdığı bir uyuşukluk, beklemekten bilenmiş sinirlere öldürücü bir oyunun gelişini haber veriyordu. Bir güç Heide ile Albert'i birbirlerine itiyor, saatlerce ortadan yok olarak tehlikeli bir biçimde baş başa, çok yakındaki ormanda kayboluyorlardı. Ormandaki bu amaçsız gezintiler, kısa sürede ikisi için de umarsız bir büyüye dönüştü. İşte o zaman Heide'e dünya ölüp de her an ikisinin adımlarına uygun bir sesle uyanıyormuş, kendi uçarı ve kararsız yaşamı da Albert'in koluna asılıymış gibi geliyordu.

Ama çok geçmeden, kendini bıraktığı bu anların ardından tedirginlik duymaya başladı. Tüm kanı devinip içinde uyanıyor, ormanın olağanüstü gölgelerinde dalları serpilmiş erguvan kırmızısı bir ağaç gibi insanı allak bullak eden bir ateşle damarlarını

dolduruyordu. Heide devinimsiz bir kan sütununa dönüşüyor, ilk kez tuhaf bir sıkıntı duyumsuyordu. Damarları, Albert'in kolunun tek dokunuşuyla öfkeyle sıçrayan bu kanın korkunç kaynamasını bir saniye bile durduramayacakmış, iki omzunun arasına saplandığını duyumsadığı hançerin ölümcül soğukluğu kendisine ulaştığında, bu kan sıcak bir fişek gibi fışkırıp ağaçlara bulaşacakmış gibi geliyordu. O zaman titreyerek Albert'in kolunu bırakıyor, gözlerinin derinliklerindeki ağır yenilgiyi bir kez daha görmesin diye de başını kıvrılmış kolunun altına saklayarak yosunların üzerine, ayaklarının dibine uzanıyordu. Ayakta alçak bir dala yaslanan Albert rahatça, meleklere özgü güvenle acımasız ve bilinçli gözlerinin ışıltısını Heide'e çevirmişti. Heide de tam bir teslimiyetle baş eğmiş tutsaklar gibi, Albert'e derinden sadık bir bedenin hazinelerini, tapınırcasına ona uzatıyordu. Sandalların bağlarını çözdüğünde çıplak ayakları serin yosun halı üzerinde parlıyordu. Göğüsleri ince ipeklinin altında hafif hafif inip kalkıyordu. Çimenlerin üzerine su birikintisindeymiş gibi yayılan saçlarını dağıtıyor, büyüleyici bir dirimin coşkusuyla teninin altında kasları titreyen güçlü kollarını iki yana açıyordu. Sonunda başını Albert'e çeviriyor, gözlerinden, içinden geçen yapışkan parıltılı kan lekesine benzer bir ışık süzülüyordu. Yaşamını uzatan mucizeyi borçlu olduğu her anı Albert'e tümüyle sunarak önünde uzanıyordu. Albert'e ise kimi zaman Heide'in dalgalanan dayanılmaz göğüslerinden erimiş bir madenin yakıcı sıcaklığı doğuyormuş, bedeninin kuytu yerlerini sıvı bir ateş akımı dolduruyormuş gibi geliyordu. Kimi zaman da başının üstündeki ağaç tepelerinin arasındaki keskin ışığın derinliği gibi, kendisine çeken mavi ve uzak gökyüzüne doğru âdeta baş döndürücü bir çeviklikle uzanıyordu. Harlı ateş sıcaklığıyla olgun bir şeftali gibi açılan bedenindeki coşku patlaması buydu sanki. Derisi neredeyse tüm oylumuyla bedeninden soyularak kırmızı damalarındaki tüm aşk ateşlerini söndürmek üzere güneşe yönelecek, en mahrem yerindeki derisi de titreyen paçavralar halinde koparak güneşin karşısında nihai korkunç çıplaklığıyla, kan ve ateşle çırpınan bayrak gibi binlerce kıvrımla fışkıracaktı.

Böylesi bir teslimiyetten doğan acıma yüreğine ağır gelmekle birlikte Albert, Heide'e karşı duyarsızdı. Belki de savaşımsız

gelen bir utkuyu küçümsüyor, yaratıkların en güzelini tam bir *nedensizlik* oyunuyla kollarına bırakan yazgının cilvesinde kendi istencinin hiç etkisi olmamasına kızıyordu. Ama Albert'e göre, çözümler içinde böylesine kuşkulu kolaylığın, bu kendi haline bırakılmış muhteşem bedenin elde edilmesinin –hangi açıdan olursa olsun- özellikle Heide'e uygun bir çözüm gibi gelmesi olanaksız görünüyordu. Heide'i ayaklarının dibinde uzanmış görüyor, o anda gözünün önünden bir türlü gitmeyen inatçı bir başka imge ortaya çıkıyordu: Masalsı görüntülerin sımsıkı kapalı sessizliğinde, çözümlenmesi olanaksız bir ileti konusunda başları eğik, ağızları kilitli Heide ve Herminien'ın iki beyaz görüntüsü patikanın bir kıvrımında belirdiğinde, alacakaranlığın hüzne boğduğu şatonun kulelerini yeniden görüyordu ve bu iki imgeyi üst üste getirmenin gülünç olanaksızlığı giderek daha inandırıcı oluyordu. Dramatik, gerçek dışı –ve dingin güzelliğinin engellediği– bir tiyatro prensesi gibi akşam yemeğinde ortaya çıkacak Heide de yeniden gözünün önüne geliyordu. Albert, Herminien'ın insana coşku veren varlığı *sayesinde*, Heide'i ilk kez gördüğünde, Herminien ile Heide arasında geçen konuşmalardaki kurnazca incelikli sözcükleri anımsıyordu. Heide'in kendisinden bir şeyler verebilmesi ya da verdiğini sandığı düşüncesi Albert'e, ne olduğunu anlamamasına karşın, özelikle kalabalık ve ayıptan da öte, hile gibi geliyordu. Böyle zamanlarda Heide ile yumuşak ve artık kopmayacak bir arkadaşlığa uygun sözcüklerle konuşuyor, onu Herminien'ın kendilerini beklemekte olduğu şatoya götürüyordu.

Birbirleriyle fazla içli dışlı oldukları bu uzun akşamlar, günün, Albert'in yavaş yavaş yaşamının *zenginliğinden* zevk aldığı tek anı olmaya başladı. Heide ile Herminien yan yana gelir gelmez, aralarında olduğunu sandığı ve ilk akşam şatonun kapısında varlığını parlak bir biçimde sunan, kaygılandıran, onun için de *bilinmedik* olan bu sıkıntı Albert için elle tutulur bir biçimde yeniden doğuyordu. Artık her söze, her bakışmaya gözüyle, kulağıyla özel bir dikkat harcıyordu; hemen, o dakika birbirlerine fısıldadıkları açıklanması olanaksız bir *gizi* yakalamaya çalışıyordu. Tüm öğleden sonra, Albert'e çok yakın, ama yaşamı tümüyle kendi insafına kalmış olan Heide çok önemli ve açıklama-

sı olanaksız, hemen yerine getirilmesi gereken bir zorunluluğu varmışçasına büyüleyici bir çağrıyla elinden kaçıp gitti. Herminien bir ölçüde soğukluğu bile dışlamadan, hep nazik ve ölçülü davranıyordu, yine de bakışları ağır ağır Heide'den Albert'e, Albert'den Heide'e doğru kayarken gözlerindeki acımasız *alaycılıktan* birazını tüm varlığıyla bir kin duvarı gibi karşısına diktiği, Albert'in gözünden kaçmıyordu. Belki de bu iki erkeğin karşısında, cinsiyetinin kendisine verdiği bir tür egemenlikle coşan Heide, artık konuşmalarda büyük bir canlılıkla ve kendisinin bireysel katılımıyla değil de tümüyle kendisine yakışan bir durumun hoş sonucu gibi görünen bir tür *işveyle* parlıyordu. Tüm davranışları ve sözlerindeki müziğe özgü canlılık, utku özelliği taşıyor, bazı anlarda da aynı duyguları paylaşan iki konuşmacının bakışları gönülsüz bir saygıyla Heide'e yöneliyordu. Göz göze geldiklerinde bakışlarında, ilk akşam birbirlerine verdikleri kaygıdan çok farklı bir düşmanlık okunabiliyordu.

Birlikte geçirdikleri bu akşamlarda, Herminien'ın Albert'e özellikle çekilmez gelen bir tür yönetici rolünü üstlendiği de oluyordu. Bu rolün amacı, sözlerle, özellikle de bu sözleri kibarca *yarıda keserek* doğrudan *anıştırmalarla*, Heide ve Albert'i *rahatsız edecek* yapmacık bir çekinmeyle ikisi arasındaki çok nazik ve sıra dışı bir ilişkinin kesinliğini göstermekti. Herminien'ın nazik ve güleç bakışları, birinden öbürüne giderek ikisiyle de oynuyor ve sanki üstün bir anlayış düzlemindeymişçesine onları en aşağılayıcı bir biçimde bağışlar görünüyordu. Albert'e bir an için, Herminien bu ilişkileri elinde tutuyor, yeniden yaratıyor, oynuyor, keyfine göre dolaştırıyormuş gibi gelmişti; anıştırmalarından ve son derece incelikli *pişmanlıklarından* kurtulmuş oyunu öylesine yetkindi ki, ilişkileri birbirine karıştırıyor, kolayca da çözüyordu. Suçlu bir şiirsellikle renklendirdiği bu ilişkilere, binlerce yasak sıkıntıyla gerçek bir tuzak özelliği sunar gibiydi. Aşırılığı iyi bilen Albert'e göre de, Heide'in kendine duyduğu tutkunun basit saçmalığı, ayıplanacak bir sahiplenmeyi kaçırmayacak gibi görünen Herminien'ın her akşam oynadığı gerçek oyun karşısında kabaran sinsi öfkeydi. Yazgının tümüyle oyun dışı bırakmış gibi göründüğü Herminien, hoş görülemeyecek bir rahatlık ve kayıtsızlıkla kendi dışında olmasına karşın bu ilişkileri yalnızca an-

layış yeteneğiyle elinde tutuyor gibi geliyordu Albert'e. Heide'e karşı duygularındaki sonsuz *yoksulluk* da böylece kendisini her akşam Herminien'ın imgeleminin insafına bırakıyordu; çünkü Heide ile Albert'in gün boyu Herminien için toplamaktan başka bir şey yapmadıkları kaba malzemenin zenginliğinden, sonsuz sanatının yardımıyla, büyücü bir yönetmen gibi öfkeli bir şaşkınlıkla rastlantı sonucu çıkardığı konuşmalardan, her akşam gözünün önünde *oynanan* başyapıttan Herminien'ın *artık* vazgeçemeyeceğini ayrımsamıştı. Albert, Herminien'ın uyuşuk bir ustalıkla, körü körüne bir sırdaşlığın sessizce anımsattığı o tatlı, o tehlikeli ve gizli yılların suç ortaklığıyla, her akşam bu üç tuhaf insanın bu büyük oyununun başlama işaretini verdiğinde, sunulan bu parıltılı, muzip ve küçümseyici büyük oyununun yorumuna karşı çıkmıyordu. Çok uzun zamandır sınanan anlaşmanın çağrısına karşı koyamıyor ve uzun zamandır kullanmaktan perdahlanmış gibi olan kanatlı makineler ölümcül bir ağırlıkla eyleme geçiyor, Herminien'ın arkasından kendisi için her açıdan öngörülmez bir sona doğru büyüleyici bir inatla sürükleniyormuş gibi geliyordu. Herminien'ın görkemli bir sürüngenin soğuk ve acımasızca etkileyici bakışlarıyla sürekli göz altında tuttuğu bu katılım günden düne gelişiyordu.

Herminien, Heide'i düşünüyordu. Albert'in yoğun çalışmaların, zor düşüncelerin özüyle dolu olduğunu varsaydığı bu günlerin neredeyse tümünü yatağında geçiriyor, gözlerini Storrvan'ın hüzünlü ağaçlarına dikiyordu. İlk sıra ağaçların arasında Heide'in beyaz giysisinin yittiğini gördüğü anda eli ayağı çekiliyormuş, çorak bir ufukta güneş tutuşuyormuş gibi oluyordu. O zaman, son çare olarak başını beyaz ve ince bezini hırsla dişlediği yastıkların serin kuytusuna sokuyor, son derece açık olan zihni ona acımasız bir şekilde, büyülerle yasaklanmış bir ormanda gezinen Heide'le Albert'in imgelerini sunuyordu. Kendisinden kaçırıldığında değerini ölçmek için getirdiği Heide'in düşünce aşamalarını gözleriyle izliyordu. Saatin sarkacı, ilk akşamın dokunaklı içtenliğiyle kendisine her an boş ve mutlak olağanüstü bir zamanı gösteren işkenceyi anımsatıyordu. Akşam yemeği saatine dek geçen içi boş *zamanın* korkunçluğu, sürenin akışında ilk kez belirgin farklılaşmadan, gerçekten yaşamsal her türlü olay akışının tümüyle yüzey-

sel göründüğü bir *zaman* olmasından kaynaklanıyordu, çünkü o zaman Heide erişemeyeceği bir yerde oluyordu. Ama akşam, her şeyi içine almış gibi görünen büyük salonda evrenin bütünlüğünü yeniden oluşturduğunda, Herminien'ın ruhunu bu kabına sığmaz coşkulu düşünceler sarıyordu. Sözleri ağzından hafif bir taşkınlığın verdiği coşkuyla, korkunç bir lanetin etkisiyle artık kendisinden ayrılmış gibi görünen Heide'i umutsuz bir kucaklamayla sarmak istediği bu ağın ilmekleri gibi şaşırtıcı bir konuşkanlıkla çıkıyordu. Heide'i alıkoymak, tutmak, büyülemek için tüm salonu ve tehlikeli, girişik bezemeli, büyüsüyle sarsıcı şatoyu, etkisi muhteşem bir öngörüyle Heide'in ruhuna giden tüm yolları kendi düşünceleriyle önceden açmak, düşüncelerini de kocaman çiçekli, büyülü ve canlı, dışına çıktığında kesinlikle kaybolma tehlikesi olmayan bir halı gibi dünyanın sınırlarına dek genişletmek istiyordu. Heide'in oynarken ayrımına bile varmadan her an deldiği ama Albert'in beynine gölge gibi binlerce kıvrımla düştüğünü duyumsadığı Penelope'nin incecik ağı her gece muhteşem bir azimle, yüreğinin akıl almaz kafa tutuşunda yeniden örülüyordu.

Denizde

Ağaçların altına asılı kalmış hafif sisin habercisi olduğu kavurucu bir günün sabahında, şatodan engin ve sürekli boş suların ışıltısını gördükleri körfezde yüzmeye gittiler. Motoru güçlü bir arabayla sarsıntılı yollardan geçtiler. Albert'e ilk görüşünde son derece hüzünlü gelen bu manzaranın üzerine yarı saydam, yumuşak bir sis oturmuştu. Havada, denizin çevrimlerinden gelen, yağmur sonrası toprağın kokusundan da baş döndürücü, tuzlu, kamçı gibi inen bir koku dalgalanıyor, tenin her zerresi aynı anda bu havanın derin hazlarını içine çekiyordu. Gözlerini kapadıklarında beden, duyularla, karanlıkla örtülü bir tulum biçimini alıyordu. Bu karanlık sıcaklığın hem muhteşem hem diri iç yüzeyi, her yanından rastlantısal olmayan bir serinliğin dokunuşuyla değil, bir yere dokunmayla ayrımsanıyordu. Bu karanlık sıcaklık, gezegenin tüm gözenekleriyle, güneşin kendisi kadar dayanılmaz sıcaklığıyla da ışıldıyormuş gibiydi. Denizden şaklayarak gelen rüzgâr, büyük ve kaygan dalgalarla insanın yüzünü kamçılıyor, nemli kumdan ışıldayan bir toz kaldırıyor; kısa aralıklı uçuşları ve beklenmedik duruşlarıyla uzun kanatlı büyük deniz kuşları, zaman zaman gergin ve devinimsiz kanatlarıyla karaya oturmuşçasına beyaz denizanaları gibi saydam ve görünmez plajlarda denizin kabarmasını ve çekilmesini işaret eder gibiydi. Doğrudan gelen ve güneş ışıklarının neredeyse yatay olarak yansıttığı ışınlar, alttan gelen pırıltılı bir tozuntuyla aydınlanan deniz, ıslak kumsalı kemirmişti. Büyülenmiş bir göz, dünyanın yaratıldığı sabah *öğelerin ayrımının* masum gizeminin

oluşumunu nasıl izlerse, su birikintileri ve ıslak kumun yayılımıyla büyülenmiş insan gözü de parlak sis kuşaklarını öyle yavaş yavaş ayrımsıyordu.

Mezarların arasında soyundular. Güneş, sislerin arasından yükselerek Heide'in göz kamaştırıcı çıplaklığıyla çevik ve kısraklardan bile yumuşak adımlarla denize doğru yürüdüğü sahneyi aydınlattı. Uzun ıslak yansımaların hareler oluşturduğu bu manzaralarda, bu sis katmanlarının, bu parlak ve düz dalgaların, güneşin bu kaygan ışınlarının sınırsız gücünün *yataylığında* Heide *düşeyliğinin* mucizesiyle hemen göze çarptı. Güneşin silip süpürdüğü, tüm gölgelerin uzaklaştığı çakıl taşlı kıyıda muhteşem yansımalar dalgalandırıyordu. Sanki suların üzerinde *yürüyormuş gibiydi.* Heide, kendisini uzun uzun seyreden Albert ve Herminien'ın karşısında, güçlü, pürüzsüz ve gizemli sırtı, gür saçları ve iki adamı göğüslerinin aynı tempoyla kalkıp indiği bacaklarının o muhteşem ahesteliğiyle, ateşten sıvılaşmış bir halıyı ayaklarının dibine dek oluk oluk akıtan doğmakta olan güneşin oluşturduğu dairenin önünde belirdi. Kollarını kaldırıp canlı bir heykel gibi hiç zorlanmadan göğü tuttu. Bu büyüleyici ve bilinmedik güzelliğin yükselişi, kalp damarlarındaki soluk kesen uyumu bir an olsun kesintiye uğratmadan sürebilecek gibi değildi. O sırada Heide başını geriye attı, omuzları ince ve yumuşak bir devinimle yükseldi. Göğüslerinin ve karnının üzerinden uçuşan köpüklerin soğukluğu kendisinde öyle dayanılmaz bir şehvet duygusu uyandırdı ki dudakları dişlerinin üzerine kapandı ve o anda bu coşkulu karaltıdan bir kadının -kendisini izleyenlerin hiç beklemediği- düzensiz ve nazik devinimleri saçıldı.

Kıyıda kalan Herminien, benliğinde fırtınalı bir görüntüye dalıyordu. Güneşin sisler arasından çıktığı, son derece kızgın oklarıyla Heide'i bir anda yüreğinin derinliklerinden vurduğu bu anı; kadın başını omuzlarından -merminin av hayvanının bedenine keskin girişi gibi- geriye attığında, trajik devinimlerinin, istemeden ağızdan kaçan itiraflar gibi, sahip olma edimlerinin ortaya çıkışını yeniden yaşıyordu. O büyük ve parlak gözler o anda devrildi, son bir savunmanın tümden boyun eğişini andıran bir vazgeçişle her parmağı uzun uzun gerinen o eller açıldı, o diş-

ler güneşte tüm küstahlığıyla birer birer kıvılcımlarını saçtı, son olarak da o dudaklar, saklanması olanaksız bir yara gibi açıldı; tüm bu beden ağır bir yoğunlukla titredi ve tüm sinirleri, yabancı bir rüzgârla harap olmuş geminin kopmaya hazır gergin halatlarıymışçasına ayak parmaklarında sertleşti.

Üçü de açıklara doğru yüzdü. Suyun yüzeyine uzanmış, ufukta düzenli dalgaların gezindiğini görüyorlardı, -nefis bir hafiflik duygusuyla, sıvı bir arkalıkla kendilerini tembelce kaldıran sessiz ve yumuşak kabartı altlarında oluşmadan önce- baş döndürücü bir esriklik içinde dalgaların düzenli ağırlığı omuzlarına yüklenecek, kendilerini ezecekmiş gibi geliyordu. Kimi zaman, bir dalganın çıktısı Heide'in yüzüne birden gölge yansıtıyor, kimi zaman da yıkanmış yanaklarının tuzlu pırıltısı yeniden görünüyordu. Sanki kasları kendilerini taşıyan suyun eritici gücüyle yavaş yavaş birleşiyordu; bedenlerinin yoğunluğu azalır, kendilerini saran sıvı ağların gizli bütünleşmesiyle özdeşleşir gibiydi. Benliklerinde eşsiz bir arılığın, bir özgürlüğün doğuşunu duyumsuyorlardı. Üçü de uzaklığını kestiremedikleri bir ufuk karşısındaki insanların bilmediği bir gülümsemeyle gülümsüyordu. *Açıklara doğru* gidiyorlardı ve gözlerinin önünde bir yığın dalga yuvarlanıp gitmiş, ardından güneşe adanmış düzlüklerin tüm çoraklığını ortaya çıkaran bu sert ve ezici dalga tepeciklerini öylesine aşmışlardı ki coşkulu çığlıklarıyla büyüleyici göçleri için birbirlerini yüreklendirdikleri, çoktan arkalarında kalan kara parçası, dalgaların ortasında onları terk ederek gözden kaybolmuştu. Arkadaşlarıyla, büyülü yapısını giderek benliğine benimseten bu deniz yolculuğunu yaparken Albert'e, su gerçekten de altlarından benzersiz bir hızla *akıyor,* bu hüzünlü kıyılara taşıyormuş gibi geliyordu. Durmadan artar gibi görünen bir hızla hep daha ileri gidiyorlardı. Gözlerinde çılgınca bir diklenme belirirken bu amaçsız yarış sürdükçe güçleniyordu. Birkaç dakika daha... Çoktan aşılmış uzun yol bilinciyle düşüncelerinde buz gibi bir inanç güçleniyordu. Aynı anda üçüne birden, *artık* ne geriye dönme ne de karaya bakma cesaretleri kalmış gibi geldi, fesatçı bir düşünce, bedenleriyle ruhlarını bakışlarında birleştirdi. Üçü de göz bebeklerinde bu ölümcül kafa tutuşu görmüş; diğer ikisinin bunu bedenlerinin tüm gücü ve

tüm istenciyle açığa, daha ileriye, bilinmeyen uzamlara, geriye dönüşün artık olanaklı olmadığı derin çukurlara doğru götüreceğini hissetmiş gibiydi; hiçbiri de istençlerinin ve yazgılarının bu ani birliğinin aldatıcı karakterine aldanmamıştı. *Artık geriye dönüş olanaksızdı.* O anda üç göğsün uyumlu soluğuyla ve ölümün coşkulu soğukluğuyla yüzüyorlar, keskin hava yorgun ciğerlerine işliyordu. Uzun uzun birbirlerini süzüyorlardı. Düşünceleri daha önce aldıkları yolun dönüşü olmayan uzaklığını bilinçle ölçerken gözlerini birbirlerinden ayırmıyorlardı. Her biri de diğerlerinin yüzündeki kuşku götürmez göstergeleri şehvetli bir coşkuyla okuyordu, düşüncelerinin yüzlerindeki yansıması her an daha tamdı; artık kesinlikle geriye dönecek *güçleri kalmamıştı.* Müthiş bir heyecanla, daha da ileri doğru, kabaran dalgalara dalarlarken her an biraz daha kesinleşen, birlikte ölmek pahasına mutlak keşfin zevkinden koparılan her metre akıl almaz mutluluklarını artırıyordu. Gözyaşlarının inandırıcı huzuruyla kana ve tuza boğulan gözlerine dalan insanüstü bir umudun ışığında, tek ve daha geniş bir bedende artık çok şiddetlenmiş bir azimle uçurumlara kayarlarken, üçü de nefretin ve aşkın ötesinde eridiklerini duyumsadılar. Yürekleri göğüslerinden fırlıyor, güçlerinin sınırı artık çok yakın geliyor –hepsi, hiçbirinin ağzını açıp da geri dönmeyi önermeyeceğini biliyordu– ve gözleri yabanıl bir neşeyle parlıyordu. Yaşamın ve ölümün ötesinde, o anda ilk kez sımsıkı kapanmış dudaklarıyla birbirlerine baktılar, acımasız bir keyifle saydam gözlerinden yüreklerinin ne denli karanlık olduğunu ölçmeye çalıştılar, ruhları elektrikli bir okşamayla birbirine değdi. Ölüm de kendilerini, altlarında dalgalanan uçurumların kurbanını istediği anda değil, dikilmiş bakışların –Arşimed'in aynalarından bile korkunç– göz bebeklerinin, hızla yok eden derin bir uyumun çakışma noktasında yakıp tüketecekmiş gibi geldi.

Birden Heide'in başı dalgaların altında kaldı. Sanki hiçbir devinim yapamaz hale gelmişti. İşte o zaman Herminien, ani bir titremeyle *kendine geldi* ve göğsünden tuhaf bir çığlık koptu. Karanlık suya daldılar. Kol ve bacaklardan birinin sudaki görünümüne göre, ikisinin de gözlerinin önünde beyaz görüntüler dalgalanıyor, sanki bunlar yapış yapış, yeşil ve yarı saydam uzamın

içinde yavaşça ilerliyorlardı. Denizin altındaki bu arayışta bakışları birden buluşunca birbirlerine dokunduklarını sandılar; gözleri o hem çekici hem korkunç çirkin, neden oldukları baş dönmesi insanın kanını donduran burgaçlı uçurumların tam karşısındaymışçasına dayanılmaz bir tehlike duygusuyla gözlerini yumdular. Ellerinin görünmeyen bıçaklar kullanıyormuş gibi olduğu bu şaşkın arayışta Herminien'ın avcuna taş gibi sert bir göğüs, sonra umutsuz bir güçle yakaladığı bir kol geldi; kendini saran boğucu korkunun derinliklerinden çıkıp suyun yüzünde gözlerini açtığında da üçü yine birbirini bulmuştu. Güneş, erimiş maden gibi aktığı gözlerini kör etti. Uzakta, sarı, ince ve neredeyse gerçekdışı bir çizgi, tümüyle vazgeçeceklerini sandıkları bir öğenin sınırlarını belirliyordu. Büyü bozulmuştu. Çağrısını duyumsadılar. Bu büyü kaslarının, beyinlerinin derinliklerinde bir tehlike çanının sesi gibi çınladı. Bir sıkıntı şakaklarına vurup ellerini gevşetti, tüm istençleriyle karaya doğru yüzdüler; artık oraya hiçbir zaman ulaşamayacaklarmış gibi geliyor, suda ellerinin gücü, işe yaramaz bir küreğin çekilmesi gibi kesiliyordu. Güneşten bir ışık demeti parlayınca, tüm koy artık kaçınılmaz sonlarını gösteren doğanın son kötü şakası gibi hüzünlü bir şenlikle canlandı. Kan beyinlerine doğru karşı konulmaz bir şimşek hızıyla ilerledi. Ama son anda kumlar ayaklarının altında kaydı; ölümcül bir yorgunlukla kollarını haç gibi iki yana açıp tüm ağırlıklarıyla ıslak taşlar üzerine, gökteki bulutların dinlendirici devinimlerini izleyerek ve artık bitkin kollarında ve bacaklarında toprağın dingin hazlarını duyumsayarak uzandılar. Esinti, yüzlerini okşayıp çiçekten ayrılan böcek gibi uzaklaşıyordu. Bulutların düzenli devinimine, çimenlerin titreşmesine, dalgaların coşkulu çarpmasına, iyilikbilir ve yabancı bir konuk gibi gelen soluğun gizemine şaşırıp kalıyorlardı. Yaşamın kararsız kıvılcımı giderek tenlerinin daha derin bölgelerini uyandırdı. Yavaş yavaş soğuk, yoğun hava kütlesinden, bulutlardan ve kumun içe işleyen neminden, mermer kütlesinden bir heykel gibi doğarak birbirlerinden ayrıldılar. Dünya sabahındaki gibi, güneşin kavuran sıcaklığı doldu içlerine, kumun üzerinde devindiler, sonunda da kumsalda tüm bedenleriyle doğruldular. Kendi zavallılığıyla geri dönen yaşam, hemen kaçınılmaz bir *kişiliğin* namuslu

giysi ve kılıflarını kendilerine uzattığı için şaşırıp kaldılar. Ama yine de o anda bile *hiçbir şey söylemeye cesaret edemediler;* yüreklerinin sapkın gizi doymak bilmez dalgalar içinde kaybolmuş, boğulmuş muydu?

Uçurumdaki Küçük Kilise

Bu anlamlı olaylardan birkaç gün sonra Albert, Argol Irmağı'nın kıyısında tembel adımlarla ilerliyordu. Ormanların kalın perdesiyle örtülü bu tehlikeli boğazlar, bu sarp kayalıklar sıkıntılı ruhunu çekiyordu. Irmak burada sel sularını, kenarlarına görkemli bir ormanın gürbüz dallarıyla yapraklarının tutunduğu doğal bir uçurumun dibine yollar gibi hızla salıyordu. Irmağın sürekli ve kaprisli dönemeçleri, civara özel bir yalıtılmışlık havası veriyordu. Albert'in çevresindeki yüksek ormanın yüksek surları gökyüzünün önemli bir bölümünü yutuyor, ufukta çoktan yükselmiş olan yakıcı güneşin çemberinin tam kenarına değiyor gibiydi. Soylu ve uyumlu devinimlerle canlanan bu dallar, çok yakındaki denizden gelerek yanında dalgaların homurtusunu ve uçsuz bucaksız yerlerin hafif uğultusunu getiren rüzgârda sallanıyordu. Ama bu görkemli senfonilerin altında, suların yüzeyinde, nehirden saydam ve kıpırtısız bir serinlikle yükselen ağaç sütunlarının aşılmaz tabyalarının sığınağında var olan tek şey, sessizlik ve dinginlikti. Kıvrımlarından birinin genişlediği yerde güneşin eğik ışıklarına yakalanan ırmak, insanın gözüne kimi zaman ışıklı ve ışıltılı geniş dalgalarıyla çarparken kimi zaman da otların içinde sanki siyah ve yeşil, yağ akıcılığıyla kayan bir yılanın korkunç sessizliğinin duyuları etkilemesi gibi, bir doğa tuzağının kalleşliğiyle bu derin yamaçların koyu rengiyle uyum sağlıyordu. Bu doğal tuzak da gizem, merak ve bir kuş sesinin bile duyulmadığı bu yerlerin sessizliğinden derinden etkilenen insana hiçbir *kaçış* olanağı bırakmaz görünüyordu. Bura-

larda *gecenin* olağan ağırlığının fazla açık belirtileri, yalnızca gözünü –bulunmadığı kesin olsa da her çeşit *kanıtın*, görüş uzaklığını bu kara saydam suların o sırada tamamen belirgin olan derinliklerine kadar indirebileceği; anlaşılması son derece güç bir suçun işlendiği yer olan– toprağın serin derinliklerine daldıran güneşin beyaz, boş, kör eden, her bakımdan tuhaf varlığıyla yalanlanıyordu; yine de, hiçbir kanıtı bulunmayan gizemli cinayet yeri artık en sonunda gözü bu çok anlamlı kara ve saydam suların derinliğine iyice çekiyordu. Albert'in gözleri bu sularda kötü bir önseziyle, değerli taşlarla süslü altın bir halka ya da insan kanının suda dağılmasını sonsuza dek olanaksız kılan kırmızı ve lekesi çıkmaz incecik çizgilerin oluşturduğu bir ağla hâlâ yapış yapış bir hançer aradı. Günün geç bir saatinde, çok yüksek bu ufukta ağaçların yüksek dallarına değip geçen aya benzer güneşin tuhaf varlığı, suyun karanlık saydamlığı, milyarlarca yaprakla uçuşan ve kükürt rengi, yoğun, tirşemsi bulutlar gibi, dalgalanan bir siste parçalanan ve buharlaşan güneşin aydınlığı; sonunda bunların hepsinin ruhuna işlemekte yarıştığı Albert, bu derin gökyüzü akvaryumunun tam ortasında, atmosferimizden geçen ışığın olağan etkileriyle değil de –ani bir ürpertiyle de kendini buna inandırdı– *gecenin* gerçekleşmesi olanaksız *negatifiyle* karşı karşıya olduğunu anladı. Kıyıdaki otlara boylu boyunca uzanmış, yüzünü, anlaşılmaz bir serinliğe yanaklarını değdirmek için suyun hızla akan, titrek yüzeyine yaklaştırmıştı. Saydam sularda büyük balıklar yüzüyor, kaslarının sert devinimiyle derinlikleri süslüyorlardı. Bu soğuk ve öfkeli suların akıntıları Albert'in kulak zarını dayanılmaz bir baskıyla sıkıştırıp acımasız bir çağrıyla kuşattığında, yeryüzü seslerinin hepsinin üzerinde bir an susar gibi olduğu bu uçurumları, yaşam sinsice canlandırıyordu. Böylece gözleri yeniden, bir anda suların sakin yüzeyine daldı, zihni eski berraklığına kavuştu. O zamana dek yalnız *tersinden* baktığı akıl almaz görüntünün *gerçek* anlamını buldu. Ölümcül soğuğu tenini ısıran bu uçurumun dibinden güneşin titrek ve nemli yüzü yükseldi. Görkemli düzeni tersine dönmüş bu sütunlu avlunun ortasında bakırdan, kaygan, parlak ve ağır kuleler gibi eğik ağaç sütunları sıralanıyordu. Gökyüzü sonunda insanın hiç dönmemek üzere dalabildiği ve Albert'in o an

keşfettiği, en doğal *eğilimini* hiç duraksamadan tatmin edebildiği, bağışlayan ve artık hemen açılan bir uçurum gibi, gözlerinin ve dudaklarının altına geldi.

Dehşetin büyüsü ve kötülük eğilimin yoğun çekiciliğiyle bir an için gözlerini yumdu. Gözlerini açtığında, ağaç perdesi suyun altında yırtıldı ve su yüzeyinin *altında* sakin sakin yürüyen Herminien'ın yansıyan görüntüsü sonsuza dek yasaklanmış bu evrenin ters yüzünden çıkarak kendisine doğru geldi, bir anda, Albert'in yüreğindeki tüm kanın çekilmesine neden olan coşku ve dehşet kargaşası içinde *bir saatin on kez çaldığı* net olarak duyuldu.

Karşı kıyıdaki ağaçların arasından ortaya çıkış biçimi insanı korkutan Herminien'ın giyimi alışılmıştan belirgin bir biçimde ayrılıyordu. Başı açıktı, esmer bukleli saçlarını rüzgâra bırakmış, iyice sarındığı ağır pilili, uzun bir paltoyu omuzlarına atmıştı. Yüzünde kardeşçe bir coşku vardı ve suların dibinden yükselen bu görüntü, Albert'e, her türlü insan ilişkisine kapalı bir yerdeki sakin, düşünceli ve kımıltısız bir kıvrımla hafifçe gülümsüyormuş gibi geldi. Coşkulu bir müziğin ağına kapılmışçasına elleri, ayaları –sayılarda her zaman birinci olmasına karşın– bir *sayının* uğursuz yasalarının tutsağı olmuştu. Her türlü ölçünün ötesinde ve her an açıkça *yönlendirilmiş* soylu davranışı, Albert'e ilk kez Kant'ın biraz da üstü kapalı bir biçimde *ereksiz ereklilik* olarak adlandırdığı, gülünç derecede estetik, her türlü örtüden kurtulmuş bir somutlaşma gibi geldi. Evrenimizin bilinen pek çok yasasına uymasına karşın, yönlerinin daha önceden açılmış yollarla *tam tamına* birbirini tutmaması gerektiği, belki de ilk kez gözle görülür oluyordu. Bu görüntüden, tedirginlik yaratan, kendisi de bir çelişki olan gülünç yutturmacayı, hepsi de önemsiz ve henüz doğrulanmamış ama belirsizliğin ta kendisi olan, fizik yasalarına henüz kesin biçimde aykırı olmayan mucizeleri aşırı bir şaşkınlık göstermeden beklemek gerekiyordu. Aldatmacanın gülünç tavrının endişeye yol açması olasıydı. Bir esrime devinimiyle kalkan iki kolunun çizdiği eğri, Albert'e tuhaf bir biçimde aynı anda hem ses hem tel olan lavtayı anımsattı ve sanki doğa, Herminien'da tüm içsel gücünü yoğunlaştırdı, onu doğaüstü titrek bir alevle tutuşturdu. *Ağzını* açtığında, haklı olarak

ormanın, şelalelerin güçlü çığlığının çıkması beklenebilirdi çünkü şaşkınlıktan taş kesilen ruh, sesin en hafif soluğunun bile sarsacağı bu sesli büyük köşkün ortasında, değerli ve eşsiz etkinlik merkezinde bulunan düşünceye bir göz açıp kapayışta boyun eğiyordu. O anda kollarının kıvrımı bozuldu, parmağını dudaklarının üzerine koydu ve kaygılı yumuşaklığı yüreğinin içini okşuyormuş gibi gelen bir davranışla Albert'e arkasından gitmesini işaret etti. Ayna gibi dümdüz ırmağın tam ortasına yansıyan görüntüleri birleşirken aralarında hızlı akıntılar, her biri bir kıyıda, aynı anda yürüdüler. Çimenlerin insanın gözünü alan temizliği, havanın serinliği ve geçerlerken zarafetle eğilen sabahın güven duygusu uyandıran kutsal ruhu gibi saf, ağırbaşlı tütsüsünü damıtan çiçeklerin geniş kırmızı taç yaprakları, sessiz yürüyüşlerine amaçsız, bu nedenle de duygulu bir kutsal ziyaret havası veriyordu. Yere yaklaşmış alnıyla kendi doyumu üzerine eğilmiş gibi duran Albert'in ruhu olağanüstü bir bekleyişle doluyordu. Çevrelerinde, ormanın karanlıkları her adımda yoğunlaşıyor gibiydi, yüksek yamaçlar arasına sıkışmış su ise gecenin akıcı saydamlığına bürünüyordu. Kütüklerden kabaca yapılmış sağlam bir tahta köprü iki kıyıyı birleştirirken birbirlerini izleyerek ormanın yüreğine dalıp tehlikeli uçurumlarda kayboldular.

Az sonra, parlak ve esnek bir yosunla kaplı kütüklerin, tuhaf kıvrımlarla bükülmüş dallarının arasında, uçurumların tepesine asılı küçük bir kilisenin gri duvarları göründü. Küçük kilise muhteşem bir harabe görüntüsü sunuyordu. Dua yerinin dinmez bir acıyla zaman tükeninceye dek gözyaşı döktüğü kilisenin zarif, taş kemer parçaları ihanete uğramış bir kahramanın beyaz kolları, bacakları gibi darmadağın olmuş, siyah çimenlerin içinde çeşitli yerlere devrilmişti. Yaprakları tuhaf bir biçimde dantelli savruk bitkiler, sert dikenli böğürtlenler, gri yulaf demetleri taşlara takılıyordu. Orman, küçük kiliseyi her yanından, boğucu bir manto gibi sararak koyu yeşil yapraklarının altında belli belirsiz, uyuyan su kıpırtısızlığı gibi devinimsiz bir alacakaranlıkta dalgalanıyordu. Burası öyle sıkı sıkı kapalıydı ki içindeki hava ancak uzun süre kapalı kalmış bir odadakinden biraz fazla akım sağlayabilirdi. Donuk bir bulut olarak duvarların çevresinde dalgalanan, içine yosunun ve kurumuş taşların yüzyıl-

larca dayanan kokusu sinmiş olan bu hava, değerli kutsal kalıntıların içinde bekletildiği, hoş kokulu bir merheme dönüşmüştü. Ama bu sırada, zamanın, akışını sanki bir mucizeyle durdurduğu bu düş evreninde, demir bir saat, tehlikeli silahlarını çekiyordu. Bu ıssız yerlerde boş bir zaman ölçüsünde, ruha buraların özünden hiçbir şey vermeyip yalnızca birkaç cehennem silahının patlamaya hazır olduğunu haber veren düzeneğin gıcırtılı ve düzenli sesini Albert, Herminien ırmağın kıyısında birden ortaya çıktığında duyduğu ürkütücü, büyülü seslerin açıklaması olarak hemen benimsedi.

Basık bir kapıdan tapınağa girdiler. Bu taş sığınağı ağır ve yoğun bir hava, kokular saçan ve neredeyse deliksiz bir karanlık dolduruyordu. Sığınağın ortasında, kemerin en yüksek noktasında kırmızı bir camın içinde parlak bir lamba alevi görünmez kanatların çırpınışıyla bir eğilen, bir düzelen alevin güçsüz mucizesini sergiliyordu. Çatıda geniş yarıklar açılmış, buralardan içeri, derin bir uçurumdaymışçasına rastgele ve keskin mızrak ucu gibi derinliklerine ulaştıkları ruh, ışığı sesten -güneşin titrek sarı ışığının çığlığı- ayıramadan, bir kuşun yanan gırtlağının parlak okları süzülüyormuş gibiydi. Camın kalınlığı da pisliğiyle belirsizleşmiş, ezilmiş yaprakların karaltısının dayandığı camresimlerin yaydığı yeşil gölgelere batmış kilisenin her yeri, sanki yosunlardan daha yumuşak, daha sakin bir devinimle gidip geliyor, serin avuçların tüm gücüyle cam ve taş duvarların ezdiği bir denizatı uçurumuna *iniyordu.* Uçurumda, baş döndürücü derinliklerin üzerinde kiliseyi yalnızca güneşin muhteşem halatı tutar gibiydi.

Sonunda karanlığına alışan gözleri birden bu dar alanın köşelerinden birinde –uyku kadar ağır– mezar taşına benzer yüzlerce yıllık geniş bir döşeme taşı ayrımsadı. Duvarların içine işlemiş neme karşın, kaygan yüzeylerin ve sivri uçlarının parlaklığını koruduğu ıssız sunağın en karanlık köşesinde asılı olduğu görülebilen armağanların, demirden bir başlıkla mızrağın yanındaki eski ve çözülmesi zor bir dildeki *ithaf yazılarını* gözden geçirdiler. Artık yalnız *simgesel* özelliği görünen bu toplanmış nesnelerden bir süre derinden etkilenen Albert'in içini gittikçe büyüyen bir sıkıntı sardı. Ona öyle geliyordu ki demir saat, lamba,

mezar, miğfer ve mızrak arasında belki de eski bir şeytan kovma büyüsünün etkisiyle ama kuşkusuz daha çok da birbirlerine yakın ve tehlikeli benzerlikleriyle, kubbelerde parıldayan güherçilenin ürkütücü eskiliğinin anlattığı anlaşılması çok zor bir bağ vardı. Ama bu bağın kesin varlığı, düş gücünün insana verdiği zararı kusursuz bir dairenin içine alarak kasıtlı olarak kapatılmış bir alanda *bilmecenin* geometrik yerini çiziyor, bu bilmecenin boğucu düğümleri de sabahtan beri giderek daha inandırıcı bir biçimde Albert'i boğuyordu. Öyle ki sahna doğru yürürken, tam ortada hiç beklemediği bir korkunun pençesinde kalakaldı; daha ileri gidebilseydi, büyülü adımları kendisini bile şaşkına çevirecek, kendi sert yüzüyle karşı karşıya getirecekti. Tuhaf yakınlıklar ve benzemeden çok her bakımdan daha ayrıksı olan benzeşme; hepsi birlikte, insana yolunu şaşırtan bu ziyaretin gerçekte kesinlikle ormanda kaybolmuş küçük bir kiliseye değil, kesin olarak *günahkâr* kralın kuşkulu silahlarla tehdit ettiği bir şatoya yapıldığı sonucunu işaret etmeye meyilli olup Albert'in usunda kısa ama silinmez yollar açıyorlardı. Boş ve ıssız sunağın ortasına inen güneş ışınları, döşeme taşları üzerine düşen ağır su damlalarının sesi, yerin nemli karanlığı, sesi anlaşılmaz ama çıldırtan bir umudun izine benzeyen metal saatin düzenli vuruşları ve kemerin yarığındaki kuşun, kulağında patlamışçasına keskin ötüşü; ruhunu görkemli ve hüzünlü görüntülerle doldurup onu tümüyle eritip bitiren kaçınılmaz bir bekleyişle tüketiyor, kuş sesinin tınısıyla birlikte yavaş yavaş sesin, ateşin yutan kızgınlığına katıldığı tiz noktaya yükselerek güçlü doygunluğunda en zengin bakır üflemeli çalgıların sesi gibi gözyaşlarına boğuyordu. Belki de Albert çalkantılı heyecanı içinde, her şeyin göze batan *uyumsuzluğunun* birbirini tutmaz bir gürültüyle nasıl doğanın tüm seslerinden daha yüksek bir tonla yankılandığını algılayamamıştı; terk edildiği için daha görkemli olan sunağın, gereksiz mızrağın, boş bir gömüt gibi tedirgin edici mezarın, kuru bir dere üzerindeki değirmen taşının çarklarından daha fazla aşındırmayan zamanın ötesinde *boşa dönen* saatin, gün ışığında yanan lambanın ve görünüşe göre *dışarıdan içeri bakmak* için yapılmış olup ormanın yeşil dokunaçlarının her yanından yapıştığı pencerelerin *uyumsuzluğu* ona pek açık gelmemişti.

O sırada, bir anda tedirginliğin derinliklerinden, küçük kiliseyi kaplayan ve suyla parlayan duvarlar boyunca şırıldar gibi gelen bir ses yükseldi. Aralarındaki uyumun olağanüstü yoğunluğu Albert'i şaşırttığından, arkasını dönmeye cesaret edemeden sessizce çevreyi incelerken Herminien'ın kapının solunda, karanlıkta yükselen ve kilisenin önemli bir bölümünü kaplayan org alanının taş basamaklarını tırmandığını ama orgu incelediği sırada ışığın çekici etkilerine kapıldığını tahmin etti. Herminien'ın org çalışında tuhaf bir gücün etkisi vardı; doğaçtan çalınan bu yabanıl parçada birbirini izleyen izleklerde çalanın ruhunun derinliklerini okuması gibi gelen şey... Albert'in tahmin ettiği anlatım gücü işte buydu. Önce kendisine utangaç bir biçimde sanki soru sorarmış gibi gelen yeni baştan çaldığı motif, yinelemelerle, geri dönüşlerle kesilen uyumsuz ve kararsız tuş vuruşları Herminien'ın tek yaptığı şeyin bu tuhaf yapının ses gücünü ve oylumunu ölçmek olduğunu ortaya koyar gibiydi. Böylece ormandaki gibi sert, yükseklerdeki rüzgâr gibi özgür dalgalar boşalırken Albert'in şatonun taraçalarından dehşet duygusuyla izlediği *fırtına* bu gizemli uçurumların derinliklerinde patladı. Uçurumların üzerinde *giderek azalan* ilginç bir kararsızlıkla dağılan kristal gibi saf sesler, güneşin sarı pırıltılarının arasından süzülen buğu gibi dağılıp tuhaf bir biçimde kubbeden düşen su damlalarıyla uyum sağlıyordu. Doğanın bu oyunlarının ardından kösnül ve keskin bir tutkunun rahatsızlıkları geldiğinde, sanatçı yabanıl tutkularını içtenlikle betimledi. Heide ışıklı bir sis gibi yükseklerde dalgalanıp kayboldu, sonra geri döndü, duyuyu bilinmedik bir bölgeye taşıyarak inanılmaz bir sapkınlıkla dokunma ve görmenin inceliklerini kulağa taşıyan ender yoğunluktaki ezgili çalkantılar üzerinde imparatorluğunu kurdu. Aynı anda, sanatçı heyecanlı ve engellenemez bir tutkunun tam ölçüsünü vermesine karşın, o andan başlayarak duyarlı Albert'e kendi oyununun zenginliğinde hâlâ tuhaf süslemelerin korunduğu bir *denemenin* henüz belirsiz niteliğini, hâlâ üstün bir yüceliğin anahtarını, hem tuhaf bir biçimde önceden duyumsanan hem de öngörülmeyen sonuçlara son anda verilen kesin bir desteği arıyormuş gibi geldi ve görkemli çevresini inanılmaz bir incelikle betimlediği bu uçurumun kıyısında du-

raksadı –Albert'in zihni her an biraz daha açılıyordu–; görünüşe bakılırsa, Albert saf bir kristal gibi geçirgen ve etten kemikten kitlesi bir tür *tam yansıtmalı* prizmaya dönüşmesi gereken susma ve yayma gücünden yoksun kulak zarının altında bulunan *biricik geliş açısını* arıyordu. Ses, prizmayı bu açıdan geçeceğine, yürekte kan ortamından da özgür dolaşacak yerde birikti, böylece de kutsallığı gölgelenen *esrime* sözcüğüne gerçek anlamını vermiş oldu. Gitgide yoğunlaşan bir ses titreşimi bu arayışın karanlık şiddetinin dış göstergesi olarak görünüyor ve dağılan bir arı kovanı gibi cömertçe her şeyin üzerinde *dalga dalga* konuyordu. Sonunda insanı hayran bırakan bir sabırla elde edilen nota, inanılmaz güzellikte bir ses vererek, anlatılamayacak kadar güzel bir tümceyle ses veren bir bölüm olarak, kendinden güç alarak yükseldi. Hepsinden daha yüksekte de küçük kilisede duaya uygun ince bir zarafetin yere inişine eşlik eder gibi görünen sarı ve yumuşak ışığın içinde Herminien'ın parmaklarında hafif ve yakıcı bir sıcaklıkta *erkek kardeşliğinin şarkısı* yankılandı. İnanılmaz yüksekliklere çıktıkça göğüsten çekilen nefes, sonunda arkasında, bomboş bedende yükselen gece gibi hafif ve özgür bir denizin temiz dalgalarını bıraktı.

Orman

Sonraki günlerde Argol'e uzun uzun yağmur yağdı. Yankı yapan salonlarda bitmez tükenmez bir hırsla yerleri döven, tedirgin edici sağanağın mırıltılı sesinin arkasında, daha sakin bir uyumla verimsiz, fazla olmuş meyveler gibi yüksek dallardan arka arkaya düşen iri damlaların süzülmesi ve ince bir yabanıllıkla, bir eziyetin açıklanamaz titizliğiyle ölçülü vuruşlarını uzatan sayısız damlanın tıkırtısı duyuldu gece gündüz. Şatonun konuklarını ağır bir uyuşukluk sardı. Ağızdan ender çıkan, pek de anlamı olmayan sözlerle birbirlerini görmekten sürekli olarak kaçınır gibiydiler. Öyle bir duruma gelmişlerdi ki kalın yağmur perdelerinin beyaz, solgun bir ışıkla doldurduğu ve sanki duvarlarından sürekli nemin sızdığı, karmaşık kıvrımlı geçeneklerdeki beklenmedik karşılaşmalarda hep belirgin bir sıkıntı doğuyordu. Uzun ve derin düşüncelere dalışları bile, yağmurun inatçı değişmezliğinden gözlemlenebilen bir azalma göstermeyen tuhaf ve tekdüze bir kavrama gücü alarak düşlere, uykunun içindeki dinlenmeye dek uzanıyordu; bu durum hepsi için şatoyu saran kararsız alacakaranlıkta doğal, sınır tanımaz, eksiksiz bir yaşam biçimine dönüştü. İşte bu yaşam biçiminde, onları her sabah günün kusurlu ışığı değil, aşamalı ve tuhaf bir *açık görüşlülük* çekip çıkarır gibiydi. O zaman yeniden açılan bilinç, yüreklerinin en gizli köşelerini gözleyen, tümüyle düşsel, sıradan betimlemelerin tan vaktine yakıştırdıkları, beyazımsı ve boş niteliklerıyle tümüyle iç karartıcı akışına uyan günün yavaş yavaş geçişini dikkatle inceledikleri, anlatılmaz bir sıkıntının içinde yeniden

bu düşüncelere kapılıyorlardı. Güneşin kızgınlığından uzakta toplanmayı başaramıyormuş gibi görünen, gündüz dağılan topluluğun bireyleri, gri gök kubbe altında umutsuzlukla dolaşıyordu. Gökyüzünün, gülünç işaret ateşleri gibi orada burada soğuk ışığın kendi çirkin paçavralarıyla, bir kaynağın buz gibi parıltısıyla ve yağmurun belirsiz, korkunç düzlüklerinden başka bir yere çıkmayan, sonu belirsiz bir yolun grimsi çamuruyla aydınlandığı görülüyordu.

Küçük kilisede Herminien'ın kendini bırakıp doğaçlama çaldığı, sesleri hâlâ durmadan içinde yankılanan parçanın değerinin, bu tuhaf ziyaretle coşan duyarlığın değişkenliğinden çok, bir eylemin ve bir çağrının duyarlığından kaynaklanmış olduğu artık Albert'e daha açık geliyordu; kendisi, müziğin rahatlatıcı merheminden acılarını yatıştırmaktan çok, önüne geçilmez şeytana uyma eğilimine karşı bir korunma bekliyordu. Geçici ve tümüyle estetik nitelikli bir coşkununkinden farklı meraklar teraziye konduğunda, Albert, küçük kilisede kendini saran sıkıntının zor betimlenir niteliğini, ölüm ve yaşam güçlerinin ortaya koyduğu belirsiz savaşın özelliğinin şaşırtıcı *uyarı* havasını anımsıyor, bunun kanıtını yüreğinde buluyordu. Güneşin ölümcül ışıkları, ormanın tüm büyük tuzaklarını açarak yeniden ortaya çıktığında da yüreğinin derinliklerinde *son günlerin* artık yakın olduğunu duyumsadı.

Yoğunluğu, gökyüzünün maviliğini ince bir kumaşmışçasına yutuyor görünen bunaltıcı sıcakla yüklü bir ikindi vaktinde, Albert terasları gören yüksek tavanlı salonda oturmuştu. Storrvan ormanlarını, o yabanıl manzarayı seyrediyordu. *Birden,* ufkun sınırlarına dek hiçbir göstergenin görüşü kesmediği bu ağaç denizinin, büyüyü uğursuzluktan ayıran bir dünyadan tümüyle kopmadığını görür gibi oldu. Neredeyse hep aynı hızla dönen zavallı bir pervanenin *ikinci* derecedeki yavaşlığında, ürkütücü devinimini hiçbir şeyin durduramadığı bir çark gibi şatonun çevresinde dönmeye başladı. Gerçekten de, kendisini çevreleyen bu dünyanın varlığını mucize sonucu hiçliğin üzerinde tutan, kuşku duyulmaz bir gücün sınırlarına yakın bir gerilimden çok, hayaletlere özgü bir kesinlikle desteklendiğine ve ruh için duyduğu korkunun tüm gerçekliğini yaratan sessizliğin bu za-

yıf görüntülerinin en hafif *düzen farklılığında* gözlerinin önünde dağılacağına, parça parça uçuşacağına inandı.

Zihin gücünü zorlukla topladığı bu baş dönmesinin ortasında bakışlarını aşağı çevirdiğinde de Herminien ile Heide'in şatodan ayrılıp ormana girdiklerini gördü. Yukarıdan ayrımsadığı gölgeleri yerde hızla ilerliyordu. Albert, Herminien'ın omzuna asılı, kınından sıyrılmış çıplak bir kılıcın dayanılmaz ışıltısıyla, arada bir ortaya çıkan ormanın ilk ağaç sıralarının arasında acımasız bir ateşle uzun süre parlayan tüfeği görebilmişti.

Albert, yavaş yavaş, yorucu ve bulanık düşüncelerinde, çok yoğun ve parlak bir lekenin izi gibi, uzun aralarla gözünün ağ tabakasına yansıyan çeliğin parıltısında derin bir düşe daldı. Leke, sonunda egemen, anlaşılmaz ve pek de belirgin olmayan biçimlerin ortasında, o tanımlanamaz ama yakın *tehlike* duygusu yaratan bir öğe olarak, sonunda kendini iyice dayatır gibiydi. Bu inatçı çağrının altında da belleğin derinliklerinde, bitkin ve tümüyle etkisiz zihninin en küçük katkısı bile olmadan gizli bir çaba başlıyormuş gibi geldi. Anılarının oluşturduğu yığında kopmalar, hafif ve küçücük yer değiştirmeler korkunç bir derinliğin baskısında, görünmeyen bir mıknatısla bir yaprak üzerinde yönlendirilen bir çelik talaşı gibi sanki düzene giriyordu. Sonunda girdi de. İnsanı deli eden bir güçsüzlüğe düşmüş, ateşli zihin; artık yorumlanabilir bir *görünüme* benzeyerek *çember çizmeye* çalışıyor ama başaramıyordu. Bir büyünün etkisindeymiş gibi, sezgileriyle birdenbire apaçık duruma gelen anlamı henüz algılamadan, açıkça yönlendirilmiş çizgileri gördü. Sonra çizgiler suya yansımış bir manzaranın çizgileri gibi yeniden karıştı. Zihnin en acımasız umutsuzluğun pençesinde olduğu, dalgaların üzerinde öfkeyle sarsıldığı o anda suyun üzerinde gösterge niteliğinde bildik bir çizgi yüzüyordu. Bu arada ateşten bir el, çok yakından göründüğü için gerçeğin çok dar ve çok yakın yüzüne uyumu anlaşılmayan kusursuz bir kalıpmışçasına ruhun öz yeteneğini biçimlendirmekteydi.

Bu yorucu çaba çok uzun sürdü ve o zamana dek, yoğun bir düşüncenin etkisiyle Albert'in içedönük gözleri yeniden manzaraya yönelip bir an durunca içine dayanılmaz bir *yalnızlık* duygusu çöktü. Uyku gibi ağırlık veren geçmişin kuşkulu hayaletle-

ri arasında sürdürdüğü bu arayıştan kurtulduktan sonra, birden Herminien'la Heide'in bitmek bilmeyen uzun saatlerden beri şatonun dışında olduğunu ayrımsadı. Bilincindeki bu ani boşluk, yitirdiği, arkasında bıraktığı bu zamana eşsiz bir değer sunuyordu. Gittikçe büyüyen bir huzursuzlukla, öldüren bir bekleyişle yabanıl devinimsizliğini tümüyle koruyan ufku boşuna sorgulayarak salonlarda, taraçalarda bir aşağı bir yukarı dolaştı. Büyük fırtına bulutları yavaş yavaş ormanın üzerine yığıldı. Günbatımının yaklaşması, şatonun konuklarının uzayan yokluğuna bu kez *nesnel* ve artık tuhaflığı yadsınamaz bir nitelik vererek Albert'in sinirlerinde baştan aşağı yeni bir sarsıntı yarattı. Yukarıdan sıkıntıyla şatonun avlularına bakarken, kendisini ilk gün karşılamış olan uşağın aynı uyuşukluk ve bitkinlikle bir döşeme taşının üzerinde uyuduğunu ayrımsadı. Bu şaşırtıcı görüntü yüreğini dondurmuş –adamın tümüyle hayvansı bir evrene dalmış olduğu öylesine belirgindi ki uyandırılacak olursa, insan ya da leopar olması fark etmeyecek yüzünü gökyüzüne kaldırdığında bakışlarının ölümsüz ve *günahkârca* saygısızlığın izlerini taşıması mide bulandırıcı bir ürpertiyle beklenirmiş– gibi oldu.

İri damlalar yaprakların üzerinde yankılanarak kararsızlıkla düşmeye başladı, sonra durdu, bu serinletmeyen yağmur sıcağının tüm boğucu yoğunluğu birden duyumsanır hale geldi. Her yerde, havanın insanı kaygılandıran devinimsizliğinde, göğün kurum renginde ve bedenin tümünü örten, ruhu ta delilik sınırlarına iten boğucu fırtına tehdidi daha sonraki patlayışlardan çok daha acımasızdı.

Albert, boş ve sesli merdivenlerle sessiz avlulardan geçerek şatodan ayrılıp ormanın hüzünlü ıssızlığına daldı. Bu uzaklarda kalmış ağaçların dehşeti, yaklaşan geceyle daha da yoğunlaşıyordu. Gün sonunun bu huzursuz saatlerinde, arasından geçilemez tüllerin arkasında orman tarafından yavaş yavaş hazırlanan tüm gece gizemleriyle korkunç bir simya sanki her yerde; fazlasıyla ısınmış ağaç kabuklarının çıtırtısında, boş bir yolda kuru bir dalın tuhaf bir biçimde yankılı sesler çıkaran düşüşünde, yoğun ağaç yığınlarının çevresinde dalgalanan siste, kendisini rastlantılara bırakmış kılavuz gibi daldan dala tembel tembel uçan geç kalmış bir kuşun aralıklı çığlığında duyumsanır olmuştu.

Çok geçmeden karmaşık kıvrımlarda kayboldu. Yavaş yavaş, elinde olmadan, ormanın görkemi ve sessizliği kendisini sardı, yürüyüşünü yavaşlattı ve bedeninin her tarafını ağrıtan yorgunlukla, tertemiz suları dev bir çamın kökleri arasından şırıltılarla akan bir kaynağın yanında yosundan bir yatağa uzandı. Başının üzerinde göğün canlı renkleri soldu ve giderek devinimsizleşen dalların arasında ilk yıldızlar parlamaya başladı. Sonunda kocaman, yuvarlak ay yükseldi, arkasında birdenbire göründüğü çam kütüğünde, Albert'in iki adım ötesinde, kıvılcım saçan geniş bir kalkan gibi asılı kaldı. Hemen başının yanındaki sürekli ve tekdüze şırıltı, onu bir rahatlama dalgası gibi yavaş yavaş sarıp unutkanlıkla huzurun saydam suyunda baştan ayağa yıkayarak utangaç üstelemesiyle gecenin serinliğinde sakinleşen kanının kaynamasını bastırır gibiydi. Yüreğinin vuruşları yatıştıktan sonra, en ince ayrıntısına dek akılda tutma titizliği, duyularının yavaş yavaş edindiği çağrıştırma gücüne şaşırdı; cam reçinesinin baş döndüren kokusu, yapraklarının gümüşsü titreyişi, göğün kadifemsi karanlığı Albert'in inanılmaz algılama gücü ölçüsünde her an yeni bir yaşam yaratmaktaydı. Düşünceleri, ayın tatlı tatlı aydınlattığı dallara doğru sessizce, hafif bir erinçle yükselirken gecenin arılaştıran serinliğinde yitip gidiyordu. Albert'in tutsak olmuş işitme duyusunun ayrıcalıklı dikkat gücü öyle bir durumdaydı ki dere yavaş yavaş çakıl taşından yatağında yükseliyor, yankılanan bir gürültüye ulaşıyor, ormanı uyumlu sesleriyle dolduran aydan gelen gümüş renkli su birikintilerini tanımlanamayacak kadar temiz ve saydam bir sese dönüştürüyor gibiydi.

Ancak gece gittikçe ilerleyip dalların toprak yüzeyinde emdiği nemli havayı giderek içe işler hale getirdikçe, emerek yok eden büyülü gücü açıkça azalır gibi oldu. Albert başını usulca oynatırken gözleri birden kapandı ve üstesinden gelinmez bir dehşetin yaklaşmasından kendisini korumak istercesine elleri yüreğinin üzerinde birleşti. Kaynağın sularında, başının hemen yanında dalgalanan uzun ot demetleri içinde, diğer bütün parıltılar arasında, dalgalanan devinimde bir parıltı, *yanılgıya düşülmeyecek kadar* ipeksi ve çözülmüş madde, sözlerle anlatılmayacak kadar farklı bir ot demeti gözünün derinliklerine

işler gibi oldu. Umutsuzluk içinde uzun süre boşuna karanlıklar ve unutma uçurumlarının dibine kaçmaya çalışarak gözlerini kapalı tuttu, sımsıkı kapalı elleriyle yüreğinin korkunç atışını bastırdıysa da *zaten biliyordu.* Bir sıçrayışta ayağa kalkıp Heide'in çırılçıplak bedenine baktı. Uzun, dalgalı saçları pınarın suyunda dalgalanıyordu. Geriye atılıp karanlığa gömülmüş, yalnızca bembeyaz dişleri ışıldayan başı bedeniyle korkunç bir açı oluşturuyor ve ayın dayanılmaz bir arzuyla okşadığı şişkin göğüslerini göğe doğru yükseltiyordu. Kan, taze bir çiçeğin taç yaprakları gibi gecenin ırmaklarından karanlık, yıldızlarından büyüleyici karnını, iki yana açılmış bacaklarını lekeliyor, kirletiyordu. Arkaya çekilmiş bileklerinin çevresinde ince bir ip küçücük bir yarığın içinde etine işlemişti. Buradan inanılmaz bir yavaşlıkla bir kan damlası süzüldü, parmak boyunca yuvarlandı ve sonunda tuhaf bir ezgiyle kaynağın suyuna düştü.

Yol

Gökyüzü yeniden gri dumanlara büründü; şato bir çığın, sürekli akan soğuk su yığınlarının altında kalır gibi oldu. Yaşam sanki Heide ve Albert için şatoda, bir felaket şimşeğinden sonra, yavaş yavaş hastalık sonrası toparlanma döneminin insanı coşturan tadıyla yeniden başlamıştı. Herminien ortadan kaybolmuştu, başına ne geldiğini kimse bilmiyordu.

Günler geçti, Albert'te belirgin bir farklılık görüldü. İçinde, özsuyun birdenbire dalları basması, yeni bir yaşamın başlaması gibi yeni güçler uyanıyordu. Ormanın serin havasını yeniden tüm gücüyle ciğerlerine çekti. Kendini her gün yeni yorucu etkinliklere adıyordu; kimi zaman bir yabandomuzunu kıstırarak, unutulmaz bir gerilim içinde kovalanan hayvanın sivri boynuzlarının karnına değip geçmesiyle tehlikenin hemen bu kadar yakınında olmasından şaşkına dönüyor, kimi zaman da fırtınanın yabanıllığıyla kuytularına dek harap olmuş okyanus kıyılarında atını bitkin düşürünceye dek uzun ve yorucu geziler yapıyordu. Çoğu zaman, şiddetli rüzgâra endişeyle kişneyen, etsiz boynunu sarı ve tuzlu otlara uzatan atını bıraktığında, ciğerlerinde kaynayan yaşamı tutamayıp patlayan dalgalara atılıyor, dalgaları öfkeyle yarıyor, sonunda da kendini kıyıya atıyordu. Kapalı göz kapaklarının altında, yalnızca kaynayan kanının bilincinde, yere yapışmış avuçlarında, hâlâ omuzlarında okyanusun tüm ağırlığını duyumsadığını sanıyor, ancak henüz ne ad vereceğini bilemediği sınırsız arzularının coşkusunu yatıştıramaz oluyordu. Müthiş bir açlıkla dolu yüreğinin sınırsız uçurumunda, kolları-

nı açtığında tüm yeryüzünü tutabilirmiş gibi geliyordu. Üzerinden sular süzülürken yüreğine dek işleyen tanrısal *soğuğu* ayrımsayabilsin diye, buz gibi sağanağı teninin tüm gözenekleriyle içine çekerek yağmurdan çamurlaşmış bölgelere, saydam bir rüzgârdan harap olmuş, yıkanmış bir kumsala benzeyen ormanın derinliklerine dalıyordu.

Kimi zaman düşünceleri yön değiştiriyordu. Sanki sivri dikenli hayat ağacının yasak meyvelerinden tatmış da tadını hâlâ dişlerinde duyuyormuş gibi geliyordu. Yüreğindeki kaygının derinliklerinden çok sık çağırdığı bilginin acılığından çok, buralara zehirli özsularla *uyumun* daha gizemli teslimiyetinin indirildiğini düşünüyordu. Ejderhanın kanını tatmış, kuşların dilini anlamış gibi geliyordu. O zaman, sözcüklerle anlatılamaz korkunç bir *nesne*, tuhaf belirişini gözlerinin üzerine düşmüş kan perdesiyle, dudaklarının titremesiyle haber veriyordu. Az sonra, ıslak otlara boylu boyunca uzanmış, tuzlu gözyaşlarıyla ıslanmış, için için öfkelenirken dehşeti ve büyüsüyle hiçbir şeyin yarışamayacağı bu gece boğuntularında Heide'in beyaz hayaletini anımsıyordu. Yıldırımın ezici görkemiyle erimiş ve birleşmiş kollarını; dokuz kılıcın yapacağından daha fazlası yapılmış, zorlanmış, delinmiş, damgalanmış, seğiren, örselenmiş, yırtılmış, kanı sızan, pembe bir gülün ateşiyle yanan, göz kamaştıran ve dayanılmaz bir ışıkla parlayan, yazgının sivri pençelerinden bir meyveymişçesine fışkıran teninin muhteşem özdeği gözlerinin önüne geliyordu. Yıldırımın açtığı yaralarla dolu bu beyaz ceset, arkaya atılmış baş, ölümcül bir esrilikle kaymış gözler Albert'i, geriye fırlatan, devinimsiz bir deniz sallantısına sürüklüyordu. Böylece gözleri kapalı, kulakları uğultulu, boğucu bir sıkıntı içinde karnına bir ağrının saplandığını duyumsuyordu. Kanının yabanıl ve körleştiren kutsamasıyla kendi yabanıl göz kapaklarını ıslatıyordu. Aşama aşama, yırtıcı bir gerilimle dünyanın görkemli gizemlerinin peşinde koşmaktan yorgun, parmağın üzerindeki kan damlasının yolunu izliyordu. Sanki ruhunun yaşaması artık bu küçücük damlaya bağlıydı. Sevdiği her şey, aradığı her şey artık bu koyu renkli damlayla kaynağın dibine yuvarlanıyordu. Gözleri kapalı, ağzını bu kırmızı çeşmeye dayıyor, dudaklarından yüreğinin derinliklerine bu gizemli, bu leziz kanı

damla damla akıtıyordu. Bu görüntüyü sivri bir diken gibi, yüreğini kırmızı korlu bir kılıçtan daha çok delen, zevkle yırtan o çekici ısırığa gömüyordu. Diri tenini acımasız bir titremenin kırbaçladığını, kendisinin de ölümcül bir acıma duygusunun içinde eridiğini duyumsuyordu. Artık isterse *görmemesi gereken şeye* bakan kişiyi tuzdan bir heykele dönüştürme merhametini göstermeyen yargıya karşı pek de kuşkulu olmayan bir çıkış yolu için savaşsındı...

Herminien'ı düşündüğünü kendisine bir türlü itiraf edemiyordu. Herhalde Katoliklere özgü kimi inançların anısı Heide'in yara izine dikkat etme becerisini haklı kılıyor, çoğaltıyordu. Bu da tam tersine Albert'in gözlerini tümüyle biçimsel bir utançtan, cennetten kovulan kara meleğe ve tehlikeli habercisine çevirmesini engelliyordu. Ama yine de intikamcı bir eytişimle iyi ile kötünün acınası ayrımının ötesinde, düşünceleri onu kardeşçe bir suç ortaklığıyla sarıyordu. Nefretin ve korkunun çok ötesinde, bu sahnenin kapsayabileceği tiksinme derecesi, nefret duygusu ne olursa olsun, artık Heide ve Herminien'ın benzersiz *olayın* şimşeğinin ışığında sonsuza dek birbirlerine mühürlenmiş olarak yaşamaları gerekiyordu. Mucizelerin doğurganlığında, birlikte yaratıları *anın* eşsiz aydınlığında zamanı birlikte tüketinceye dek birbirlerinden ayrılmadan, kurban ve bıçaktan daha çok suç ortağıydılar. Herminien, Heide gibi Albert'in de yarasının da canlı tuzu, zalim tedirginliğinin besini olacaktı. Nereye giderlerse gitsinler, Herminien, çevresine bir bahçede toprağın altından çıkarılmış bir heykelden bile daha uyumsuz, zamanı kuran bir makineden de tembel, o bulunmaz *utanç taşından* da bozguncu, boş mavimsi gözlü bu mermer çiftin ayaklarının dibinde sürünecekti. Evet, kanının allak bullak eden büyüsünün rengi, gözlerinin altında başlayan, bu arkaya atılmış, yağdan da durgun başa eğilen yüz, hep geriye doğru yapılan bu yolculuk; hepsi, Herminien'la Heide'i çok büyük bir koz için bir sanatçının inanılmaz aşağılamasıyla oynanan kötücül bir oyundakinden bile daha başarılı bir biçimde, maça papazının büstüyle karo kızınınki gibi birleştiriyordu.

Çıplak ayakları, darmadağın saçları, omuzlarına attığı koyu renk mantosuyla post yığınlarının üzerine yatmış Heide, kendi-

ni gün ışığının yaralayan etkilerinden koruyor, uyumuş belleğiyle sonu gelmeyen yarı karanlıklara sığınıyordu. Durgun, boş ve hafif bulanık serin suların yumuşak uçurumlarından çıkar gibi bu korkunç geceden sıyrılıyordu. Dingin bir ışıkta, çocuksu bir dokunuşun ve bekâretin verilmesi gibi, görkemli ve insanı allak bullak eden enginliklerine baktığı okyanusun *öteki kıyısına* yapacağı geriye dönülmez yolculuğu dilediği, gizemli dalgalarının hızının çarpmadan, zorlanmadan taşısın diye kendini bıraktığı denizin serin suyunun tuzlu ve güç veren seli gibi ölümcül bir ezilmeyle kinsiz ve öfkesiz, üzerinde hâlâ Herminien'ın gücünü duyumsuyordu. Heide, sanki bir saç yığınından yapılmış, yeryüzüne serilmiş yumuşak bir halı gibi çözülmüş bir bedenin yumuşak dalgaları üzerinde sürekli dolaşıp süzülüyordu. İçinde bir yerlerde son direnişi de kırılmıştı. Havadaki bulutlar gibi göksel, dalgalı, uçucu, gerçek dışı ve güçlü bir rüzgârın geri dönmemecesine kovaladığı bedeniyle, hiç devinmeden dinlendiği bu odanın gecesinin derinliğinde büyük bir fırtınaya tutulmuş bir ipek çilesinin iplikleri gibi her şey hafifti... Hafif, çökmüş, çözülmüş, uçucu, pırıltılı, gerçek dışıydı...

Albert'e artık Heide, dünyanın şafağıyla, güneşin ilk ışıklarıyla yıkanmış çocuğu gibi, kendisinin içinde yaşıyormuş gibi geliyordu. Ondan kaçan Heide, suların birdenbire çoğalması gibi, şimdi bu gecenin derinliğinden, yıkımından yavaş yavaş doğuyordu. Hâlâ Albert'in ay ışığında dalgalanan ilk vaftiz suyuyla yıkanmışçasına, anlatılmaz yalınlıktaki devinimlerle, gözlerinin suskunluğuyla kendisine doğru nasıl geldiğini, kendisini nasıl yıkadığını, öptüğünü, giydirdiğini, iki koluyla bedenine dolayarak kaldırdığını ve nasıl meleklerden bile daha incelikli bir biçimde sardığını ayrımsıyordu. Saf, delicesine bir güven içinde kendini mutlak olarak bırakacağı, yalnız kollarını sonsuza dek saklayabileceği bir uçurumun kıyısında, kendisine bir daha asla verilmeyecek olan *uykudaki bilincinden* daha çok içine alan, daha tatlı bir şeyi duyumsadı. Tükenmiş bedeninden, uyuşmuş duyularından arınmış, Valküre'den daha savunmasız, daha hafif, ele geçirilecek ruhlar gibi ormanın üzerinde dalgalanırken, Albert'in *ağzı* ona soluk verdi, *eli* elini uyandırdı ve ruhundan gelen inanılmaz öpücüğüyle sanki onu sonsuza dek *bedeninden ayırdı.*

Kısa bir süre sonra, ufkun üzerinde ayrımsanacak derecede alçalmış güneşin hüzünlü eğrisiyle birlikte güzün muhteşem günleri de kendini gösterdi. Güneş, hayran olunası arılıktaki rüzgârla sürekli yıkanmışçasına durgun gökte sanki iz bırakıyor, dingin düzlükte muhteşem bir dümen suyuna benzer biçimde, gökteki terazinin okuna asılıymış gibi altın izini uzun süre koruyordu. Güneşin devinimi ufka doğru biraz yaklaştığında, göğün maviliğinde beklenmedik solgunluğu yalnızca kötü etkisiyle açıklanan, hayaletlere özgü bir ışıkla ay ortaya çıkıyordu. Tuhaf, şaşırtıcı kırmızılıktaki ve sarı renkli ormanın yarı madensi doğası her yerde zengin bir bitki vebası bulaşıcılığında çarpıcı bir güç gibi dağıldı. Bu dingin ortamda şato hafifçe yankılanan seslerle dolduğunda, açıklanması zor bir kaygı içinde olan Albert ile Heide, çoğunlukla beklenen sıkıcı konuklar gibi, kendilerini çeken salonda bulunuyorlardı ve bakışlarının karşılaşmasından da her an daha sinir bozucu bir sıkıntı doğuyordu. Mevsimin bu soğuk ve beyaz günlerinde, her gün daha da kısalan, ısıtmayan güneşin görünmesiyle Heide'in çok açık olan solgunluğu gözle görülürcesine belirginleşiyordu. Giderek sonuna yaklaşan güzle birlikte, Albert'e güneş sanki Heide'in yüzünün tüm ışığını çekiyormuş gibi geliyordu. Bu meleksi yüzün tıpkı ormandaki ağaçları harap eden umarsız hastalığa yakalanmışçasına sürekli *çökmesi* karşısında son derece şaşıran Albert, bitmez tükenmez kaygılı düşler içinde sürükleniyordu. O zaman, uzayıp giden ve tuhaf bir yitip gitme gücünün üzerine kapanmış gibi gelen sessizlikte, hâlâ boğuk ve uzun süre algılanabilir bir titreşimle gitgide karışan gürültülü, iç geçirten, belirsiz sohbeti sürdürüyorlardı. Sonra yeniden bitmez tükenmez bir *bekleyişten* ibaret olduğunu korkusuzca açıklayamadıkları şey başlıyordu. O zaman gözleri şaşmaz bir içgüdüyle, üzerilerinde yumuşak ve hafif bir salınımla sürekli dans eden, görüntüsü ormanın ezen baskısını ortaya çıkaran yerden açılan yüksek pencerelere gidiyordu. Gün batışıyla salon da baştan başa dalların gölgesiyle doluyor, Heide ile Albert'i de alarak ormanın tam ortasına, kucağını artık onlara yasaklamayan sessizliğe gömülüyordu. Duvarlardaki camresimlerden süzülen güneşin sarı ve parlak lekeleri büyülenmiş gözlere, artık günün her an ilerleyen saatini değil, tam tersine ti-

tiz bir *düzeç* örneği, ormanın güçlü burgaçları arasında tehlike içindeki bir gemi gibi tüm şato kütlesinin titreşimlerini duyumsatıyordu. Kimi zaman da rüzgârın itmesiyle, iki kanadının bakışımlı gösterişiyle yüksek pencerelerden biri açılıyor, Albert'le Heide'in yürekleri hoplarken birdenbire rüzgârla şişmiş fırtınanın gürültüsüyle yukarıdaki kaplamalar art arda gerçek dışı bir yavaşlıkla geri çekiliyor, yığınla kuru yaprak hemen ince, soğuk bir ürpertiyle yüksek tavanlı salona dolarak yorgunluktan tükenmiş kuşun sıçraması ve kurumuş damarlara benzeyen, titreyen iskeletleriyle mobilyaların, halıların üzerine düşüyorlardı. Korku içinde gözlerini birbirlerinden kaçırarak, ilk gürültüde kendilerini irkiltecek titreyişi yüreklerinin yoğunluğunu ölçemediği yanıltıcı bir ümitsizlikle beklerken yorgunluklarını anlayamıyorlardı. Rüzgâr da elin gizemli yavaşlığıyla uzun süredir şişkin ve yelken gibi coşmuş ipek yatak perdelerinin katlarını arka arkaya açıyordu. Koyu renk kumaşla kaplı duvarlar da çoktan eski sertliklerini bulmuşlardı. Artık yarı karanlıklar içinde kaybolmuş salonun ucunda, yeniden tümüyle geri gelen sessizlikte, karanlıktan fırlamış ve birden dehşetin tek merkezli dalgalarına tutulmuş çehre gibi tuhaf bir biçimde özerk, bir çırpınma imgesi geniş kıvrımlarıyla inanılmaz bir biçimde havalanırken kahverengi geniş bir kaplama müthiş bir gürültüyle ortaya çıkıyordu.

Yine de kaygıları güneşin ışıldayan aydınlığında kayboluyordu. Her sabah ırmağın berrak su örtülerini yükselen şaşırtıcı ışık, ikisini de uzun süre kendine çekiyor; ağaçların yüksek dallarını örterek damla damla üzerlerine düşen sisin arasında, bu ışık, yüzlerine yeni bir günün *kutsayışının*, sabahın serinletici ve güzel kutsallığının gerçek izi gibi geliyordu. Özellikle, görsel bir niteliğin tek ayrıcalığından arınmışçasına, ağaçlar sisten yavaş yavaş, belli belirsiz çıkıyor, oylumların ve renklerin bildik yer belirtme gücünü tümüyle yitirdiği görüntünün içinde, yeni uyanmış ruha, ölçülerinin ve uyumlu yayılımlarının bilincini sunuyorlardı. Bu dingin suların kıyısında, düzlemle kürenin huzur veren, neredeyse tanrısal birleşimi olan *saçmalığa indirgemeyi* içeren algının olağan görevini her zaman mucize kabilinden kurtaran göz göze ağaçlar sıralanmaktaydı. Rahatlığın da

alışılmış iğrençliklerin etkisiz oylumunun tehlikeli kesinlemesini hemen çağrısız konuğunun gözünün yerine koyup o zamana dek kullanımın küçültücü bir alçaklıkla içerebildiği her şeyi, *nesnenin* özel ve çağrıcı güzelliğini, kimsenin gözünden kaçmayan en basit işleri gören araçları büyülü bir işlemle geri vererek sis tarafından iç geometrisine geri gönderilen doğa, mobilyalarına kılıfı yeniden geçirilmiş bir salondan daha tuhaf bir hal alıyordu. Heide ile Albert, her bakımdan el değmemiş bu ormana girip adım adım soylu yollarında dolaşıyorlardı. Güneş yüksek dağların tepesini aşıyor, serin bir esinti ağaçları eğiyor ve hırçın sular binlerce ateşle pırıldıyordu ama sanki bu parıltılı çiftin ışığı tüm aydınlığı engelliyordu da dalgalı bir sisin mavimsi halkası hâlâ ufku örtüyordu. O zamanlar mutlulukları da içlerini dolduran sonsuz haz da inanılmazdı. Güçlü kuvvetli yüzücüler gibi, gözlerinin derinliklerine, en derinlerine dalıyor, uçurumların buzunun güneşin ateşiyle yer değiştirdiği dayanılmaz bakışlarının kıpırtısızlığında en eksiksizinden bir baş döndürücülüğe dek uzanıyorlardı. Gözlerindeki acımasızlıkla, yüreklerinin yerle bir eden güneşleriyle, ıslak güneşlerle, deniz güneşleriyle, uçurumlardan fışkıran soğuk ve titrek, anlaşılmaz bir büyücülükle ışığın tene dönüştüğü canlı peltemsi güneşlerle açlıklarını bir türlü *dindiremiyorlardı.*

Bir gün, ağaç dallarının yüz ayaktan daha yüksek bir kubbe oluşturduğu, ormanın bitmez tükenmez pusularını uyanık tuttuğu, tuhaf özelliğini ruhun hemen duyumsadığı geniş ve yeşil bir yoldan gittiler. Yol özellikle dalgalı bir araziden geçiyor, arazinin en hafif eğimlerine bile her an uyuyordu. Tüm bu doğal engellerin ortasında yine de yönünün *değişmezliği* kendini açıkça gösteriyor ve ufukta, ağaçların karanlık çizgisinde, tam yürüyüşe çıkanın karşısında kusursuz belirginlikte ışık saçan bir *kertik* oluşturuyordu; ormanın aşılmaz perdesine takılmış düşünceye tümüyle yabancı bir manzaraya açılmış kapı izlenimini yaratan bir kertik... Sanki dağlar, vadiler arasında yabanıl bir heveste çizilmiş bu yolun inatçı düz çizgisi, her türlü zorluğu küçümseme isteği ona müthiş bir çekicilik veriyordu. Bir başka şaşkınlık konusu da ormanın boyutlarının kuşku götürmeyecek derecede *abartılı* oluşuydu. Ormanın yüksek, yeşil dalgalarının muh-

teşem surları arasında, çimenlerin parlak halısıyla örtülü, bir tiyatronun boş sahnesi gibi geniş ve çıplak, gerçek bir kayra sunuyorlardı. Müthiş genişliği, sanki ruha *alan yılgısının* hiç de sıradan olmayan büyük korkularını uzun uzun duyumsatmak içindi. Yine de sanki deli geometricilerin oturduğu bir dünyada, bu yarığın düzgünlüğünün gösterdiği doğal olmayan acelecilikle, yere *öncelikle* meridyenleri çizmenin ilk zorunluluk olduğu görülüyordu. En küçük bir hedef düşüncesi bile olmadan, yolun saltık *yön* özelliği, inandırıcı kesinlemesiyle kendine yetiyordu. Albert ile Heide geriye baktıklarında hiç de azımsamadıkları bir sıkıntıyla, arkalarında, biraz uzakta, yolun yavaş yavaş tuhaf orman altı bitkileriyle kaplandığını gördüler. Yol giderek geometrik görkeminden uzaklaşıyor, ağaçların tekdüze denizinde bir *çıkmaz* olarak yitip gidiyordu. Dünyadan uzak bir ormanın yüreğinde, ruha açılan bu yolun çağrışımlar yaratma gücü konusunda hiçbir şey fikir veremezdi. Yolun gereksiz boyutlarındaki tuhaf genişlik, bu sapa yerlerin yalnızlığını sanki daha da bütünlüyordu. O anda çizdiği çemberin en altında bulunan güneş, ufukta uzak ağaçlar arasında yolun oluşturduğu çukurun tam ortasında parladı ve gösterişli damarı yaldızlı bir ışık dalgasıyla doldurdu. Bir su birikintisinin yansıttığı yaprak perdesinden bile devinimsiz ağaçların çift sıra sütunları, önlerinde, manzaranın derinliklerine doğru birbirinden uzaklaşır gibi oldu; Albert ile Heide, denizde açılmış yol gibi, boş bir saraydan da sessiz ve uzun zamandır bu sarayın büyüsüyle korunan her şeyi bir an kararsızlıkla bekletir gibi yapan görkemli bir sessizlikte, yolun ortasında yürümeye başladılar. Uzun zaman, günbatımı saatlerinde bu dosdoğru yoldan giderek yazgılarının boğucu duvarlarına çarptılar. Kimi zaman bir kuş, bu heyecanlı yoldan ok gibi geçiyor ve özel, bu nedenle de şaşırtıcı *dokunulmazlığı* çok deneyimsiz gözlere uzun süreli geçişi evrenin gerçek *yüksek gerilim hatlarından* biriymiş gibi görünen bir elektrik telindeki serçenin sinir bozucu devinimlerini akla getiriyordu. Kimi zaman da saydam sularının mırıltılı nedensiz müziğiyle sesi uzaktan duyulan bir dere tuhaf neşesiyle gelip yolu bölüyordu. O zaman Albert kardeşçe bir kibarlıkla Heide'in yorgun ayaklarındaki ayakkabıları çıkararak bu kayıp yerlere terk edilmiş ruhta aşırı bir yankı-

lanmayla senfoni yorumcusunun çok tuhaf bir başlıkla belirttiği "dere kenarında" sahnesine benzer bir sahneyi doğaçlamayla oynayıveriyordu. Çünkü düşünce gibi saf ve taşkın bir hayvansallıkta yiten kimi insan ilişkilerinin bütünüyle ilk kez *içeriden* yüzleşilen tek bir öğeye indirgenebilir olduğunu düşündürüyor, düşündürmek istiyordu.

Sonunda ormanın üzerine gece çöktü, gökyüzü de tüm yıldızlarını gösterdi ama Mısır'daki mezarlar yolunun koruyucu sfenkslerinden başka hiçbir şey ikilinin orman tapınağından çok daha iyi korunan kutsal yürüyüşünü durduramazdı. Ay ışığıyla yıkanan gecenin süt beyazı saydam buharına benzeyen *güven duygusu* içlerinde saf bir erdeme indirgenmiş, onları ilkel zarafetiyle sarıyordu. Eskiden, bunalımlı bir günde su düzlüklerinde olduğu gibi, artık geriye dönüş olanakları yoktu. Ama gece uzuyor, yol ölümcül uzunluğunda inceliyordu; artık yollarının sabahın ilginç güzelliğiyle birlikte biteceğini kesinlikle biliyorlardı. Bu arada omuzlarıyla parmakları birbirine karışmış bu çift, gözleri kapalı, saçları dağınık, tuhaf Romalı şövalyelerin yosunları üzerinde büyülü yürüyüşünü çıplak ayakla sürdürüyordu. Gerçek devinimlerden bin kez daha kaygı verici *sahte* bir *inceliğin* en basit devinimleriyle açıkça çevrilmişlerdi artık.

Derin gecenin saatleri oldukça uzun sürdü. Heide'in de, Albert'in de ruhlarını, artık kendilerini koruyamadıkları belirsiz bir duygu sarıyordu. İkisine de sanki evren gecenin yüreğine taşınmış da tüm ağaçların tepesini altüst ediyor, kutup çizgisinden daha gerçek dışı, karatahtaya beyaz tebeşirle çizilen güneş ışığından daha zengin bu yolun dümdüz yönünü izleyerek devriliyor, eğiliyor gibi geliyordu. Evrenin dümdüz çatısına, yeryüzünün gece doruğuna olağanüstü bir güç harcayarak çıkmışlar gibi, soğuğun kutsal ürpertisiyle, güneşin altlarında korkunç bir derinliğe gömüldüğünü, yükünden arınmış yolun kendilerine gecenin uğramadığı tüm oylumuyla tırmanan gizli yolları her an göstereceğini umuyorlardı. Yıldızlarınkinden biraz farklı, korulukların sessizliğinde, yıldızların aşırı yakınlığıyla bir yeryüzü gecesini yaşadılar. Yeryüzünün devrimi, heyecan verici küresi, en bildik davranışlarının uyumunu yönlendirir gibiydi.

Oysa artık ikisine de dimdik duran kamışların doğaüstü kıpırtısızlıklarını kılıç gibi koruduklari durgun sulara bölünen alçak ve uyanık düzlüklerden geçiyorlarmış gibi geliyordu; sonra yol yavaş yavaş, hafif bir rüzgârın henüz ölçülemeyen yüksekliğin habercisi olduğu dik bir tepeye tırmandı ve hâlâ gecenin yoğun tülleriyle örtülü olan bir manzaranın yükseklik altında nasıl ezildiğini görmek için birçok kez açgözlülükle geriye baktılar.

Delice sıkıntıları artık son buluyordu. Tüm yoğunluğuyla ölümcül katmanlar gibi, önce bilinmedik, adlandırılması olanaksız bir maddeye benzeyen, ilkel kaosu sarsan ama sonunda bir varlık olarak, karabasanlı manzarasının üzerine gri bulutlardan bir örtü seren kara göklerden hafif bir rüzgâr indi, sabah da mutlak yalnızlığın soğuktan titreyen uzamını kanatlarıyla süpürdü. Heide ile Albert top atışıyla ansızın tehlike işareti verilmiş gibi oldukları yerde durdular.

Son derece geniş olan yol, düzlüğün tam tepesinde bitiyordu. O anda sabahın yaslı rüzgârının dolaştığı bomboş fundalıkların ortasında, sis yumaklarının bir görünüp bir yiten değişken oyununda alanı dolduran çimenin yumuşak, aydınlık yeşilliğinde kenar çizgisiyle hemen çevrelenen geniş bir meydan uzanıyor ve darmadağın, çalı gibi, her şeyin iç karartıcı olduğu yerde parlaklığıyla belirginleşerek tepeyi örtüyordu. Baştan savma bir düzenle oraya buraya dağılmış taş sıraları ve kendilerini kaplayan likenlerin uzun sürede ağarmış kemik rengine borçlu oldukları gelişimleri sınırsız genişlikte bir çemberi belirginleştiriyor, ruhumuzdaki neredeyse dayanılmaz şaşkınlığı büsbütün artırıyordu. Çünkü aynı yönde ilerleyen ve insan gözünün her yanda geniş açılımını algıladığı ufkun her çizgisinden gelen, Heide ile Albert'in seçtikleriyle *tıpatıp aynı* yollar burada birbirine kavuşuyordu. Bir başkasının çaresiz ama anlaşılmaz *zorunluluğunun* insanın aklına her yandan yaptığı baskının en inandırıcı gerekçesi bir yana bırakılmazsa, doğa ve sanatın birleşen çabalarının tümüyle *yersiz* bir biçimde belirmesi karşısında ikilinin duyumsadığını okura anlatmak bana zor geliyor. İçerdiği tümüyle hesaplı, aynı zamanda da özellikle *savunma* reflekslerinin hepsinden tümüyle vazgeçme anlamına gelen, çift anlamlı –burada korkunç acımasızlığın algılandığı bir oyun- belki de yalnız *randevu* sözcü-

ğü, izleyicilerine o anda bu sahnenin, görkemli dekorun sapkın gereksizliğini gösteren çılgınca izlenimini anlatabilirdi.

Bu yüksek yerlerde hâlâ sürüklenen paramparça karanlıklar içinde dalgın dalgın yürüdükleri sırada kulaklarına, özgürce dolaşan bir atın nal sesleri geldi. Biraz sonra da ıssız düzlüğe can vererek kendisini saran köpükleri fışkırtarak düzensizce dörtnala koşan hayvan göründü; zaman zaman tüm bedenini sarsan çırpınışların merkezi olarak görünen sırtında boş bir eyer göze çarpıyordu. O anda ikisi de –ani bir sıkıntının verdiği ürperti içinde bu *boş eyeri* tanıyarak– Herminien'ın en sevdiği atla özdeşleştirdiler.

Sanki gizli bir elin, ölümünden sonra yüzünde canlandırdığı bir cesedin kocaman açılmış gözlerinin kararsız tuhaflığı ve dalgınlığıyla, ölü yıkayıcıların kaygılandıran anıştırmasıyla, sanki ölümün görkemli makyajının dokunduğu göz kapaklarıyla çimenlere uzanmış, çimenlerin içinde büzülmüş, bir göktaşından da devinimsiz durumdaki Herminien yakınlarda bir yerde yatıyordu. Sabahın buz gibi çıplaklığında, yüzünden sessiz bir dehşet yayılıp kanlı bir alaycılıkla işlenen tanıksız bir cinayetin karası gibi kurbanın yüzüne sinmişti. Yanındaki çimenlere yarı yarıya gömülü kumtaşı kütlesi belki de atın toynağını vurduğu taşın aynısıydı.

Sessizce Herminien'ı kaldırdılar, elbiselerini çıkardıklarında beyaz, güçlü ve diri gövdesi göründü; inatla gözlerini kaçırırlarken böğründe, kaburgalarında siyah ve kanlı, sanki bir büyünün ya da iksirin etkisiyle pıhtılaşmış, atın toynağının açtığı korkunç yara ortaya çıktı. Yavaş yavaş parmaklarının altında yaşam geri döndü, bir süre sonra da binlerce kehanetle dolu bir sessizlik içinde şatonun kapıları yaralının üzerine kapandı. Gri, hayaletimsi, kalın sisler arkasında güneşin beyaz çemberinin inatla saklandığı, tıpkı gecenin büyüsüne benzeyen o gün boyunca Albert, *bir gün öncesinin* yoğun gerilimi nedeniyle başka türlü tanımlanamayacak yoğun bir çırpınma içinde, beyaz, yumuşak gökyüzünün sürekli yaydığı ışınlarla, karın gerçek dışı yansımalarıyla aydınlanmış gibi olan boş geçeneklerde kör gibi dolaştı durdu. Tam Herminien'ın kapalı kapısının önünden geçerken sessizliğin içinde yaşamla ölümün hem görkemli hem tedirgin

vurgularına dönüşen bir bardağın çekingen çarpması, bir tek soluğun müzikli ve şaşırtıcı tınısı tüm kanını beynine sıçrattı, içini kızgın kıvılcımlarla yaktı. Sonunda bitkin bir halde bu kullanılmayan kapının önüne uzandığında gözünün önüne ölüm görüntüleri geldi. Düşü onu hemen, sakin yaz gecelerinde uyuyan Paris'te yaptıkları anlamlı gezintilere taşıyarak -çok uzun bir sessizlikle bölünen konuşmaları arasında, onları her zaman değişken kıvrımlarıyla Lüksemburg Bahçesi'nin gizemli, uzak köşelerine götürerek- ikisine de elektrik lambalarıyla aydınlatılmış bir tiyatro sahnesinden bile daha heyecanlı olan gece içindeki yaprakların güzelliklerini sundu. Bu arada yay biçimli lambaların cızırtısı, diz çökmüş, görünmez sokağın ortasında delice kendilerini bıraktıkları bir coşku içinde dua eden kalabalığın hep bir ağızdan çıkan mırıltısını ve görüşü her yandan sınırlayan yüksek kara duvarların ötesinde, biraz sonra varlığından kuşku duyulmayacak, sonu gelmeyen sözcükleri algılamaya artık tümüyle kayıtsızlaşmış kulak, birkaç saniyedir tekdüze ve son derece duygusal bir ses olan sonu gelmeyen sözcükleri ayrımsar gibiydi. Saint-Sulpice Meydanı'nı Vaugirard Sokağı'na bağlayan her zaman ıssız dar sokakların çevresi çekiyordu onları. Yavaş yavaş, kızıl bir ışıltı gibi seslerin uğultusu gökleri doldurdu, yıldızlı bir gecenin sessizliğiyle lambaların evrensel cızırtısı içinde çoğalan seslerin homurtusu onları sonunda tümden şaşırttı. İşte o zaman ikisi de aynı anda, birbirlerine bakmadan, bildiklerini *öğrendiler* ve anladılar. Bu kalabalık Herminien'a, Herminien'ın *ölüme yargılı* ruhu için dua ediyordu; kalabalığın kararını ikisi de aynı anda, kahramanca bir hava ve kayıtsız bir *kararlılıkla* kabullendiler. Birkaç adım uzakta, karanlık bir evin kapı boşluğuna girdiler. Sokaktaki dua sesine benzer sesle aynı ahenkte bir mırıltının yükseldikçe hafiflemesinden ibaret olan ama sanki tanımlanamayacak kadar *içsel* gibi gelen özel bir olguyla, hemen önlerinde, görünüşte sokakla *bağlantılı* bir karatahta açıldı ve hemen göründü. Bu parlak görünüşlü tahtada çocukların tebeşirle çizdiği göstergeler vardı, çevresini de minicik masa ve sıraların süslediği bu yer, ancak okul dersliği olabilirdi. Yargıçlar alçak uzun bir seki üzerinde oturuyor, kapı açıldığında tuhaf bir abartıyla, büyük bir uyum içinde okudukları ilahiden yükselen an-

laşılmaz uğultu duyuluyordu. Aynı anda, bu yarı karanlık dersliğin sıralarında oturan dağınık, karşıdan gelen ışıkta bir yığın sırtın ve gergin karaltılarının oluşturduğu tuhaf bir biçimde kesilmiş ufukta Albert'e yargılanma sözcesinin özellikle *can sıkıcılığını* yansıtırmış gibi görünen aptal yüzlü dinleyicilerin ortasında, Albert tehlikeli işkence araçlarını inceleyebilmişti. Bunlar, sanki büyülü bir düzlemin önünde, *uzamda iki doğrunun* gizemli oyunu gibi, karatahtanın önünde özgürce *devinen* iki uzun *tahta* sopadan kusurun tuhaf havasını taşıyan, kabalığı bile gerçekliğin korkunç damgasını yemiş gibi görünen bir varoluş fışkıracak ve sonunda sırf kendisi için önceden kestirilmesi olanaksız devinimlerin uğursuz ve kaygı verici aşağılık eğlencesini başlatacaktı. İşte o zaman Herminien seki üzerinde, karatahtanın önünde yerini alarak bir anda salonun canlı dikkatinin odağı oldu. Örgücünün şişlerinden bile işlek olan uzun tahta sopaların durmadan değişen açı oyunları, Herminien'a son derece anlamlı gelen bir *yeniden yaratma* olarak görünen sonsuz ve zarif dansı önce onun çevresinde gerçekleştirdiler; sonra devinim hızlandı, sanki zincirlerinden boşanmış bir hayvanın sert sıçrayışlarının ortasındaymış gibi, tahta sopalar, kılıç dansından daha çok yaralayan çarklar çizdi. Ama bu arada tuhaf ve aşırı bir yavaşlıkla ansızın yatışan devinimde sopalar ilk kez *paralel*leşme eğilimi göstermişti; artık sert bir devinimle birbirlerine yaklaşarak bu sarhoş edici çalışmaya ölüm oyunlarının ansızın yaklaşan ateşli eylemi, tanımlanması olanaksız okşamaları eklendi. Çünkü *Herminien'ın boynu* artık iki tahta çubuğun arasındaydı, seyircilerin de hepsi aynı anda heyecanlı bir dikkatle durumun bilincine varmıştı. Büyülü sopaların dansı boyunca, tümüyle geometrik olan *doğru çizgilerin* kaybolmayan soyut özelliği herkesin gözünde belirginleşmişti. Şimdi de bu soyut özellik, birbirlerinin içine girmeye, ilksel bütünlüğe dönmeye yönelen bu koşut devinime yakalanmış dehşetin gerçekliğini yaratıyordu. Gergin sessizlikte dayanılması çoktan olanaksızlaşmış bir baskı altında çatırdayan kıkırdakların o hemen tanınabilen sesi patladı. Herminien'ın o zamana dek duyarsız olan yüzü *anlamsız* olma özelliği taşıyan bir yapının üzerindeki ilk çatlak gibi, sanki çoktan ölümü düşündüren ve hâlâ algılanmaz yeniliğiyle, yer sarsıntılarının altüst

eden dehşetini içeriyordu. İşte o zaman dudaklarının kenarındaki bu anlaşılmaz ilk kırışık, yüz hatlarının bozulmasının yıldırımlar saçan acımasız göstergesi olarak belirdi –tam delirmenin eşiğindeyken sevecen bir el Albert'in başını çevirdi– ve o anda yanında –kendisiyle aynı anda başını çeviren, tanıdığının bilincine vardığı– Heide'i gördü.

Oda

Oysa Herminien yavaş yavaş ölümün karanlığından çıktı, sonra da şatonun hüzünlü labirentlerinde Heide'in ısrarla kaçtığı, hâlâ kararsız ayak sesleri duyuldu; sürekli ve doğal olmayan solgunluğun sonucunu uzun süre belirsiz kılan bir iyileşme başladı. İnsanın içini burkan bir giz Albert'i kanatları hep kapalı, sanki dirilişin bilmecesiyle kutsanmış olan Herminien'ın odasına götürüyordu. Uzun uzun kapıya bakıyor, delicesine bir gülümsemeyle eşikte duraksıyordu. Ancak *bekleyiş* giderek zorlaşıyordu çünkü Albert'in içindeki istek, merakın bildik sınırlarını çoktan aşmış oluyordu. Herminien'la kurduğu böylesine uzun, şüpheli, hain dostluk süresince hep peşinde olduğu –şimdi de tehlikeye duyduğu aşırı istekle kendisine itiraf ettiği– *sırrı* kendisine bu gizli bir varlıkça büyülenmiş ve artık çok hüzünlü odanın açıklayabileceği düşüncesi gün geçtikçe kafasını daha çok meşgul ediyordu. Gözlerinin önünde, bir tür yarı delilik gibi, sürekli olarak o unutulmaz gece yolu uzanıyor, yol bu gecenin anısıyla aydınlanmış gibi görünüyordu. Açıkçası, kendi yaşamının en anlamsız koşulları artık çözümü her şeyden daha gerekli görünen, bir tek gizin anahtarını elinde tutana –belirgin olmayan yollardan– yönelmişti hep. Kuşkusuz tümüyle ertelenmiş bir yaşamın kınanacak bedelini de ödemek zorundaydı.

Soğuk bir kasım sabahı Albert, Herminien'ın az önce çıktığı odaya girdi. Onu, güneşin yüksek pencerelerden akan sarı ışıkları, müthiş uzunluklarıyla, utku içinde *kırıp geçiren* o yok edici meleğin kılıcı gibi ışıklarını dolaştırdığı bu odanın eşiğinde kar-

şıladı. İlk bakışta, bu geniş ve boş odanın Albert'e bir çocuğun saf tutkusuyla önceden düşleyebildiği şaşırtıların hiçbirini sunmaması gerekirdi. Bu, özellikle çevresine yayılan yabanıl özgürlük havasının, kendisiyle birlikte tüm odayı *açık deniz* havasıyla dolduran ruhun ilk önce karşılaştığı, aşılmaz oylumuyla ciğerleri açan, kör eden sel gibi yalın yalın akmasıydı. Odayı boydan boya geçen ışık füzeleri tavandaki kirişler gibi yayılarak çarpıcı bir biçimde, Dürer'in Evangeliste betimlemesini çevreleyen olağanüstü *dingin* ortamı akla getiriyordu. Bu yüksek duvarlar, baş döndüren bir korkuyla yüklü, dalgalanan yarı saydam hava katmanlarının geniş düzlüklerini tutmaktaydı.

Albert hemen odanın köşelerinden birini kaplayan, baştan aşağı kalın, deri ciltli kitaplarla dolu, Herminien'ın artık okumayı bıraktığı yerin ilk bakışta belli olduğu ağır, meşe kitaplığa yöneldi. Köşelerden yalnızca birinde, yerde karmakarışık bir kitap, gravür ve taşbaskı yığını, bu rüzgâra ve güneşe terk edilmiş hüzünlü yerlerde bile Albert'in gizemli ve anlaşılması zor olmasına karşın çok iyi anladığı, hep aklına takılan kaygılı bir düşünsel etkinlik gözünden kaçmadı. İlk bakışta, Herminien'ın okuduğu, sıradan bir gözlemcinin belirgin bir soyut araştırma zevkiyle hemen etkilendiği yapıtlar pek anlamlı görünmüyordu. Eğilimleri onu her an tutkuyla çok açık bir biçimde fizik ötesi araştırmalara götürmekle birlikte, insan düşüncesinin bazı evreleri, özellikle de İskenderiye felsefesinin son dönemleri ve Alman idealizmi olarak adlandırılması üzerinde anlaşılmış olan, Schelling ve Fichte'nin görkemli yapıtlarıyla kâhince bir ışıltıyla parlayan ilk ışıklara da büyük ilgi duyduğu açıktı. Ancak bu tür eylemler Albert'e, üzerinde durmayacağı kadar tanıdıktı. Yavaş yavaş, düşünceli bir biçimde kitaplığın bir rafına öylesine yerleştirilmiş, -günlük kaygıların konusu gibi görünen- eski ve değerli birkaç gravürü karıştırmaya başladı. Gravürler, tuhaf dizilişleri, polisin on binlerce *suç kanıtı* arasından saptama yapmasına olanak verecek, anlaşılmaz ve baştan savma biçimleriyle dikkat çekiyordu.

Şiddet dolu anormal bir tutkunun harap ettiği bir yüzün ifadelerini sabitlemek için tutkuyla uğraşan insan sanatının en etkileyici başarıları burada rekabet için toplanmış gibi görünüyor, bu eşsiz koleksiyonu paha biçilmesi zor bir hazine hale getiri-

yordu. Özellikle de bir kadın yüzüne sel gibi taşan ve görkemlerin sırlarından oluşan yüzeyinden bir an için aşağı sızan *zarafetin* gizemli yakıcılığının tenin ağır tohumlarından uçucu bir öz gibi birden kurtulmuş simgeleri burada her parçası, ender olarak bilinen ve Albert'in bir bakışta tanıdığı bazı örnekler gösteren özel bir tercihin baskısı altında toplanmış görünüyor, insanı altüst eden yoğunluğuna tanıklık ediyordu. Ama Albert şöyle bir göz gezdirdiği çekingen, beceriksiz çizgi değerlendirmesinden ibaret bazı gravürleri -bir oyunla- küçük kilisede Herminien'ın kendini bıraktığı, içinden gelen son notalara benzetip bu notaların yeniden, tüm güzellikleriyle, en tiz perdesiyle kulaklarında çınlamasıyla aklının çaresizlikten karıştığını duyumsadı.

Terden ıslanmış alnını silmek için gravürleri yüksek bir meşe masa üstüne koyarken Herminien'ın yatağının baş ucunda, rafta duran, hafifçe kıvrılmış kenarları çok yeni bir kullanımın izlerini taşıyan ve sanki çok kısa bir süre önce tutmuş da sonra sürekli ve kendinden geçmiş bir hayranlık eylemiyle yerine koymuş parmakların sıcaklığını taşıyan, çok küçük boyutlarda bir gravür ilk kez dikkatini çekti. Gravür, Albert'in o zamana dek incelediği yapıtlardan her bakımdan çok önemli bir farkla ayrılıyordu. Özellikle de sanatçının ayrıntılarda gösterdiği inanılmaz titizlik, çalışmasında görünen sonsuz aşkın izleri Dürer'in bazı yapıtlarındaki en kapalı biçimlere yaklaşıyordu.

Gravür, Kral Amfortas'ın acılarını betimliyordu. Devasa ölçütleriyle Piranesi'nin yapıtlarındaki gibi ağır, ürkütücü ve boğucu bir mimari olan kaygan düzeylerin eğiminde, zekânın neredeyse inanılmaz gücüyle, duvarlarının ve kubbesinin kalınlığı her yerde kabul edilen ve bu uçurumun derinliklerinde güneşin yoğun, parlak düşey ışığının inişini sonsuza dek muhteşem kılan tapınağın ortasında Parsifal, gizemli mızrağıyla günahkâr kralın böğrüne dokunuyor, uzun elbiselere bürünmüş şövalyelerin doğaüstü yüzleri doğaüstü bir heyecanla bir mucizenin eşiğindeymişçesine aydınlanıyordu. Sanatçı, Kundry'nin nefis şaşkınlığını, Gurnemanz'ın ağırbaşlı neşesini saf ve gerçekçi bir biçimde resme dökmüştü. Yine de bu yapıt, kuşkusuz muhteşem ve eşsiz, derin ve tuhaftı; hiç kimse de inandırıcı ve egemen yetkinliğine karşı çıkamazdı. Fakat sanatçının teknik ve düşünsel

kaynaklarıyla, doygun ve zengin uyumuyla sınırsız bir kesinlemeyi içeren böyle bir değerlendirme, böyle bir yapıt karşısında ne tümüyle anlamlı *olabilir* ne de herhangi bir biçimde izleyicinin ruhunda uyanan, denetlenmesi olanaksız, her an yeniden doğar gibi olan bu çelişkili sıkıntıyı verebilirdi. Bu gravür en ince ayrıntısına dek çözümlendiğinde, sahnenin izleyiciye dayattığı kompozisyon en tuhaf noktalarına dek *sınıflandırılabilirdi.* Mucizenin de çok ötesinde bir birleştirme çizgisi gibi *mızrağın* şimşeklerine eklenen kompozisyonun tam ortasında güneşin sivri parıltılarının yöneldiği bu hüzün dolu ikilide, kutsal kurtarıcının yüzünün, çekiciliğini ve canlılığını sonsuza dek yok ettiği gizli bir yara karşısında solduğu görülüyordu. Rezilce bir esin çılgınlığındaymışçasına günahtan da ileri giderek, sanatçının eşsiz elinin açıkça ihanet edemediği, Kutsal Kâse'den akan parlak maddeyi, yoğun birikintileriyle döşeme taşlarını lekeleyen kanı, Amfortas'ın kanından geldiği açıktı. Söndürülemeyecek bir ateşin, giderilmesi olanaksız bir susuzluğun insanın boğazını kurutan kızgınlığı gibi ışıkları her yandan fışkıran Kutsal Kâse'nin yarasının ta kendisiydi bu. Temiz yürekli sadık şövalyenin, acılı ve sonu belirsiz yolculuklarının tozunun zırhını matlaştırdığı uzun araştırmasının bitiminde, Kutsal Kan'ın yüce devrimleri sona erdirme gücünü bulmayı hiç ümit etmediği de açıktı. Bu yüce devrimleri şövalyenin, hiçbir zaman ulaşamayacağı bir dünyada kanlı bir gizem içinde sürüyordu. Ama şövalyenin tek dileği, kendini acımasız ve kışkırtıcı bir keyfilikle bu rastlantının izini sonsuza dek taşıyacak bir yaşama adamaktı. Yapacağı tek şey de benzersiz yarasının parlaklığını sonsuza dek canlı tutmak, artık sürekli olan bağımlılığını itiraf etmek üzere yeryüzünde acılar içinde dolaşmak olacaktı. Bu aşağılanma karşılığında, sanatçının kendi utkusu için, kurtarıcı özelliğinin hiçbir zaman elde edilmediği ama her zaman kendisine verildiği; kesinlikle saygınlıkla değil, ama saygınlığın bitmez tükenmez etkilerinin sürekliliğiyle ölçüldüğünü örtülü bir biçimde anlatmak istemişti sanatçı. Çünkü duvara asılı bir demir halkanın içindeki hiç kapanmayacak gibi görünen –ve kendisinden başka hiçbir şeyin üstüne kapanmayacak olan– yapıtını, "Kutsal Kâse'nin Kurtarıcı'ya Af çevrimi" gibi acı bir sözle kendisi açımlamıştı.

Ölüm

Herminien bir süre sonra tümüyle iyileşir gibi oldu. Albert'le aralarında yalnız alışılmışlığın gücünü değil, artık yasak bir konu olma bilincini de veren, özellikle de sinir bozucu bir keyif yaratan bitmez tükenmez konuşmalar yeniden başladı. Albert'e göre, ender aralıklarla gördüğü, yalnız ilkel, bağnaz bir aşkla tükenmiş yaşamı neredeyse odasının yarı karanlığında geçen Heide'in varlığı yüreğinde ne denli canlıysa, beklenmedik bir çarpma sesi yüreğine dek gelen arkadaşının tembel adımlarının geçeneğin dönemecinde her çınlayışında, içeriği yine de anlamsız kalan bu konuşmalar da o kadar günlük bir *bunalım* konusu oluyordu. Buna rağmen düşüncelerinin kesinliği hiç bu kadar belirgin, felsefenin, özellikle de estetiğin en çapraşık verileri her söz konusu oluşunda, çözümlemelerinin derinliği hiç bu denli kesin ve açık olmamıştı. Ama kimi zaman, karmaşık bir tartışmanın can alıcı noktasına geldiklerinde, seslerinin karışık gürültüsü birden havada asılı kalıyor, düşünceleri sığlıklarda dalgaları birdenbire parçalanan deniz gibi geri çekiliyor, bakışları çeliğin sessiz parıltısı gibi karşılaşıyordu. Günler Herminien'ın hastalığının son izlerini de götürerek birbirinin ardından geçip giderken Albert'in artık kaçınılmaz olan gitme saati yaklaşıyordu. Çünkü artık Herminien'dan *ayrılamazdı.* Zihninin tüm gücü, serinleten sağanaklar gibi ya yaşamını ya da ölümünü yeniden gözden geçireceği, ama ormanda yaptığı gezintiden bu yana tüm bedenini yakıp geçen korkunç sinirli gerilimle içinde tükeneceği felaketi çekiyordu. Günler de gitgide daha kısa, gitgide daha karanlık

geçip gidiyor, Herminien'ın her seferinde daha da belirsizleşen varlığına bunaltıcı ve ölümcül bir çekicilik veriyordu. Gidişiyle *bilginin* sonsuza dek yitip gideceği bu kara melek, bu kardeş, kaçınılmaz bir gizemin büründüğü bu siyah paltolu *konuğu,* Albert artık çığlıklarının alaycılığı, acındırmanın en coşkulu gözyaşlarıyla durdurmak istedi.

Bir süre sonra, bu bildik, baştan savma konuşmalardan, Argol'den uzakta geçirdiği uzun günlerinde Herminien'ın Bröton arşivlerinin pek bilinmeyen dosyalarını dikkatle incelediği, özellikle kesin ve titiz bir araştırma yaptığı ortaya çıktı. Bu araştırma, Norman istilalarının yapıldığı, bu hüzünlü bölgeye henüz çıkmış istilacılarla Brötonların karşı karşıya geldikleri, kanlı savaşımların olduğu son derece eski zamanlara, şatonun tarihine, yapılış koşullarına dek son derece eski bir döneme kadar uzanmıştı. Kısa bir süre için bir müzeden çıkarabildiği çok ender – özellikle de ilk yapının çok ayrıntılı bir planını içeren– bir parça, bulgularının inandırıcılığını kanıtlıyordu. Herminien, daha başından tam bir *tembellik* vaat eden soluk bir aralık öğleden sonrasında Albert'e, şatonun emektar hizmetkârlarının belleğinde de Argol'ün korkutan bir merkez olduğu bölgenin kaba saba sakinleri arasında da çok yaygın olan pek çok söylencede en ufak bir anı bile bırakmamış gibi görünen, sanki yönü her ne pahasına olursa olsun gizli kalması gerekiyormuş gibi gelen, parşömen üzerinde açıkça yalnız *girişi* belirtilen gizli geçidin varlığını kanıtlamayı şaşırtıcı bir ısrarla önerdi.

Kalın ipek perdelerin daha da çok kararttığı, göğün kurum rengi solgunluğunun sıkıcı bir karanlıkla doldurduğu büyük salona indiler. Albert pencereye yaklaşarak perdeleri hızla açtı. Her belirtisiyle çok yakındaki bir fırtınayı haber veren yarı saydam bulut yığınları gökte hızla ilerlerken, rüzgâr çıplak korulukları güçlü ve sürekli bir ıslık sesiyle dolduruyordu. Bu uçsuz bucaksız yerlerin acı hüznü soğuk bir kılıç gibi yüreğine saplandı. O sırada, çantasında duvarcı aletlerini çıkarmış olan Herminien krokinin gizli geçidi gösterdiği yerdeki duvarın kalınlığını ölçmeye başlamıştı. Biraz sonra ikisi de dümdüz yüzeye vurulan, yankısı şatonun en ücra geçitlerinde sancılı bir yaraya vurulan darbelere benzeyen tuhaf inlemelere dikkat kesilmişti. Uzun süre araştır-

dıkları halde bir şey elde edemediler ama Herminien pencerelerin yüksek perde kolanlarının bağlandığı bakırdan büyük bir çivi başının özensizce sıkıştırdığı küçük aralıkları bulmak için ellerini duvara dayadığı sırada birdenbire, gizli bir düzenek deviniminin çıkardığı beklenmedik gürültü duyuldu ve duvarın köşesini süsleyen tahta kaplamalardan biri hiç zorlanmadan, kendi çevresinde kayarak karanlık, ardına kadar açık bir boşluğu gözler önüne serdi. Yüzlerine soğuk bir esinti vurdu, Herminien yakındaki bir konsolun üzerindeki bakır meşalelerden birini yakalayarak eliyle Albert'e peşinden gitmesini işaret etti.

Haraplığı Herminien'ın tuttuğu meşalenin bulanık ve titrek ışığında iyice belirginleşen, geçmişte gizli ve yasak birkaç aşkın suç ortağı olmuş yeraltı geçidinin çok eskiden terk edildiği açıkça görülüyordu. Dar kubbeden dökülen kalın moloz yığınları yerlerde birikmiş, derinlerde iklimin sürekli nemini gösteren sıvası dökülmüş duvarlar beyazımsı tozlarla örtülmüştü. Kapalı bir yerde, burunlarına uzun süredir küflenmekte olan tahtaların o özel kokusu geldi. Parçaları çoğunlukla yere inmiş, zamanın kemirdiği tahta kirişlerin, sıvaların arasından zorlukla geçerlerken Albert, ilmikleri yüz yıllık tozu tutan, henüz açılmış bir aralıkla koparılmış gibi görünen, geçidi tüm genişliğiyle kaplaması gereken sımsıkı örgüleri, örtüsü her yandan uğursuz perdelerle duvarlar boyunca sarkan, geçidin tam ortasında açıklanması olanaksız bir boşluk bırakan, uzun örümcek ağlarını tedirginlikle ayrımsadı.

Her an beklenmedik kıvrımların kestiği alt geçidin yönü, kısa bir süre sonra yollarını şaşırmalarına neden oldu. Ama eski püskü, çökmek üzere, karanlık geçidi yer yer kesen birçok eski merdiveni tırmandıktan sonra, çıkışın şatonun üst katlarından birinde bulunması büyük bir olasılık olarak görünmeye başladı. Buna karşılık, iyice düşünüldüğünde anlamsız içeriğinin pek doğrulamadığı, vurgusu bile Albert'i şaşırtan, coşkun bir heyecanla yapılan bu saptamayı Herminien anlaşılmaz bir sessizlikle karşıladı. Az sonra kendilerini kaba meşe kalaslarından yapılmış bir tahta perdenin önünde buldular. Herminien dikkati elden bırakmadan, aceleyle, karanlıkta bu en son çıkış kapısını açan düzeneği arayıp biraz sonra da bulurken Albert'in yüreği

yalnız merakla açıklanabilecek bir heyecanla çarpıyordu. Ağır meşe kapı hiç gürültü çıkarmadan açıldı ve Albert'le Herminien kendilerini Heide'in odasında buldular. Günbatımının o son saatindeki neredeyse deliksiz karanlık kürklerin, açık renkli perdelerin çevresinde yüzen, ağır bir koku dalgasıyla kapalı odayı örtüyor ve tüm nesnelerin üzerine damgasını öyle gizli bir mahremiyetle vuruyordu ki ikisi de yasak bir yerin kapısındaymış gibi durdular. Albert'in gözü, gösterişli ve güçlü bir görkemle bıraktığı izi hâlâ ezmekteymiş gibi olan bir kadın bedeninin henüz taze izini taşıyan, yorgun bedeninin hoş ağırlığı altında kösnül ve incecik kıvrımlarını koruyan yatağa iliştiğinde bedeni baştan aşağı korkunç bir biçimde titredi. Uzun süre sessiz kaldılar. Belki de Albert sıkıntısının derinliklerinden çıkıp arkadaşına dönseydi, Herminien'ın yüzüne sarsılmaz bir egemenlik bilinci gibi apaçık, edepsizce *küstah*, acı bir gülümseyiş yayıldığını görecek ve çıkış yerinin varlığını önceden tam bir kesinlikle tahmin edip bir seyirci soğukkanlılığıyla, en ince ayrıntısına dek yönettiği bu keşif gezisi boyunca gösterdiği tuhaf kayıtsızlık doğrulanacaktı. Gece yavaş yavaş tüm karanlığıyla odaya çöktü. Uzayan sessizliğin katlanılmaz bir tören havası verdiği bir cenaze nöbetindeymiş gibi, meşalenin yaydığı artık tükenmek üzere olan kırmızımsı yansımalar odayı aydınlattı. Yeniden yeraltı geçidine indiklerinde, geçidin iğrenç karanlığı sanki ikisine de beklenmedik bir *rahatlık* duygusu verdi.

Akşam, Albert için karanlık ve sessiz geçti. Erken saatlerde gecenin serin yastıklarında aradığı huzuru bulamadı. Aralık ayının bulanık ve boğucu fırtınasının yaklaşmasıyla parçalanan nitratlı atmosfer uyumasını engelledi. Döşeğinde biraz doğrularak tuhaf bir biçimde yakınında cama vuran, sanki rüzgârın şiddetli esintisiyle gecenin derinliklerinde sarsılan, geceden kovulan yağmur damlalarının tuhaf bir biçimde yaklaşan darbelerini uzun süre dikkatle izledi. Hayır, böyle bir gecede uyunmazdı! Heyecandan titreyen eliyle yakınındaki bir masanın üzerinde duran mumu yaktı. Odasının karanlığından büyük kristal aynaya yansıyan gizemli görüntüsünün kendine doğru geldiğini gördü. Bu son haftalarda yüzünün solgunluğu neredeyse ürkütücü bir hal almış, sağlam yapısı, bilinen rahatsızlıklardan hiçbirinin

belirtisini göstermeyen bir hastalığa yakalanmışçasına tümüyle sarsılmıştı. Çeperleri neredeyse saydamlaşmış, iyice açılmış burun delikleri yüzünde derin, tinsel bir iz bırakıyor, canlı dokunun yavaş yavaş bozuluşunu gösterir gibi balmumu kıvamını alıyor, dudakları acı bir kıvrımla belirginleşiyordu. Ama özellikle, çökmüş göz çukurlarının dibinde liman fenerleri gibi titrek bir ışıkla yanarak bu camsı karanlığın içine yansıyan, artık apaçık alışkanlığı gösteren, her türlü dehşetin ötesinde bir *korkunun* bildik anlatımıyla güzelleşmiş gözleri birdenbire öyle bir korku ve tiksintiyle dikkatini çekti ki bir eliyle yakaladığı bakır şamdanı çılgınca bir öfkeyle bir anda yerde bin bir ışıkla yansıyan aynaya doğru fırlattı. İşte o zaman, kapkaranlık gecede belleğinin derinliğinden eziyet eden gecenin anısı, zehirli bir gaz baloncuğu gibi yükseldi. Mumun aydınlığında, bir an şöyle bir gördüğü, her tarafı beyaz çarşaflarla süslenmiş bu zevk ve güzellik yatağının üzerinde, serin dudaklarının baştan çıkarıcı izini çağrıştıran Heide'in çıplak görüntüsü geldi. Yanında hüzünlü bir melek gibi, tüm aşırılıklarıyla günahın taşa çeviren zevkleriyle eğlenircesine coşan Herminien'ın bakışlarını göz alıcı yaraya korkunç bir kesinlikle diktiğini gördü ve ansızın çevrelerinde her şey silinir gibi oldu. Kendisiyle gözünün önünden bir türlü gitmeyen bu korkunç çift arasında nemli bir gecenin burgaçları birdenbire dönmeye başlayarak en derinlerde sonu olmayan bir yerleri yırttı. Burgaçlar Albert'i sonsuza dek koparıp atmış, tek başına bırakmış, apayrı, yardıma muhtaç, *artık bir daha asla* olmayacaktan uzaklara, çok uzaklara fırlatmış gibiydi. "Bir daha asla." Albert kendinden geçtiği bir anda ağzından bu sözcükler çıktı. Gözünün önüne gelen görüntünün soluk kesen yoğunluğuna öylesine dalmıştı ki ansızın bir başkasının ağzından çıkmış gibi gelen bu sözlerin tuhaf sesine uyandı. İlk anın çılgınca coşkusuyla çelişen, uyurgezerlerin doğal olmayan haline benzeyen bir biçimde titiz bir dikkatle birden tuhaf görünen davranışlarla kalkarak giysilerini eksiksiz giydi. Birden büyük pencerenin kanatlarını itti, terden sırılsıklam alnını iki elinin arasına alarak dirseklerini pencereye dayadı. Albert, Herminien'ın ansızın kardeşlik duygusuna kavuşan ve rahata eren ruhunun fırtına soluğu gibi kendisine doğru geldiğini, ölümden de huzurlu, bir buz serinliğiyle al-

nına dokunduğunu duyumsar gibi oldu. Dolaptan çıkardığı değerli işlemelerle süsü hançerin sivri ucunu dalgın bir gülümsemeyle parmaklarından biride denedi, sonra da pencereyi patlama noktasına gelmiş fırtınanın sarı aydınlığı üzerine, sanki pişman olmuş gibi kapadı. Hızlı adımlarla ıssız koridorları geçerek büyük salona ulaştığında gizli kapı parmaklarının altında tuhaf, neredeyse törensel bir ağırlıkla hiç zorlanmadan açıldı.

Uzun saatler sonra, yakınlardaki bir tehlikeyi haber veren, şatonun tüm bedeninde yankılanan çığlıklar onu ağır ve düşsüz bir gecenin derinliklerinden sıyırdı. Neredeyse sarhoşluk kadar derin bir uykudan uyandığında bu çığlıklar Albert'e ansızın yarı bilinçli bir halde odasının dışında geçirdiği anlamlı *sürey*i anımsattı. Birden çok sıkışan yüreğinin sıkıntısıyla hemen omuzlarına bir palto atıp Heide'in odasına koştu. Heide son nefesini veriyordu. Yüzünde dalgalanan o solgunluk artık her türlü yardımın yarasız olduğunu gösteriyordu. Yanında duran, bu anlarda her şeye gücü yetenin ne ölçüde yardımcı olduğunu gösteren, hâlâ yarısına kadar koyu renkli bir sıvıyla dolu küçük bir ilaç şişesi, yaşamda sonsuza dek geçerli saymak istediği bağların, yalnız bu bağların bu gece kendisi için kaçınılmaz ve hiç beklenmedik bir biçimde koptuğunu gösteriyordu. Yastıklara gömülü, çaresiz ve çocukça bir korunma hareketiyle, kanı çekilmiş elleriyle örtülü yüzü, korkunç bir acelenin verdiği bunalımla dilediği ölümün usulca gelişinden önce bile, artık kendisini her yandan beklenmedik bir huzur içinde sonsuz ve yoğunluğuyla gizleyen, yıldızsız ve yarınsız bir *gecenin* ırmaklarında çektiği eziyetleri unutmaya çalıştığını gösteriyordu. Tanrının ve insanların huzurunda kendisine karşı beklenmedik bir biçimde tanıklık eder gibi görünen diğer davranışlarının yanında, bu davranıştaki korku karşısında Albert'in gözlerinden yağmur gibi gözyaşları, gırtlağından acı ve ateşli lanet hıçkırıkları fışkırdı. Delice öpücükler arasında elleriyle, dudaklarıyla, masumiyet giysisine gömülü soğuk yüzü ısıtmaya çalıştı. Acıyla sarılarak, kendini darmadağın yatağa atıp çoktan teslim olmuş, yenilmiş, *başka* yasalara göre sonsuza dek, en gizli hücreleriyle bile ölümün en son, korkunç hazırlıkları karşısında eğilmiş bedeni ele geçirmeye çalıştı ve uzun, yabanıl bir çığlık atarak bayıldı.

Cenaze hazırlıkları hemen tamamlandı. Albert ve Herminien, Heide'in kırılgan tabutunu omuzlarında taşırken güneş kalın sisler arkasında saklanmış, sislerin fırtınanın son geçişinde dağılmış, eğrilmiş püskül püskül tutamları usulca kumsaldaki mezarlığa inmişti. Düz, geniş fundalıktaki çıkıntılara her yanından tutunan yumaksı, gerçek dışı bir sis içinde ayak seslerinin aceleyle birleştirilmiş tahtaların tekdüze çatırtısını bastırdığı ölüm yolculuğu tuhaf bir biçimde sessiz geçti. Koyun en iç noktasına ulaştılar. Albert, dudaklarını Herminien'ın kulağına yaklaştırarak Heide'in mezar yerinin hangi kesin ve artık uğursuz rastlantıyla uzun zaman önce *belirlendiğini* kısaca ve ıslık çalar gibi, alçak, birden tekdüzeleşen bir sesle anımsattı. Taşın üstündeki yazıyı yeniden okudular, Herminien da sessizce onayladı. Çukuru kazdılar, Heide'in tabutunu nemli toprak yatağına indirdiler. Eline bir avuç kuru kum alan Albert, ürkekçe bir saygıyla mezarın üstüne eğilip ince, ölüm sıvısı kadar sıcak tane akımını parmaklarının arasından bıraktı ve madensi dolu kırıntılarının cilalı tahtalar üzerinde acı bir yankılanmayla sıçradığı görüldü.

Akşam olduğunda Albert'le Herminien, sanki sonsuz ıssızlıkları ölüm *şenliği* gibi ışıklandıran, yalnız ikisi için tüm görkemiyle parlayan lambaların aydınlattığı salonda bulunuyorlardı. Herminien ilk kez Albert'e çok yakında gideceğini söyledi. Artık dönmeyeceği bir *kararın* vurgusuyla, şatoya gelen ölümün tuhaf koşullarını, özellikle de kendisinin ağır sorumluluğunu kararlı bir biçimde açıkladı; kendisi için değişken ve zor anlaşılır olan kişiliklerinin dışında Albert'le aralarındaki ilişkinin kuşkusuz her zaman, her anı denetlenebilir bir *talihsizliğin* sarsıcı (bu kelimede özellikle ısrar ediyordu) belirtilerini taşıdığı birini bu ıssız ve sıkıntılı yerlere çekmiş, başına felaketler gelmesine neden olmuştu. Tüm bu nedenleri, *sağduyuyla* acımasızca alay edercesine, sırayla açıklanmasına karşın, bu sırada, Albert'in olayların gelişiminin sıkıcı uzunluğunu neredeyse zorla katlanma havasında, hatta açık bir *kayıtsızlıkla* dinlediği, gizli art düşünceleri olduğu Herminien'ın dikkatinden kaçmadı; Herminien yine de akşamın geri kalan bölümünde, ortaya çıkardığı bu giderek büyüyen huzursuzluğu rahatsızlıkla izledi. Albert'in solgun ve devinimsiz yüzünü –bir ölüm kalım sorununu ortaya çıkaran tutkuyla– iyi-

ce incelemek istercesine akşamı bile bile uzattı. Ama bu beyaz, ışıklı, duygusuz alnın ardında mumların her yöne yansıttığı düşsel gölgeler arasında hiçbir şey anlaşılır gibi değildi. Sonunda ayrılarak şatonun üst katlarına çıktılar.

Herminien'ı uyku tutmadı. Dolunay gökyüzünü tüm parlaklığıyla aydınlatmaya başladığında gelip pencerenin yanındaki taş bir sıranın üzerine oturdu. Orman, göğün gümüşsü ışıltısı altında, kıpırtısız ve durgun dinginliğinde muhteşemdi. Sislerin pırıltılı örgüsü altında çok yakın görünen ırmak sanki parlıyordu. Evet, yıldızlarının altında, sisinin örgüsünün derinliklerinde, yarı saydam, büyülü havasının dalgalanan yüzeylerinde kendi içine çekilmiş Argol sakindi. Yine de bu sakin, bu dingin gece büyük bir *yola çıkışın* gecesiydi çünkü Herminien'ın gözleri yalan söyleyemezdi, Albert'in gözleri yalan söyleyemezdi. Gitmeden önce büyük salonda, büyük bir ciddiyetle birbirlerine söz verdiler ve Herminien o muhteşem üstünlüğüyle ürperdi.

Uzun süre gençliğini, onları birleştiren, bu gece de boğacak olan ilmeğin *itirafı olanaksız* bağlarının örüldüğü, yani Albert'le tanıştığı yılları düşündü. Daha çok küçükken, –dinbilimin en çapraşık, en karışık sorunlarının onları tuhaf bir tutkuyla kendine çektiği zamanlar– Albert, Herminien'ı kendi *lanetlenmiş ruhu* olarak adlandırırdı.

Bu uzun aralık gecesinin tam ortasında, meşaleleri sönmüş, devrilmiş, ıssız merdivenlerden, ıssız salonlardan geçerek yolculuk giysileriyle şatoyu terk etti. Adımları onu hemen (çünkü soğuk gecede acele ediyordu), uğursuz bir gün Albert'le Heide'in gittikleri büyülü yola götürdü. Paltosunun dalgalanan etekleri, Herminien'ı kara kanatlar gibi sarıyordu. Arkasında, doruğa varmış duyguların bulunduğu, en duyarlı noktalara ulaşan beyninde, dondurucu gecenin derinliklerinde ayak sesleri yankılandı ve bunları hep beklemişçesine tanıdı. Yoksa kendi ayak sesleri miydi? Adımlar gecenin derinliğinden kendisine doğru geliyordu... Ama gizemli yolcuya dönmedi. Geriye dönmediği yolun ortasında hızla koşmaya başladı, *ayak sesleri* devam etti, soluğu kesildiğinde ayak seslerinin kendine ulaşacağını anladı ve ruhun o güçlü bitkinliği içinde, bir bıçağın buz gibi parıltısının, bir avuç kar gibi, omuzlarının arasında kaydığını duyumsadı.

Argol Şatosu'nda, Fransız sürrealist yazar Julien Gracq'ın 1937 yılında yazdığı ilk romanıdır. Argol'ün efendisi Albert, arkadaşı, suçortağı, kara meleği Herminien, kadın, beden simgesi Heide arasındaki ilişkiler, gerçek ilişkilerin yansımasıdır. Çevreleri karanlık, içine girilemez, içinden çıkılamaz ormanla çevrilidir ama çok yakında da okyanus vardır.

Dehşetin büyüsü ve kötülük eğilimin yoğun çekiciliğiyle bir an için gözlerini yumdu. Gözlerini açtığında, ağaç perdesi suyun altında yırtıldı ve su yüzeyinin altında sakin sakin yürüyen Herminien'ın yansıyan görüntüsü sonsuza dek yasaklanmış bu evrenin ters yüzünden çıkarak kendisine doğru geldi. Bir anda, Albert'in yüreğindeki tüm kanın çekilmesine neden olan coşku ve dehşet kargaşası içinde bir saatin on kez çaldığı net olarak duyuldu.

Kapak fotoğrafı: Nahide Dikel

ISBN 978-975-08-2094-6
8 TL
9 789750 820946